

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ, ΠΕΡΙ
ΕΙΡΗΝΗΣ)

Διὰ τὴν τρίτην τάξιν τῶν Γυμνασίων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἀντίτυπα 1.500

Ἀριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως $\frac{44.429/-15.256}{12 \text{ Αὐγούστου } 1932}$

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας	$\frac{77170}{29.9.37}$	
Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου	Δρχ	24.10
Ἀξία βιβλιοσήμου	>	9.60
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. Δανείου. >		2.90
		<u>Συνολικὴ τιμὴ Δρχ. 36.60</u>

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ—1937

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

120

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ, ΠΕΡΙ
ΕΙΡΗΝΗΣ)

Διὰ τὴν Τρίτην τάξιν τῶν Γυμνασίων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἐξεδόθη εἰς 1500 ἀντίτυπα

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως $\frac{(44.429) - 15.256}{12}$ Ἀυγούστου 1932

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγ-
γραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Μ. Ζαφειρίου

ΤΥΠΟΙΣ ΑΘ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
Οδὸς Λέκκα—Στοὰ Σιμοπούλου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περὶ ρητορικῆς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τόσον ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιούς χρόνους ἦτο κτῆμα ὀλίγων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολὺ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Ὀμήρῳ ὁ Νέστωρ, ὁ Ὀδυσσεὺς κ.τ.λ., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἱκανότης λέγεται *ἔμφυτος εὐγλωττία*. Ταύτην ἔπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἔμφυτον εὐγλωττίαν προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἔντεχνος ρητορικὴ, ἡ *τέχνη τοῦ εὖ λέγειν*. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς τὴν Σικελίαν· πρῶτος δὲ διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς ἦτο ὁ Κόραξ, ὁ ὁποῖος ὥρισεν αὐτήν, ὅτι εἶναι *πειθοῦς δημιουργός*, καὶ ὁ Τισίας, ὁ ὁποῖος συνέταξε *ῥητορικὴν τέχνην*. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ῥητορικὴ τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὑπὸ τῶν *σοφιστῶν*.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ἰδίως πολέμου καὶ ἐξῆς, διότι συνετέ-

λουν πολλοὶ λόγοι, ὥς αἱ συχναὶ δίκαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἵδους συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἐνεκα τούτου ἤκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἶδη τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, τὸ *δικανικὸν* εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ *συμβουλευτικὸν* εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ *πανηγυρικὸν* ἢ *ἐπιδεικτικὸν* εἰς τὰς ἐορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ῥητοροδιδάσκαλος Ἰσοκράτης, ὁ Ἰσαῖος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ῥητορικοὺς λόγους οἱ ῥήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίεον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτοὺς. Πολλάκις ὅμως δὲν ἀπήγγελλον ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοὶ καὶ δικανικοὶ) ἢ ὥς ῥητορικά γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίεον πρὸς ἀνάγνωσιν.

Β'. Περὶ Ἰσοκράτους.

Χ

Βίος τοῦ Ἰσοκράτους. Ὁ Ἰσοκράτης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 436 π. Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον, καὶ Ἡδυτῶ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἦσαν ἀρκετὰ εὐποροὶ καὶ εἶχον ἐργοστάσιον αὐλοποιίας. Ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν ἔδωσαν εἰς τὸν υἱὸν των ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἔγινε μαθητὴς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποίου ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἰσοκράτη.

Ἠλικιωθεὶς ἔγινε ῥήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὅποια ἐπεθύμει πολὺ· ἀλλὰ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ του καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἠμπόδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὥς λογεγράφος δὲ θὰ εἶχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ *ῥητοροδιδάσκαλος*. Πράγματι ὥς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ἴδρυσεν ῥητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π. Χ.)

ἔνθα εἶχεν ἑννέα μαθητάς. Βραδύτερον δὲ ἵδρυσεν τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθον ἔξοχοι ἄνδρες, ἱστορικοί, ῥήτορες, πολιτικοὶ καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὠνομάσθη ἡ σχολή του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐπλήρωνον δὲ ὡς δίδακτρα 1000 δραχμὰς ἕκαστος.

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱόν της, τὸν Ἀφαρέα.

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο δίκαιος, εἰλικρινὴς καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ἡ ἀνάμειξις τοῦ Φιλίππου εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος ἦτο ὠφέλιμος πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐτάχθη μὲ τὴν μερίδα τῶν φιλιππιζόντων· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π. Χ.) λυπηθεὶς διὰ τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἴδῃ τὴν πτώσιν τῆς πατρίδος του ἐπεξήτησε τὸν θάνατον· πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἡμέρας μὴ ἐγγίσας τροφὴν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π. Χ.) εἰς ἡλικίαν 98 ἐτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρὴν ὡς σύμβολον τῆς ἑλκυστικῆς χάριτος αὐτοῦ.

Ὁ Ἰσοκράτης ὡς ῥητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεύς.

Ὁ Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ῥητορικὴν ὄχι μόνον θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς διὰ γυμνασμάτων· ἐλάμβανε δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτόν.

Θεωρῶν τὴν ῥητορικὴν ὄχι ὡς ἄπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ῥήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὄχι μόνον ἱκανοὺς εἰς τὸ λέγειν ἀλλὰ καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ἦθη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηὐδοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον **ῥητοροδιδάσκαλον**.

Ὁ Ἰσοκράτης ἔγραψε ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων σώζονται 21 δικανικοί, πανηγυρικοὶ καὶ συμβουλευτικοὶ ἢ πρὸς ἄσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σώζονται ἑννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα ῥητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους του ὁ Ἰσοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς

δμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνωθῶν
θοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Γ'. Ἰσοκράτους λόγος.

Ἐνταῦθα ἐξημενεύονται οἱ τέσσαρες ἐν τοῖς Γυμνασίοις δι-
δασκόμενοι λόγοι τοῦ Ἰσοκράτους. Πλὴν τούτων ὁμοῦ σπου-
δαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος,
Ἀρεοπαγитικός, Βούσιρις, Παναθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ
Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ. τ. λ. Αἱ ὑποθέσεις τῶν ἐνταῦθα
ἐξημενευομένων λόγων ἔχουν ὡς ἑξῆς :

I. Πρὸς Δημόνικον. (1)

Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἶδος παραινετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ
Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν υἱὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ
ἀποθανόντος φίλου τοῦ Ἰππονίκου. Ἀπευθύνει δηλ. πρὸς
τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ
τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ζῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν αὐταὶ γενικὸν χα-
ρακτηῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημονί-
κου, εἶναι πολὺ ὠφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόσον εἶναι ἄρι-
στοὶ ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονί-
κου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν ὅτι ἦτο βα-
σιλεὺς εἰς τινα πόλιν τῆς Κύπρου. Τὸν παρόντα λόγον τινὲς
ἀποδίδουν εἰς ἄλλον Ἰσοκράτην ἔξ Ἀπολλωνίας τοῦ Πόντου,
μαθητὴν τοῦ μεγάλου ῥητοροδιδασκάλου Ἰσοκράτους.

II. Πρὸς Νικοκλέα. (2)

Ὅπως ὁ πρὸς Δημόνικον εἶναι συμβουλευτικός, οὕτω καὶ
ὁ πρὸς Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ
ὁδηγίας χρησίμους διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων
συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ
Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἄρχῃ, εἶναι χρήσιμος διὰ τοὺς ἄρχοντας.
Λέγεται δὲ ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἔπεμψεν ὁ Ἰσοκράτης πρὸς
τὸν Νικοκλέα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Εὐαγόρου,
ἀφοῦ ἔλαβε 10 τάλαντα παρὰ τοῦ νεαροῦ βασιλέως.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν ὁ Ἰσοκράτης δύο

ἄλλους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας)· καὶ ὁ μὲν ἐπιγραφόμενος **Νικοκλῆς** εἶναι συμβουλευτικὸς πρὸς τοὺς Σαλαμινίους, ἵνα ὑπακούουν εἰς τὸν βασιλέα των, ὁ δὲ **Εὐαγόρας** εἶναι ἐγκώμιον τοῦ πατρὸς του Εὐαγόρου.

III. Εὐαγόρας. (9)

Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰσοκράτους (§ 8 καὶ 11) ὡς ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἐξύμνησιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγου. Ὑποθέσεις τοῦ παρόντος λόγου εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405—374 π. Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμῖνος διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἄρπαξ τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἄλλ' εὐθὺς ὡς ἦλθεν εἰς ἡλικίαν κατέβαλε τὸν τύραννον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π. Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφρόντισε νὰ προαγάγῃ τὴν πόλιν· ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωσαν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἰσχυρὸς ἔγινεν ὥστε τὸ 396 π. Χ., ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ υπαγάγῃ ὅλην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς ὀλίγου ὄχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπήκουον εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ ἐπῆλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κύπρος ὑπήγετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 μ. Χ.). Ὁ Εὐαγόρας ὅμως δὲν ἀναγνωρίζει αὐτήν· διὰ τοῦτο ἔξεροράγει πόλεμος μετὰ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐπολιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὀρόντα καὶ Τιριβάζου. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς ἴσος πρὸς ἴσον μὲ τὸν μέγαν βασιλέα ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαορτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ὅλας τὰς κτήσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχροὶ αὕτη συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π. Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον ἤτοι τὸ 374 π. Χ. ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱὸς του Νικοκλῆς, ὁ

ὁποῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν Ἰσοκράτην νὰ γράψῃ τὸ ἐπικήδειον τοῦτο ἐγκώμιον.

IV. Περὶ εἰρήνης ἢ συμμαχικός. (8)

Μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην (362 π. Χ.) οἱ Ἀθηναῖοι προσελκύσαντες πολλὰς πόλεις καὶ νήσους ἴδρυσαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν συμμαχίαν ἄξιαν λόγου. Ἐπειδὴ ὁμως παρεβίασαν τὴν καθιερωθεῖσαν ἀρχὴν ὅτι δὲν θὰ στέλλουν κληρούχους εἰς τὰς συμμαχικὰς πόλεις καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν μισθοφόρων συνήθως ἀποτελούμενοι στρατοὶ αὐτῶν εἰς πλείστας καταπίσεις παρεξέτρεποντο, ἀπεσιاتیσαν οἱ Βυζάντιοι, οἱ Ρόδιοι, οἱ Χῖοι καὶ οἱ Κῶοι. Τοιοῦτοτρόπως ἤρχισεν ὁ κληθεὶς **συμμαχικός πόλεμος** (358—355 π. Χ.). Οἱ Ἀθηναῖοι χάνουν τὸν Χαβρίαν εἰς τὴν Χίον καὶ ἀποκροῦνται πανταχοῦ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθησαν ν' ἀναγνωρίσουν τὴν αὐτονομίαν τῶν πόλεων τούτων, μετὰ τὴν ἀπειλὴν μάλιστα τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ὅτι θὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀποστατήσαντας.

Αἱ πρὸς τὰς πόλεις ταύτας περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Ἰσοκράτην νὰ γράψῃ τὸν παρόντα λόγον εἰς τὸν ὁποῖον προτρέπει ὅχι μόνον νὰ εἰρηνεύσουν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας, ἀλλὰ καὶ νὰ δώσουν τὴν αὐτονομίαν καὶ ἐλευθερίαν εἰς πάντας τοὺς συμμάχους μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἀποκτήσουν μεγαλυτέραν δύναμιν ἀποδίδοντες τὸ δίκαιον εἰς ὅλας τὰς πόλεις παρὰ ἐπιδιώκοντες τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχήν. Διὰ τοῦτο ὁ λόγος ἐπιγράφεται **περὶ εἰρήνης ἢ συμμαχικός**. Ὁ παρὼν λόγος δὲν ἀπηγγέλθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξεδόθη μετὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας συμμάχους εἰρήνην, ἥτοι τὸ 354 π. Χ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ι. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ (Ι)

(α'.) Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστώ-
σας εὐρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς
τῶν φαύλων διανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλή-
φασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ
τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν
ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας
ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας
οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν· ἡγούμενος οὖν πρέπει
τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιοιμένους 2
τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς,
ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς
πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόδικον συ-
νηθείας· πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω
καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β'.) Ὅρῳ δὲ 3
καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα
καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυ-
μεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ
φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. Ὅσοι
μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικούς 4
λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ
μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρέβουσιν·
ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγούνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινό-
τητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν
τρόπων ἦθι σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μάλ-
λον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ

λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρηὴ τοῖς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἥς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι· κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρκανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων
- 7 ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιδῶδῶς ταῖς διανοαῖς συναυξηθῇ, μόνῃ μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστάσα, τὰ δὲ τῇ πλήθει φοδερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον φόγον, τὸν
- 8 δὲ πόνον ἔπαινον ἡγρουμένη. ῥάδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστίν· ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἀθλῶν καὶ τῶν Θησέως ἔργων, οἷς ἢ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικούτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιεῖσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.
- 9 (γ'.) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγομένων· οὐ γὰρ ὀλιγορῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενε. οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἡγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν

παρόντων ἀγαθῶν ὥς θνητός, ἐπεμελείτο δὲ τῶν ὑπαρ-
 χόντων ὥς ἀθάνατος. οὐδὲ ταπεινῶς διόφκει τὸν ἑαυτοῦ
 βίον, ἀλλὰ φιλέκαλος ἦν καὶ ^{ἀγαθὸν} μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις 10
 κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζον-
 τας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς
 ἑταιρίαν πολλῇ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους
 καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρό-
 γος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. 11
 ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσο-
 μεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἰππονίκου φύσεως νῦν ἐξηγητόχαμεν,
 πρὸς ὃν δεῖ ζῆν σ' ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν
 τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλω-
 τὴν τῆς πατρῆας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς
 μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖ-
 δας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. ἡγεῖτο δὲ
 μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγω- 12
 νιστάς ἀσκεῖν, ὥς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσῃ
 τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην αὐ-
 δυνατὸν διατεθεῖναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμά-
 των πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις
 πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξασθαι πέ-
 φυκε. διόπερ ἐγὼ σοὶ πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι,
 δι' ὧν ἂν μοι δοκεῖς ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρε-
 τὴν ἐπιδεῖναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις
 εὐδοκιμῆσαι.

(δ'). Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ 13
 μόνον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν
 γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς
 τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμό-
 νιον αἰετὸν μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ δό-
 ξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν.
 Ταιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς οἷους ἂν εὖξαιτο περὶ 14
 + δα' καὶ παρ. = εἰς δὲ μὲν ἐνταῦθα ἐν ὁρῶν

σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγῃς τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῇ

15 στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἐθίζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἦγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέ-

16 ρων ἦθος. ~~Μηδέποτε~~ μηδὲν αἰσχρόν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευσε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄρι-

17 στον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κὰν ψευδεῖς ᾧσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. Ἀπαντα δόκει ποιεῖν ὥς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσει. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίῃς, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν

18 ἐπιτιμώῃς. Ἐὰν ᾗς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. ἃ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ ἐμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμασι· ὁμοίως γὰρ αἰσχρόν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι, ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὐρηγμένα συμβήσεται σοι ῥαδίως μαρθάνειν.

19 Ἦγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρεῖττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα

τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων
 ἀθάνατον. Μὴ κατόκειν μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς
 τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους· αἰσχρὸν γὰρ
 τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ
 πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους
 μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῇ βελτίῳ κα-
 ταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ γίγνουσι φι- 20
 λοπροσῆγορος, τῷ λόγῳ δ' εὐπροσῆγορος. ἔστι δὲ φιλο-
 προσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐ-
 προσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχά-
 νειν. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτί-
 στοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος
 γενήσεται. Τὰς ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνάς τοῖς αὐτοῖς,
 μηδὲ μακράς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων.
 Ὑμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ 21
 τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. Ὑψ' ὦν κρατεῖσθαι τὴν ψυ-
 χὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους,
 ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν
 εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπο-
 ρήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρ-
 τάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τοὺς
 ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεως, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν
 ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δου-
 λεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας
 ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὦν ὑπομιμνήσκῃς. 22
 Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων πα-
 ρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρ-
 κου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσῆκειν
 ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πι-
 στεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν
 ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ λέ-
 γοντι καὶ κείνοις τοῖς ἀκούουσιν. Ὅρκον ἐπακτὸν προσ- 23

δέχου διὰ δύο προφάσεις ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. Ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὁμόσης, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

24 Μηδένα φίλον ^{ποιῶν} ~~ποιῶν~~, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέ-
χρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ
σὲ ^{γενέσθαι} ~~γενέσθαι~~ ^{τοιοῦτον} ~~τοιοῦτον~~, ^{οἷος} ~~οἷος~~ καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε.
βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ ^{πειρῶ} ~~πειρῶ~~ ^{διαμέ-}
^{νειν} ~~νειν~~. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ ^{πολ-}
^{λοὺς} ~~λοὺς~~ ἐταίρους μεταλλάττειν. μήτε μετὰ βλάβης ^{πειρῶ}
τῶν φίλων μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. τοῦτο
δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι ^{προσποιῇ} ~~προσποιῇ~~, περὶ
25 τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦν ^{μὴ} ~~μὴ~~ ^{τυχῶν} ~~τυχῶν~~ μὲν
γὰρ οὐδὲν βλαβήσῃ, ^{τυχῶν} ~~τυχῶν~~ δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον
ἐπιστήσῃ. δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τε τῆς περὶ τὸν βίον
ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ
χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς
ἀτυχίαις ^{διαγιγνώσκωμεν} ~~διαγιγνώσκωμεν~~. οὕτως ἄριστα ^{χρήσει} ~~χρήσει~~ τοῖς φί-
λοις, ἐὰν μὴ ^{προσμένῃς} ~~προσμένῃς~~ τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ'.

26 αὐτεπάγγελτος αὐταῖς ἐν τοῖς καιροῖς ^{βοηθῇς} ~~βοηθῇς~~ ὁμοίως
αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακο-
ποιαῖς καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. ἀπο-
δέχου τῶν ἐταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσ-
χεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦν-
τας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθονται, καλῶς δὲ
πράττουσι φθονοῦσι. τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς

27 τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγω-
ρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ
μὴ καλλωπιστής. ἐστὶ δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρε-
πές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρ-
χόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν

Ὁρ. ὡροστ. ἀναρ. μινχῇ

μετρίαν ἀπόλαυσιν· καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον
 σπουδαζόντων μὲν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυ-
 ναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥς-
 περ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπι-
 στάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον ^{καλῶς} χρήματα καὶ κτήματα 28
 κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπι-
 σταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα
 τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυσὶν ἔνεκεν, τοῦ τε ζημίαν με-
 γάλην ἐκτίσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυ-
 χοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερ-
 βαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ
 παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνει- 29
 δίσσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοῖς
 ἀγαθοῖς εὖ ποιεῖ· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ
 σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Κακοῖς εὖ ποιῶν ὅμοια
 πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν· ἐκεῖναί τε
 γὰρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν οἷ
 τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδι-
 κοῦσιν. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατών- 30
 τας· ἀμφοτέρω γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδι-
 κοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλό-
 τατον χαρίζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῇ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ
 βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζ-
 οντας ὁμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὴν μὲν γὰρ τῶν ὑπε-
 ροπτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσῃαν, τὸν
 δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. 31
 ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὢν μηδὲ δυσάρεστος μηδὲ
 πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζόντων
 ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι
 τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυ-
 μένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα
 σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαί-
 N. I. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ, Ἰσοκράτους Λόγοι, Γ' Τόξ. Γερμ.—*Εκδ. Δ' 1936 2

- ρων· τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χά-
ριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολ-
λοί, ποιοῦντες μὲν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες·
μηδὲ φιλαίτιος ὢν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητῆς, πα-
32 ροξυντικὸν γάρ. μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πόταις
συνουσίας· ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο
πρὸ μέθης. ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρῇ, ταῦτά
πάσχει τοῖς ἄρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν· ἐ-
κκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυ-
νούντων ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς
διανοίας. ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγάλῳ ψυχος εἶναι,
θηητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν.
- 33 Ἦγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μείζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς
ἀπαιδευσίας, ὅσην τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαί-
νοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεξημίωσε τοὺς
ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὢν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων
τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν. Οὕς ἂν βούληται ποιήσα-
σθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγ-
γελοῦντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόβος.
- 34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυ-
θότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ
ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλευόμενος μὲν βραδέως,
ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἦγοῦ κράτιστον εἶναι
παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐ-
βουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνη παρρησιάσασθαι, βούληται
δέ τις τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὥς
περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἐκεί-
νων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῇ
- 35 ποιήσεις. ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὶ συμβούλῃ
χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυτοῦ διήκῃσεν· ὁ γὰρ
κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς
βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα

βουλευέσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς
 ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γὰρ τῆς ὑγείας πλείστην ἐπι-
 μέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας
 ἀναμνησθῶμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἦθη καὶ δίδωκε 36
 τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι
 καὶ ζηλοῦν, ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῇ πλήθει
 μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὐνοίαν βεβαι-
 στέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν
 βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν
 ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευ-
 ὄμενον τὸ πλήθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μο-
 ναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. 37
 Εἰς ἀρχὴν κατασταθείς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς δι-
 σικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀνα-
 φήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελείων ἀπαλλάττου μὴ
 πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων
 κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ
 πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ
 καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις
 πράττουσι βοηθῇς. Παρασκευάζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν 38
 μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχον, ἵνα δοκῇς ὀρέ-
 γεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιεί-
 κειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πένιν ἢ πλοῦτον ἀδι-
 κον· τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅση
 τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἢ δὲ καὶ τελευτήσας· δό-
 ξαν παρασκευάζει, κακείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτε-
 σσι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. 39
 Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μάλ-
 λον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ
 γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν,
 ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσιν. Πάντων μὲν 40
 ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ

φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προσορᾷ ἐπίστη τὰ συμφέροντα.

- 41 Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λεγεῖν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγεῖν.

- 42 Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρῆς οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἐτέροις ὧν κατάδηλος· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, 43 τὴν δὲ διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτεε τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἢ φύσις ἀπένειμεν.

- 44 (Ε΄.) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρόπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. τὴν μὲν γὰρ τούτων χρεῖαν ῥαδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλευόντα χαλεπῶς εὐρήσεις. ὅπως

οὐν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμείου προφέρῃς, φήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίῃς, εἰ μὴ δια- 45
μάρτοιμι τῆς δόξης ἣς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὐρήσομεν ὥσπερ τῶν σι-
τίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίρον-
τας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαρτάνουσι πλη-
σιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νοουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τοῦ-
ναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ
τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτι-
στα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων
τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλι- 46
στα δι' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων,
εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα
γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλη-
σμονὰς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λύπαι ταῖς ἡδοναῖς παρεπύ-
γασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως
τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν αἰ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς
καὶ βεβαιωτέρας ἀποδίδωσι· κακεῖ μὲν πρότερον ἡσθέν- 47
τες ὕστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας
τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω
τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὥς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμ-
βάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν ἀποθαινόντων ἔνεκα δια-
πονοῦμεν. (στ'.) Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέ- 48
χεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύ-
την πεποίησιν τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ
οἶόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπι-
πλήττοντας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξα-
μαρτάνοντας ὥς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μη-
δὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γὰρ 49
τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ

πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιοῦτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἁμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς
 50 ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κακείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὥς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν
 51 κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἷς δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων
 52 σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρώμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους οὐδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσκειν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ (2).

(α΄.) Οἱ μὲν εἰωθότες, ὦ Νικόκλεις, τοῖς βασιλευσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσὶν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ

τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπη-
 λεύειν· ἡγησάμην δ' ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεάν 2
 καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦ-
 ναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθεῖην ὀρίσαι, ποίων ἐπιτηδευ-
 μάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεχόμενος ἄριστ'
 ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικῶις. τοὺς μὲν
 γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ
 μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἐκά-
 στην βουλευέσθαι τὴν ἡμέραν, ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς 3
 ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία
 καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπληῆσαι καὶ
 τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. πρὸς
 δὲ τοῦτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινὲς τῶν προγεγενημένων
 ὑποθήκας ὥς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ' ἐξ ἀπάντων
 τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι. τοῖς δὲ τυράν- 4
 νοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὕς ἔδει παιδεύεσθαι
 μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶ-
 σιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ πλείστοι τῶν
 ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς
 χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρ τοι κύριοι γινόμενοι καὶ
 χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ
 μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν
 ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἐλέ-
 σθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπεικῶς δὲ
 πρατίντων, ἢ τὸν τῶν τυραννεύοντων. ὅταν μὲν γὰρ 5
 ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς
 δυναστείας, ἰσοθέους ἅπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μο-
 ναρχίαις ὄντας· ἐπειδὴν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ
 τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὀρώσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν
 ἦκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκαιοτά-
 τους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους, τοῖς δ' ἀμφοτέρα ταῦτα
 συμβεβηκότα, πάλιν ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν

μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς Ἀσίας
6 βασιλεύειν. ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς
αἰτιὸν ἔστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην παντὸς
ἄνδρος εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμά-
των μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας θεόμενον.

(β'.) Καθ' ἐκάστην μὲν οὖν τὴν πράξιν, ἐξ ὧν ἂν τις
μάλιστα δύναίτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ
διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν αἰεὶ πα-
ρόντων ἔργων ἔστι συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρί-
7 θειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον
ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρ-
χῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων
καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς δια-
νοαῖς ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς προσδοκίας
παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεδειχθέντα
8 πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν· οὐ μὲν
ἀλλὰ τὸ γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλε-
λειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς
ιδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις
τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμ-
φοτέρους ἂν ὀνήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ
τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφα-
λεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραστέρας ποιήσειεν.

9 (γ'.) Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων
ἔργον ἐστίν· ἂν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ
πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες
ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὴ πάντας ἂν
ὁμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι
καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μι-
κρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν
10 ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἕνεκα πρακτέον ἐστίν. καὶ μὲν
ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ

περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥαθυμεῖν μηδ' ἀμε-
 λεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν
 ἄλλων. δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας ἐξου-
 σιν, οἷας περ ἂν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. 11
 ὥστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυ-
 μνάζειν ὥς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν
 ἀπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις οὐδ' ἐν μέρος τιθέασι τούτων
 τῶν ἄθλων, περὶ ὧν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν
 ἡμέραν. (Δ΄.) Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν,
 ὅπως ὅσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦ-
 τον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν
 ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, 12
 πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι
 μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγνώς τῶν ἀνθρώπων
 τοσαύτην δυστυχίαν, ὥς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὐρή-
 καμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος
 ἀξίας ποιούμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν
 ὠφελήσαιμεν, ἀλλ' ὥς καὶ τῆς παιδείσεως καὶ τῆς ἐπι-
 μελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργε- 13
 τεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων
 τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων οὕς ἂν
 δύνῃ μεταπέμπον, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκι-
 μούντων μήτε τῶν σοφιστῶν μηδεὶς οἷου δεῖν ἀπαίρως
 ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατῆς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς,
 καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν,
 τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστὴν. διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνα-
 σίων τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν
 εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὥς χρὴ διοι-
 κήσοντα. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθῇ, 14
 εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χεῖρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ
 τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅση
 γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρεως τὴν τῶν ἄλλων ἀνοιαν ἀτιμάσῃς,
 τοσοῦτη μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

- 15 (Ε΄.) Ἀρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρή τοὺς μέλλον-
 τὰς τι τῶν θεόντων ποιήσιν, πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον
 εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἱππων οὔτε κυνῶν οὔτ'
 ἀνδρῶν οὔτ' ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἶόν τε καλῶς
 ἄρχειν, ἂν μὴ τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι
 τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παν-
- 16 τὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι
 καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὐταὶ
 πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλή-
 θος θεραπεύουσιν. καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἂν μὴθ'
 ὑβρίζειν τὸν ὄχλον ἔῃς μὴθ' ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ
 σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ'
 ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ
 μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστίν.
- 17 (ΣΤ΄.) Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων
 κίνει καὶ μετατίθει τα μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα
 μὲν εὐρετῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ παρὰ
 τοῖς ἄλλοις ὁρθῶς ἔχοντα. ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δι-
 καίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους,
 πρὸς δὲ τούτοις οἵτινες τὰς μὲν ἀμφοισθητήσεις ὡς ἐλαχίστας,
 τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἶόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσιν·
 ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. τὰς
- 18 μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας
 ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον
 ἔχωσιν. τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφο-
 σθητῶσι μὴ πρὸς χάριν μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' αἰεὶ
 ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμ-
 φέρεται τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν
 δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. οἴκει
- 19 τὴν πόλιν ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῶον οἶκον ταῖς μὲν κα-
 τασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκρι-
 βῶς, ἔν' εὐδοκίμῃς ἅμα καὶ διαρκῇ. τὴν μεγαλοπρέπειαν

ἐπιδείκνυσσ' ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἐν τε τοῖς προσιρρημένοις καὶ τῇ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμένει καὶ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιεῖ μὲν ὥς οἱ πρόγονοι κα- 20
τέδειξαν, ἡγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ
θεραπείαν μεγίστην, ἂν ὥς βέλτιστον καὶ δικαιότατον
σαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπίς τοὺς τοιοῦτους ἢ
τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν
θεῶν ἀγαθόν. (ζ'.) Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων]
τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εὐνου-
στάτους. φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος 21
εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὐ-
νοίαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶ-
σθαι καὶ σῶζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἂν τις δύναιτο.
κῆδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν, καὶ νόμιζε καὶ τοὺς
δαπανῶντας ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργα-
ζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰ-
κούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. 22
διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου
προτιμῶν ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλ-
λον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις
ἀσφαλτὴ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμι-
μον, περὶ πλείστου δὲ ποιῶ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς
σοὶ δωρεὰς ἄγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν
ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον παρὰ τοῖς
ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. τοὺς πολλοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν 23
πολιτῶν, καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδι-
κούντας· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῇς,
οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. ποιεῖ μὲν μηδὲν μετ'
ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ἦ, δεινὸς

μὲν φαίνου τῷ μηδὲν σε λαμβάνειν τῶν γιγνομένων, πρῶτος δὲ τῷ τὰς τιμοφρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

- 24 Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἄμεινον αὐτῶν σὲ βουλευέσθαι. πολεμικὸς μὲν ἴσθι ταῖς ἐπιστήμῃσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. οὕτως ὁμῖλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἐκυτὸν ἀξιώσας. φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μεῖζω περιβαλλομένους ὧν οἷοί τ' εἰσι κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, 26 ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσιν. ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελῶς εὐδαιμονήσας, οὐκ ἂν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβον καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἄρξης, ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ὧν οἷον χρὴ καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.
- 27 (η'.) Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἡδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλησιάσαντες ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσιν. τοιοῦτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὥς αὐτὸς τὰς αἰτίας 28 ἔξων ὧν ἂν ἐκείνοι πράξωσιν. πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅτι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας· δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ

φρονούσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῖς ἔχῃς τοὺς συνδοκιμά-
 σοντας. διόρα καὶ τοὺς τέχνη καλακεύοντας καὶ τοὺς μετ'
 εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρη-
 στῶν ἔχωσιν. ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ
 πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς τε λέγοντας, ὅποιοί τινές εἰσι,
 καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσιν. ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς
 ψευδῶς διαβάλλοντας αἰσπερ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

"Ἀρχε σαυτοῦ μηδὲν ἤττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' 29
 ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾶ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν,
 ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μη-
 δεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ'
 ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν
 αὐτὸς τ' ἐπιδώσεις καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δό-
 ξεις. (Θ'.) Μὴ φαίνου φιλατιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, 30
 ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν ἀλλ' ἐπ'
 ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτε-
 σтин. νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν
 τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ
 παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύ-
 χην θαυμάζωσιν. λάνθανε μὲν, ἦν ἐπὶ τῇ σοι συμβῇ τῶν
 φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσθαι δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπου-
 δάζων. μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς 31
 δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην
 παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ
 τῆς πόλεως ὅλης ἥθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν. σημεῖον
 ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους
 ὄρῃς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ
 τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ 32
 πλουτοῦν μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς,
 ἢ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ
 χρημάτων οὐκ ὀνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγί-
 γνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας

κτῆσασθαι· τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὥς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἔν' οἱ μὲν ὀρώντες διὰ τὴν ὀψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώ-
 33 μὴν ἔχουσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους δεῖ τοὺς σαυτοῦ καὶ τὰς πράξεις, ἔν' ὥς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτῃς· κράτιστον μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἵρου καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐν-
 34 δαίαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν. (1'.) Ἄστειος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμάτων· εὐρήσεις γὰρ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομέ-
 νους ἀστείους εἶναι ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρη-
 35 ρὰν τὴν ἑκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅτι ἂν ἀκριβῶσαι βουλευθῇς ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασι-
 λέας, ἐμπειρίᾳ μέτεθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φι-
 λοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔρ-
 γων γυμνάζεσθαι δύνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γινόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἂν γὰρ τὰ παραληλυθότα
 36 μνημονεύῃς, ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. δει-
 νὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τινὰς ἐθέλγειν ἀποθνήσκειν,
 ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολ-
 μᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐ-
 δοκιμήσουσιν. βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα
 μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ
 τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν·

ἦν δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἰροῦ τεθνάναι καλῶς 37
 μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχροῦς. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο
 τῆς βασιλείας, καὶ φρόντιζ' ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τι-
 μῆς ταύτης πράξει (1α'). Μὴ περιδῆς τὴν σουτοῦ φύσιν
 ἅπασαν ἅμα διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος
 ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. 38
 μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθι-
 σθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἅττ' ἂν σοι λογι-
 ζομένῳ φαίνεται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.
 ὦν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. ἃ τοῖς αὐτοῦ
 παισὶν ἂν συμβουλεύσεις, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. 39
 χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίῳ τούτων. σοφοὺς νό-
 μιζε μὴ τοὺς ἀκριβοῦς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς
 εὐ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλ-
 λοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς
 ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέ-
 γοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώ-
 ποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ
 βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμ-
 φορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους. (1β'.) Καὶ 40
 μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστίν, ἃ καὶ σὺ
 γινώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστά-
 μην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ
 τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόα-
 σιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἐοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ
 τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις
 χρὴ τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, 41
 ἐν οἷς οὔτε παράδοξον οὔτε ἄπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομι-
 ζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἠγαθῆσθαι τοῦτον χα-
 ριέστατον, ὅς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων
 διανοαῖς ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῇ καὶ φράσαι κάλλιστα
 περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, τὰ συμβουλεύ- 42

- οντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησι-
μώτατα μὲν ἅπαντας νομίζουσιν, οὐ μὴν ἡδιστά γ' αὐτῶν
ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νοουθετοῦ-
τας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν δὲ βού-
λονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπου-
43 σιν. σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡοιδῶν καὶ
Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποιήσιν· καὶ γὰρ τούτους
φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῇ βίῃ τῇ
τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδια-
44 τρίθειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων
ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν προεχόντων ποιη-
τῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα
ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν.
ἡδίων γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω
45 τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν. (19'.) Καὶ τί δεῖ καθ'
ἐν λέγοντα διατρίθειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν
τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὐρήσομεν τοὺς πολλοὺς
αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις
οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πρα-
γμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελι-
μωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῇ συμφέροντι τὰς
ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλο-
46 πόρους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιούντας· ὥστε πῶς
ἂν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν
τι λέγων ἀρέσκειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν
τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἡγροῦνται τοὺς νοῦν οὐκ
ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγου-
σιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται
μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλ-
λοτριῶν διαλεγόμενοι, βούλονται δ' ἂν τῇ σῶματι κακο-
παθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέφασθαι περὶ
47 τινος τῶν ἀναγκαίων. εὖροι δ' ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς

πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορου-
 μένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους ἀλλ' εὐχο-
 μένους. λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων
 τοῖς εἰρημένοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ 48
 τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον
 τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν
 ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοι-
 ούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς
 ἀμίλλας ψυχαγωγοῦνται. διὸ καὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν
 καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίαν ἄξιον θαυμάζειν,
 ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις
 ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ 49
 μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τοὺς τῶν ἡμι-
 θεῶν ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ
 πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκουστούς ἡμῖν
 ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. τοιούτων οὖν παραδειγμά-
 των ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκρω-
 μένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νοουθετεῖν καὶ συμ-
 βουλεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἷς ὁρῶσι
 τοὺς ὄχλους μάλιστα χαίροντας.

(ιδ'.) Ταῦτα δὲ διήλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ 50
 ἓνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύρρανον, μὴ τὴν
 αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν
 πραγμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων
 ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δο-
 κιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ, περὶ μὲν τῶν γυμνασίων τῶν 51
 τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες,
 καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν
 πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι
 τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦ-
 σιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων
 φαίνεσθαι βουλευέσθαι ὀνόμενον. χρὴ τοίνυν ἀφ' ἑνὸς

τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἑλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καίρων θεωρεῖν συμβουλευόντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γὰρ ὡς ὁ μη-
 53 δὲν ὢν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσῃ· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλεόν τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεραπείας, γινώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατος καὶ τυραννικώτατος ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἡγοῦ δὲ τούτους μεγίστην σοὶ ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφελῇται δυνηθῶσιν.

54 (ιε'). Ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γινώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένους ἄγειν σοὶ δωρεάς, ὥς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς κἂν σφόδρα χρῇ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπῃς οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ (9)

(α'). Ὅρων, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς οὐ μόνον τῇ πλήθει καὶ τῇ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολήν, ἡ-
 2 γησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστὶν αἰσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γινομένων, εὐμενῶς μὲν ἀποδέχσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὁρῶντα τὴν τε περὶ αὐτὸν

ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι
 πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, εἴ τις θυνῇθι
 περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως
 διελθεῖν τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων· εὐρήσομεν γὰρ τοὺς 3
 φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ
 τῶν τοιούτων ἐπαινέσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ
 ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ
 τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιούν-
 τας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλεί-
 ψουσιν. αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξ- 4
 εργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν
 μυσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, αἱ μὲν τὰς δυνά-
 μεις τὰς αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς
 αὐτοὺς ἐντιμωτέρους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς
 διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, αἰμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν
 Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς 5
 ἐφ' αὐτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγεννημένους, ἵν' οἷ τε δυνά-
 μενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιοῦμενοι
 τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ αὐτῶν, οἷ τε
 νεώτεροι φιλοτιμωτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰ-
 δότες ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον ὢν ἂν ἀμείνους
 σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσιν. νῦν δὲ τίς οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, 6
 ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γε-
 νομένους ὕμνουμένους καὶ τραγωδουμένους, αὐτὸν δὲ
 προειδῆ, μὴδ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μὴδέ
 ποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιοθηρόμενον; τούτων δ' αἷτιος
 ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσσεστιν, ὅτι μέγι-
 στον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἔστιν· οὕτω γὰρ τινες δυσκόλως
 πεφύκασιν, ὥσθ' ἡδίων ἂν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς
 οὐκ ἴσασιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὅρ' ὢν εὐ πεπονθότες
 αὐτοὶ τυγχάνουσιν. οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας 7

τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν. ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας αἰεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.

- 8 (γ'). Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπὸν ἐστίν, ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. σημεῖον δὲ μέγιστον· περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπε-
9 χεῖρησεν. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην. τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις εἰδόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους εἰς ἂν βουληθῶσι καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
10 εἶδεσι διαποιικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἕξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκιῶν ἐστὶ χρῆσθαι. πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ὃ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχη κα-
11 ψυχάγωγοι τοὺς ἀκούοντας. γνοίη δ' ἂν τις ἐκείθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἦν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης ἢς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. ὅμως δέ,

καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἄλλ' ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μὴδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(δ'.) Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγό- 12
ρου, καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ τῶν ἄλλων ἕνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῶ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. ὁμολογεῖται μὲν 13
γὰρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἅπαντες ὀνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνασιν.

(ε'.) Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἕκγονος, τοῦ 14
δὲ γένους τῶν Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἑλλήσι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἦλθον οἱ προεστώτες τῶν πόλεων ἵκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἂν εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν. σωθέντες δὲ καὶ 15
τυχόντες ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν ἐν Αἰγίνῃ κτεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὐπερ ἐκεῖνος ἐποίησατο τὴν εὐχὴν· καὶ κατ' ἐκείνόν τε τὸν χρόνον, ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρῃ μεγίστας τιμὰς ἔχων παρεδρεῦειν ἐκείνοις. (στ'.) Τούτου 16
δὲ παῖδες ἦσαν Τελαμών καὶ Πηλεὺς, ὧν ὁ μὲν ἕτερος μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἠξιώθη, Πηλεὺς δ' ἐν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κεν-

- ταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους
 εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νηρέως θνητὸς ὢν ἀθανάτῳ συ-
 νήκησας, καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγεννημένων
 17 ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον ἄσθηναι (ζ'). Τούτοις
 δ' ἑκατέρου, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέ-
 σθην, Πηλέως δ' Ἀχιλλεύς, οἱ μέγιστον καὶ σαφέστατον
 ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὐτῶν
 πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδ' ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κα-
 τήκουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἑλλήσιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρων ἀθροισθέν-
 18 των, οὐδενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τού-
 τοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεὺς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν,
 Αἴας δὲ μετ' ἐκείνον ἡρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων
 συγγενείας ἄξιος καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμε-
 νος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον
 Σαλαμῖνά τε κατήκισεν, ὁμώνυμον ποιήσας τῆς πρότε-
 ρον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεύον
 κατέλιπεν.
- 19 (η'). Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρῃ παρὰ τῶν προ-
 γόνων ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστιν. τούτον
 δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρ-
 χὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεύκρου τὴν βασιλείαν εἶχον,
 χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς
 καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος καὶ μεγάλας
 20 δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς
 μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς
 τὸ πλεονεκτεῖν, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐ-
 τὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχευεν. ἀπιστῶν δὲ τοῖς πε-
 πραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι
 τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἐξεβαρβάρωσε καὶ τὴν νῆ-
 21 ος ὄλην βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν. (θ'). Οὕτω
 δὲ τῶν πραγμάτων καθεστῶτων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν

ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχόντων Εὐαγόρας γίνεται· περὶ οὗ
 τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν
 τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἂν φανείη γεγο-
 νῶς ἢ κατ' ἀνθρώπον, αἰροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπι-
 στῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν,
 ὅτι τοσοῦτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ
 πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦ-
 τα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ
 πολῖται συνίσασιν. ἄρξομαι δ' ἐκ τῶν ἐμολογουμένων λέ-
 γειν περὶ αὐτοῦ.

(ι'). Παῖς μὲν γὰρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ βῶμην καὶ 22
 σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τη-
 λικοῦτοῖς ἐστίν. καὶ τούτων μάρτυρας ἄν τις ποιήσαιο,
 τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολι-
 τῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἅπαντας τοὺς ἰδόντας· τῆς δὲ βῶ-
 μης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν αἷς ἐκεῖνος τῶν
 ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ ταῦτά τε 23
 πάντα συνηυξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρία προσεγένετο
 καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥς
 περ ἑτέροις τισίν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν·
 τοσοῦτον γὰρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς
 ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ' ὅποτε μὲν αὐτὸν ἐρῶεν οἱ τότε
 βασιλεύοντες ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρ- 24
 χῆς, ἡγουμένους οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύ-
 σιν ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν, ὅποτε δ' εἰς τοὺς τρό-
 πους ἀποβλέψειαν, εὖτω σφόδρα πιστεύειν, ὥστ' εἰ καί
 τις ἄλλος τολμήῃ περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν
 Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν. (ιᾴ.) Καὶ τοσοῦτον τῆς 25
 δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐφεύεσθαι·
 οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὢν διετέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξή-
 μαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν,
 ὅπως καλῶς λήφεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ' ὅσα μὲν ἀναγ-

καίον ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἔτε-
 26 ρος ἔπραξεν, ἐξ ὧν δ' οἶόν τ' ἦν ὁσίως καὶ δικαίως λα-
 θεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεφύλαξεν. εἰς γὰρ τῶν δυ-
 ναστευόντων ἐπιβουλεύσας τὸν τε τύρρανον ἀπέκτεινε
 καὶ συλλαθεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος οὐ δυ-
 νήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κἀκείνον ἐκποδῶν
 27 ποιήσῃτο. διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σωθεὶς εἰς Σό-
 λους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς ταῖς
 τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
 κἂν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας
 ταπεινότερας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκείνος δ' εἰς τοσοῦτον
 μεγαλοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ἰδιώτης
 28 ὧν, ἐπειδὴ φεύγειν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν ᾤήθη δεῖν. καὶ
 τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγαδικούς καὶ τὸ δι' ἐτέρων ζη-
 τεῖν τὴν κάθοδον καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χαίρους ὑπερεῖ-
 δεν, λαβὼν δὲ ταύτην ἀφορμήν, ἦν περ χρὴ τοὺς εὐσε-
 θεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν καὶ
 προσελόμενος ἢ κατορθώσας τυραννεῖν ἢ διαμαρτῶν ἀπο-
 θανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους, ὡς οἱ τοὺς πλείστους
 λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων παρεσκευάζετο
 29 ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. ὅθεν καὶ μάλιστα ἂν τις καὶ τὴν
 φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ τοῖς ἄλ-
 λοις, θεωρήσειεν· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσοῦτων
 ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δει-
 νῶν πλησίον ὄντων οὐτ' ἐκεῖνος ἠθύμῃσεν οὔτε τῶν πα-
 ρακληθέντων οὐδεὶς ἀποστήναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν,
 ἀλλ' οἱ μὲν ὥσπερ θεῶ συνανακολουθοῦντες ἅπαντες ἐνέ-
 μειναν τοῖς ὁμολογημένοις, ὁ δ' ὥσπερ ἢ στρατόπεδον
 ἔχων κρεῖττον τῶν ἀντιπάλων ἢ προειδὼς τὸ συμβησό-
 30 μενον οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην. (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ
 τῶν ἔργων· ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν νῆσον οὐχ ἡγήσατο δεῖν
 χωρίον ἐχυρὸν καταλαβὼν καὶ τὸ σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ κατα-

στήσας περιιδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν βοηθήσου-
σιν· ἀλλ' εὐθύς, ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς διελὼν
τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' αὐτοῦ διαγαγὼν
προσέβαλλε πρὸς τὸ βασιλεῖον. καὶ τοὺς μὲν θορύβους
τοὺς ἐν τοῖς τοιοῦτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φό-
βους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου
τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν
περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν
θεατῶν (θεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν ἀρε-
τὴν ἡσυχίαν εἶχον), οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος ³²
καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας
[τοὺς ἐχθροὺς], πρὶν ἐλὼν τὸ βασιλεῖον, [καί] τοὺς τ' ἐ-
χθροὺς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐδοθήθησεν, ἔτι δὲ
τῇ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατέρας ἐκομίσσατο, καὶ τύραν-
νον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(ιγ'). Ἦγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνη- ³³
σθεῖν, ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίπομι τὸν λόγον, ῥάδιον ἐκ
τούτων εἶναι γινῶναι τὴν τ' ἀρετὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ
μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὲν ἄλλ' ἔτι γε σαφέ-
στερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι
δηλώσειν.

(ιδ'). Τοσούτων γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ ³⁴
γεγενημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον
ἐκείνου κτησάμενος. εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς
πράξεις τοῦ Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὐτ' ἂν ὁ λόγος
ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν οὐτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγο-
μένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προσελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους
ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χεῖρον ἐξετάωμεν, πολὺ
δὲ συντομώτερον διαλεχθῆσόμεθα περὶ αὐτῶν.

(ιε'). Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόν- ³⁵
των τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν;
οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅστις ἂν δέξαιτο παρὰ

τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ
 κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς πασὶ τοῖς αὐτοῦ καταλι-
 36 πεῖν (ιστ'). Καὶ μὲν τῶν γε παλαιῶν καθόδων αὐταὶ
 μάλιστα εὐδοκίμοῦσιν, ἅς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν·
 οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν γεγεννημένων τὰς καλλίστας
 ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συν-
 τιθέασιν. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολόγηκεν, ὅστις
 οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους
 εἰς τὴν αὐτοῦ κατήλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποιήνται
 διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ
 37 τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν. (ιζ'). Ἀλλὰ μὲν τῶν
 γ' ἐπὶ τὰδε γεγεννημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κύ-
 ρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ
 κτησάμενον, καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν.
 ἀλλ' ὁ μὲν τῷ Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν,
 ὃ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥαδίως ἂν
 ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώμα-
 τος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων διαπραξάμε-
 38 νος. ἔπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕτω δῆλον, ὅτι
 καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν
 τούτῳ πεπραγμένων ἅπασι φανερόν, ὅτι ῥαδίως ἂν κά-
 κείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησεν. πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν
 ὁσίως καὶ δικαίως ἅπαντα πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὐσεβῶς
 ἓν ἅμα συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπόλεσε, Κύρος
 δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. ὥστ' εἴ τις
 βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρε-
 τὴν τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ
 39 τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν
 ὑποστειλάμενον μηδὲ δαίσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρη-
 σίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς οὔθ' ἡμίθεος
 οὔτ' ἀθάνατος εὐρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον
 οὔθ' εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. καὶ τοῦ-

τοῖς ἐκείνως ἂν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἑκα-
στος ἐτυράννευσεν. φανήσομαι γὰρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου
μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγμα-
τος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

(ιγ'.) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν 40
καὶ τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιούσθαι· νῦν δ' ἅπαν-
τες ἂν ὁμολογήσαιαν τυραννίδα καὶ τῶν θεῶν ἀγαθὸν
καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περι-
μαχητότατον εἶναι. τὸν δὲ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλ-
λιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εὐρετὴς
ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν ;

(ιδ'.) Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς 41
ἄλλοις εὐρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶ-
τον μὲν εὐφύεστατος ὢν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορ-
θοῦν δυνάμενος ὅμως οὐκ ᾔσθη δεῖν ὀλιγωρεῖν οὐδ' αὐ-
τοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν
καὶ φροντίζειν καὶ βουλευέσθαι τὸν πλεῖστον τοῦ χρέ-
νου διέτριβεν, ἡγούμενος μὲν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνη-
σιν παρασκευάσεις, ὁμοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν
ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἔνεκα τῆς ψυ-
χῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μὴδὲν
τυγχάνουσι φροντίζοντες. ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμά- 42
των τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα
τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπούμενους, καὶ
τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥαθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ'
ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνε-
ξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πρά-
ξεις ᾗδαι καὶ τῶν πολιτῶν ἑκαστον ἐγίγνωσκεν, ὥστε μήτε
τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς
ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόν-
των· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἐτέρων ἤκουεν οὐτ' ἐκόλαζεν οὐτ'

ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις
 43 ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν
 καταστήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην
 προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ'
 οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὥστε
 τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς
 ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἅπαντα
 γὰρ τὸν χρόνον διατέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ
 χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρχων, νο-
 44 μίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
 βούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος·
 πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν
 ἐχθρῶν περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώ-
 που συναγωγαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ
 πρὸς ἐν ἀτάκτως οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ'
 ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς
 45 λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύ-
 χην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις· τοὺς μὲν φίλους
 ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους
 τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλοῦμενος· φοβερὸς ὢν οὐ τῷ
 πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων φύσιν
 ὑπερβάλλειν· ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
 ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥασιτώνας κτῶμενος
 ἀλλ' οὐ διὰ μικρὰς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολει-
 46 πόμενος· ὅλως οὐδὲν παραλείπων ὧν προσεῖναι δεῖ τοῖς
 βασιλεῦσιν, ἀλλ' ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἐξειλεγμένος
 τὸ βέλτιστον καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θε-
 ραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως ὅλης διοικήσει, στρα-
 τηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς
 δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν. καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν
 Εὐαγόρα, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ῥα-
 διον καταμαθεῖν.

(κ'). Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην 47
καὶ διὰ τὴν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἑλληνας προσδε-
χομένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίῳ χρωμέ-
νην οὔτε λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε
καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτίησας καὶ
τείχη προσπεριεβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσας καὶ
ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς οὕτως ἡὔξησε τὴν πόλιν ὥστε
μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων ἀπολελεῖσθαι, καὶ δύναμιν
τοσαύτην ἐνεποίησεν ὥστε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρό-
τερον καταφρονούντων αὐτῆς. καί τοι τηλικαύτας ἐπιδό- 48
σεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἷόν τ' ἐστίν, ἣν μὴ τις αὐ-
τὰς διοικῇ τοιούτοις ἡθεσιν οἷοις Εὐαγόρας μὲν εἶχεν,
ἐγὼ δ' ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. ὥστ' οὐδέ-
δοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγειν τῶν ἐκείνῳ προσόντων ἀλλὰ
μὴ πολὺ λίαν ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. τίς γάρ 49
ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως, ὅς οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ
πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον
τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα
προήγαγεν; πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν
οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρ-
χόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὁμό-
τατα πρὸς τοὺς Ἑλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ 50
τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν ὥστ' ἀμιλλᾶσθαι μὲν, οἵτινες
αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖ-
σθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν γυναῖκας λαμβάνοντας
παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτη-
δεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν
αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν
περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρέ-
χειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν· καὶ τούτων
ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἵτιον εἶναι
προσομολογήσειεν.

- 51 (κα΄.) Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ
 τῆς δσιότητος τῆς ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ
 καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἦλθον
 εἰς Κύπρον οἰκίζοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομι-
 μωτέραν εἶναι τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πόλι-
 τειῶν. ὧν τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστί διελθεῖν πολὺ ἂν
 52 ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς πρωτεύ-
 σαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δυστυχήσας ἐξ
 ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἦλθε, νομίσας καὶ
 τῷ σώματι βεβαιωτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνῳ καταφυ-
 γὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. καὶ
 πολλὰ πρότερον ἤδη κατωρθώκως οὐδὲ περὶ ἐνὸς πώποτε
 πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτου βουλευσασθαι·
 53 συνέβη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ
 ποιῆσαι καὶ παθεῖν πλείστ' ἀγαθὰ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ
 ἔφθασαν ἀλλήλοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποι-
 ῆσαντο σφᾶς αὐτοὺς ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας.
 ἔπειτα περὶ τε τῶν ἄλλων ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρό-
 νον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν
 54 γνώμην εἶχον. ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις
 οὔσαν καὶ μεγάλη μεταβολῇ κεχρημένην λυπηρῶς καὶ βα-
 ρέως ἔφερον, ἀμφοτέροι προσήκοντα ποιοῦντες· τῷ μὲν
 γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐ-
 εργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίητο. σκοπούμενοις δ' αὐ-
 τοῖς, ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν
 τὸν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ
 τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ'
 ἀπληροῦστας ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν
 55 ἐπεχείρησαν. λαβόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ
 τῶν στρατηγῶν τῶν βασιλέως ἀπορούντων, ὅτι χρή-
 σονται τοῖς πράγμασιν, ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν
 ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς

Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαντο καὶ τοῦτω περιγένοιτο, τὰ περὶ τὴν ἡπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν κρατήσων, ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. ὅπερ συ- 59 νέβη· πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀνέλαθε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμὼν κατέστη. καὶ ταῦτ' ἐπράχθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτό τε παρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαντος. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν 57 ταῖς μεγίσταις τιμαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὐπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ').) Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσοῦτω μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχε, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησεν. φαίνεται γὰρ μᾶλλον 58 μὲν σπουδάζας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκείνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον καταφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασιλεῖον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχε, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὐ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκκια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν πνυτάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. ἡπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ 59

τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύ-
 λων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους.
 ἤρθανετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοφυχίαν καὶ τὰς ἐπι-
 δόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ
 μικρὸν γιγνομένης ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον
 60 ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ'
 οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ περὶ τῶν
 μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς
 ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς
 αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν
 ταύτην πλεόν ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κα-
 61 τηνάλωσεν. (κγ'.) Ἄλλ' ὅμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολε-
 λειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην
 πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευάς, ἐπέδειξεν αὐ-
 τὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς
 62 προειρημένοις. ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἶων εἰρήνην ἄγειν,
 τὴν αὐτοῦ πᾶσιν μόνῃν εἶχε· ἐπειδὴ δ' ἠναγκάσθη πολε-
 μεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πινυταγόραν τὸν
 υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέξασε
 Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύ-
 ρον δὲ κατὰ κράτος εἴλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε,
 τοσοῦτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς Περ-
 σῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνηῖσθαι τῆς
 63 ἀρετῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς
 τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν
 βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι
 γένωιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο,
 λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες
 64 τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν
 καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων κατ' ἐκείνον
 τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐα-

γόρα δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν ἦν Εὐαγόρας ἑτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἴλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

(κδ'.) Καίτοι πῶς ἄν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν φρόνη- 65
σιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. αἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζουσιν αὐτὸν ἡβουλήθησαν, ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβεν. (κε'.) Τίνα γὰρ εὐ- 66
ρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῦμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασι αἴτιον γεγενημένον; ὅς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας 67
εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἑλλήνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον 67
ἄμικτον ὅλον παραλαβὼν καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς ταύταις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεὺς καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο χαλῶς, ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσοῦτον 68
χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥσθ' ὁμολο- 68
γούμενως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἣς γενομένης, βασιλεὺς μὲν

ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἡπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἡναγκάσθησαν, οἱ δ' Ἑλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδωσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσον-
 69 τας. (κστ'.) "Ὡστ', εἴ τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρα πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην· ἀεὶ γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

70 (κζ'.) "Ὡστ' εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἂν κείνων ἡξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκεν. τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους εὐρήσομεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μα-
 71 καριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὧν διετέλεσεν. (κη'.) Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; ὅς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἷων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βρασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρωος ἅμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ
 72 ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυ-

χεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσεν. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δ' ἄνακτας, τὰς δ' ἀνάσας. ὥστ' εἴ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων θνητός, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστα ἂν ἀρμόσειεν.

(κθ'). Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν αἶμαι 73 παραλιπεῖν ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριθέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξαιργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμιάστος ἐστίν. (λ'). Ἐγὼ δ', ὃ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ὥς ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειεν. προκρίνω δὲ ταύ- 74 τας πρῶτον μὲν εἰδὼς τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους ὥς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνους, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναι θ' οἷόν τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρεῖττον ἐστίν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γε- 75 γραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥαδίον ἐστὶ μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥαθυμεῖν αἰρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. (λα'). Ὡν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν 76

τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παῖσι
 καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλί-
 στην ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροί-
 σας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παρα-
 δοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. τοὺς μὲν
 77 γὰρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐτέρους
 ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐ-
 τῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ
 τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτρίοις παραδείγμασι χρώμενος ἄλλ'
 αἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν,
 ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἥττον δυνήσῃ τῶν
 78 Ἑλλήνων. (λβ'.) Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώσκειν, ὥς
 νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοὶ διακελεύομαι περὶ τῶν
 αὐτῶν· οὐ γὰρ οὐτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι
 καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ
 τρυφαίς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπιτεχειρήκας,
 οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας
 τὴν σὴν παιδείυσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν,
 79 ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. ἄλλ' ὅμως ἐγὼ
 ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἥττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταῦτόν,
 ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι αἰ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖ-
 νοὶ παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολειμμέ-
 80 νοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις. (λγ'.) Ἐμὲν
 οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ
 γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων,
 ὥνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει
 μηδὲν ἐλλεῖπειν ἄλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν
 χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιός
 ἔσῃ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὥς ἅπασι
 μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ παιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μά-
 λιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστον καὶ μεγίστων κυρίοις εἶσιν.
 81 χρή δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὧν ἤδη

κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὢν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονώς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυϊότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιοῦτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῶς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσῃ τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

IV. ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ Ἡ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΣ (8)

(α'). Ἄπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλευσείν· οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προσιπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν· ἤκομεν γὰρ ² ἐκκλησιασόντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μέγιστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν. τὸ μὲν οὖν μέγεθος ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν, τηλικούτον ἐστίν.

(β'). Ὅρῳ δ' ὑμᾶς οὐκ ἐξ ἴσου τῶν λεγόντων τὴν ³ ἀκρόασιν ποιουμένους, ἀλλὰ ταῖς μὲν προσέχοντας τὸν νοῦν, τῶν δ' οὐδὲ τὴν φωνὴν ἀνεχομένους· καὶ θαυμαστόν οὐδὲν ποιεῖτε· καὶ γὰρ τὸν ἄλλον χρόνον εἰώθατε πάντας τοὺς ἄλλους ἐκβάλλειν πλὴν τοὺς συναγορευόντας ταῖς ὑμετέραις ἐπιθυμίαις. ὃ καὶ δικαίως ἂν τις ὑμῖν ⁴ ἐπιτιμήσειεν, ὅτι συνειδότες πολλοὺς καὶ μεγάλους οἴκους ὑπὸ τῶν κολακευόντων ἀναστάτους γεγεννημένους καὶ μισοῦντες ἐπὶ τῶν ἰδίων τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν τέχνην, ἐπὶ τῶν κοινῶν οὐχ ὁμοίως διάκεισθε πρὸς αὐτοὺς ἀλλὰ κατηγοροῦντες τῶν προσειμένων καὶ χαιρόντων

τοῖς τοιοῦτοις αὐτοὶ φαίνεσθε μᾶλλον τούτοις πιστεύοντες
 5 ἢ τοῖς ἄλλοις πολίταις. καὶ γὰρ τοι πεποιήκατε τοὺς ῥή-
 τορας μελετᾶν καὶ φιλοσοφεῖν οὐ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει
 συνοίσειν, ἀλλ' ὅπως ἀρέσκοντας ὑμῖν λόγους ἐροῦσιν.
 ἐφ' οὗς καὶ νῦν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐρρύηκεν. πᾶσι γὰρ
 ἦν φανερόν, ὅτι μᾶλλον ἡσθήσεσθε τοῖς παρακαλοῦσιν
 ὑμᾶς ἐπὶ τὸν πόλεμον ἢ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης συμβου-
 6 λεύουσιν. Οἱ μὲν γὰρ προσδοκίαν ἐμποιοῦσιν, ὥς καὶ τὰς
 κτήσεις τὰς ἐν ταῖς πόλεσι κομισούμεθα καὶ τὴν δύναμιν
 ἀναληψόμεθα πάλιν, ἣν πρότερον ἐτυχάνομεν ἔχοντες·
 οἱ δ' οὐδὲν τοιοῦτον ὑποτείνουσιν, ἀλλ' ὥς ἡσυχίαν ἔχειν
 δεῖ καὶ μὴ μεγάλων ἐπιθυμεῖν παρὰ τὸ δίκαιον ἀλλὰ
 7 στέργειν τοῖς παροῦσιν, ὃ χαλεπώτατον πάντων τοῖς
 πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. οὕτω γὰρ ἐξηρτήμεθα
 τῶν ἐλπίδων καὶ πρὸς τὰς δοκούσας εἶναι πλεονεξίας
 ἀπλήστως ἔχομεν, ὥστ' οὐδ' οἱ κεκτημένοι τοὺς μεγί-
 στους πλούτους μένειν ἐπὶ τούτοις ἐθέλουσιν ἀλλ' αἰ τοῦ
 πλείονος ὀρεγόμενοι περὶ τῶν ὑπαρχόντων κινδυνεύου-
 σιν. ὅπερ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι, μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἐνοχοί
 8 γενώμεθα ταύταις ταῖς ἀνίαις· λίαν γὰρ τινές μοι δοκοῦ-
 σιν ὠρμηθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον, ὥσπερ οὐ τῶν τυχόν-
 των συμβεβουλευκότων ἀλλὰ τῶν θεῶν ἀκηκοότες, ὅτι
 κατορθώσομεν ἅπαντα καὶ ῥαδίως ἐπικρατήσομεν τῶν
 ἐχθρῶν. (γ'). Χρὴ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ μὲν ὧν
 ἴσασι, μὴ βουλεύεσθαι, περὶ γὰρ, ἀλλὰ πράττειν,
 ὥς ἐγνώκασι, περὶ ὧν δ' ἂν βουλεύωνται, μὴ νομίζειν
 εἰδέναι τὸ συμβησόμενον, ἀλλ' ὥς δόξη μὲν χρωμένους,
 ὅτι ἂν τύχῃ δὲ γενησόμενον, οὕτω διανοεῖσθαι περὶ
 9 αὐτῶν, ὧν ὑμεῖς οὐδέτερον τυγχάνετε ποιοῦντες ἀλλ'
 ὥς οἶόν τε ταραχωδέστατα διάκεισθε· συνεληλύθατε
 μὲν γάρ, ὥς δέον ὑμᾶς ἐξ ἁπάντων τῶν ῥηθέντων ἐκ-
 λέξασθαι τὸ βέλτιστον, ὥσπερ δ' ἤδη σαφῶς εἰδότες, ὃ

πρακτέον ἐστίν, οὐκ ἐθέλετ' ἀκούειν πλὴν τῶν πρὸς ἡδονήν δημηγορούντων. καίτοι προσῆκεν ὑμᾶς, εἴπερ ἡδού- 10
λεσθε ζητεῖν τὸ ἐν τῇ πόλει συμφέρον, μᾶλλον τοῖς ἐναν-
τιουμένοις ταῖς ὑμετέραις γνώμαις προσέχειν τὸν νοῦν
ἢ τοῖς καταχαριζομένοις, εἰδότες, ὅτι τῶν ἐνθάδε παρι-
όντων οἱ μὲν ἅ βούλεσθε λέγοντες ῥαδίως ἐξαπατᾶν δύ-
ναι, τὸ γὰρ πρὸς χάριν ῥηθὲν ἐπισκοτεῖ τῷ καθορᾶν
ὑμᾶς τὸ βέλτιστον, ὑπὸ δὲ τῶν μὴ πρὸς ἡδονήν συμβου-
λευόντων οὐδὲν ἂν πάθοιτε τοιοῦτον· οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως 11
ἂν μεταπεῖσαι δυνηθεῖεν ὑμᾶς, μὴ φανερόν τὸ συμφέρον
ποιήσαντες. χωρὶς δὲ τούτων πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς
δυνηθεῖεν ἢ κρίναι περὶ τῶν γεγεννημένων ἢ βουλευσα-
σθαι περὶ τῶν μελλόντων, εἰ μὴ τοὺς μὲν λόγους τοὺς
τῶν ἐναντιουμένων παρ' ἀλλήλους ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ'
αὐτοὺς κοινούς ἀμφοτέρους ἀκροατὰς παράσχοιεν ; (δ'.)
Θαυμάζω δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων, εἰ μηκέτι μνημονεύου· 12
σι, καὶ τῶν νεωτέρων, εἰ μηδενὸς ἀκηκόασιν, ὅτι διὰ μὲν
τοὺς παραινοῦντας ἀντέχεσθαι τῆς εἰρήνης οὐδὲν πώποτε
κακὸν ἐπάθομεν, διὰ δὲ τοὺς ῥαδίως τὸν πόλεμον αἰρου-
μένους πολλαῖς ἤδη καὶ μεγάλαις συμφοραῖς περιεπέσο-
μεν. ὧν ἡμεῖς οὐδεμίαν ποιούμεθα μνείαν ἀλλ' ἐτοίμως
ἔχομεν, μηδὲν εἰς τοῦμπροσθεν ἡμῖν αὐτοῖς πράττοντες,
τριήρεις πληροῦν καὶ χρημάτων εἰσφορὰς ποιεῖσθαι καὶ
βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν οἷς ἂν τύχωμεν, ὥσπερ ἐν ἄλλο- 13
τρίᾳ τῇ πόλει κινδυνεύοντες. τούτων δ' αἰτιὸν ἐστίν, ὅτι,
προσῆκον ὑμᾶς ὁμοίως ὑπὲρ τῶν κοινῶν ὥσπερ ὑπὲρ
τῶν ἰδίων σπουδάζειν, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχετε περὶ
αὐτῶν, ἀλλ' ὅταν μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδίων βουλευήσθε, ζη-
τεῖτε συμβούλους τοὺς ἄμεινον φρονούντας ὑμῶν αὐ-
τῶν, ὅταν δ' ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐκκλησιασθήτε, τοῖς μὲν
τοιούτοις ἀπιστεῖτε καὶ φθονεῖτε, τοὺς δὲ πονηροτάτους
τῶν ἐπὶ τὸ βῆμα παριόντων ἀσχεῖτε καὶ νομίζετε δημο-

τικωτέρους εἶναι τοὺς μεθύοντας τῶν νηφόντων καὶ τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας τῶν εὖ φρονούντων καὶ τοὺς τὰ τῆς πόλεως διανεμομένους τῶν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ὑμῖν λειτουργούντων. ὥστ' ἄξιον θαυμάζειν, εἴ τις ἐλπίζει τὴν πόλιν τοιοῦτοις συμβούλοις χρωμένην ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδῶσειν.

- 14 (ε'). Ἐγὼ δ' οἶδα μὲν, ὅτι πρόσαντές ἐστιν ἐναντιοῦσθαι ταῖς ὑμετέραις διανοαῖς, καὶ ὅτι δημοκρατίας οὐσης οὐκ ἔστι παρρησία, πλὴν ἐνθάδε μὲν τοῖς ἀφρονεστάτοις καὶ μηδὲν ἡμῶν φροντίζουσιν, ἐν δὲ τῇ θεάτρῳ τοῖς κωμωδοδιδασκάλοις· ὁ καὶ πάντων ἐστὶ δεινότατον, ὅτι τοῖς μὲν ἐκφέρουσιν εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα τοσαύτην ἔχετε χάριν, ὅσῃν οὐδὲ τοῖς εὖ ποιοῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιπλήττοντας καὶ νοουθετοῦντας ὑμᾶς οὕτω διατίθεσθε δυσκόλως ὥσπερ πρὸς τοὺς κακὸν τι
- 15 τὴν πόλιν ἐργαζομένους. ὅμως δὲ καὶ τούτων ὑπαρχόντων οὐκ ἂν ἀποσταίην ὧν διενεόηθην· παρελήλυθα γὰρ οὐ χαριούμενος ἡμῖν οὐδὲ χειροτονίαν μνηστεύσων ἀλλ' ἀποφανούμενος, ὃ τυγχάνω γινώσκων πρῶτον μὲν περὶ ὧν οἱ πρυτάνεις προτιθέασιν, ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἔσται τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων, ἢν μὴ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὁρθῶς βουλευσώμεθα. (στ'). Φημὶ δ' οὖν χρῆναι
- 16 ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς Χίους καὶ Ῥοδίους καὶ Βυζαντίους ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, καὶ χρῆσθαι ταῖς συνθήκαις μὴ ταύταις, αἷς νῦν τινὲς γεγράψασιν, ἀλλὰ ταῖς γενομέναις μὲν πρὸς βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους, προσταττούσαις δὲ τοὺς Ἑλλήνας αὐτονόμους εἶναι καὶ τὰς φρουράς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόλεων ἐξιέναι καὶ τὴν αὐτῶν ἔχειν ἐκάστους. τούτων γὰρ οὔτε δικαιότερας εὐρήσομεν οὔτε μᾶλλον τῇ πόλει συμφερούσας.

(ζ'). Ἦν μὲν οὖν ἐνταῦθα καταλίπω τὸν λόγον, οἷδ' ὅτι 17
 δόξω τὴν πόλιν ἐλαττοῦν, εἰ Θηβαῖοι μὲν ἔξουσι Θεσπιάς
 καὶ Πλαταιάς καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ὥς παρὰ τοὺς ὄρκους
 κατειλήφασιν, ἡμεῖς δ' ἔξιμεν μηδεμιᾶς ἀνάγκης οὕσης ἐξ
 ὧν τυγχάνομεν ἔχοντες· ἦν δὲ διὰ τέλους ἀκούσθητέ μου
 προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι πάντας ὑμᾶς καταγνώσεσθαι
 πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν
 εἶναι νομιζόντων καὶ τῶν τὰς ἀλλοτρίας πόλεις βίᾳ κα-
 τεχόντων καὶ μὴ λογιζομένων τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῶν
 τοιούτων ἔργων γιγνομένας. ταῦτα μὲν οὖν διὰ παντὸς
 τοῦ λόγου πειρασόμεθα διδάσκειν ὑμᾶς. (η'). Περὶ δὲ τῆς 18
 εἰρήνης πρῶτον διαλεχθῶμεν καὶ σκεψόμεθα, τί ἂν ἐν
 τῇ παρόντι γενέσθαι βουλευθεῖμεν ἡμῖν. ἦν γὰρ ταῦτα
 καλῶς ὀρισώμεθα καὶ νοῦν ἔχόντως, πρὸς ταύτην τὴν
 ὑπόθεσιν ἀποβλέποντες ἄμεινον βουλευσόμεθα καὶ περὶ
 τῶν ἄλλων.

(θ'). Ἄρ' οὖν ἂν ἐφαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν 19
 ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γι-
 γνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ
 παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκιμοῖμεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι
 τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν ὃ
 μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέ-
 ρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησε καὶ πολλοὺς κινδύ-
 νους ὑπομένειν ἠνάγκασε καὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας διαδέ-
 βληκε καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. ἦν δὲ τὴν 20
 εἰρήνην ποιησώμεθα, καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παρά-
 σχωμεν, οἷους αἱ κοιναὶ συνθήκαι προστάττουσι, μετὰ
 πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέν-
 τες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, εἰς ἣν νῦν πρὸς
 ἀλλήλους καθέσταμεν, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς
 εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀναπεπαυμένοι μὲν τῶν εἰσφο-
 ρῶν καὶ τῶν τριηραρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὸν

- πόλεμον λειτουργίων, ἀδεῶς δὲ γεωργοῦντες καὶ τὴν θά-
λατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες·
- 21 αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. ὁψόμεθα δὲ τὴν
πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν,
μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων,
ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. τὸ δὲ μέγιστον συμμάχους
ἔχομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους ἀλλὰ πε-
πεισμένους, οὐδ' ἐν μὲν ταῖς ἀσφαλείαις διὰ τὴν δύναμιν
ἡμᾶς ὑποδεχομένους, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις ἀποστησομέ-
νους, ἀλλ' οὕτω διακειμένους, ὥσπερ χρή τοὺς ὡς ἀλη-
- 22 θῶς συμμάχους καὶ φίλους ὄντας. πρὸς δὲ τούτοις ἂν
νῦν ἀπολαβεῖν οὐ δυνάμεθα διὰ πολέμου καὶ πολλῆς δα-
πάνης, ταῦτα διὰ πρεσβείας ῥαδίως κομιούμεθα· μὴ γὰρ
οἴεσθε μήτε Κερσοβλέπτῃν ὑπὲρ Χερρονήσου μήτε Φί-
λιππον ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως πολεμήσειν, ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς
μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένους. νῦν μὲν γὰρ εἰκότως
φοβοῦνται γείτονα ποιήσασθαι τὴν πόλιν ταῖς αὐτῶν δυ-
- 23 ναστείαις ὁρώσι γὰρ ἡμᾶς οὐ στέργοντας ἐφ' οἷς ἂν ἔχω-
μεν, ἀλλ' αἰεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένους· ἦν δὲ μεταβαλώ-
μεθα τὸν τρόπον καὶ δόξαν βελτίῳ λάθωμεν, οὐ μόνον
ἀποστήσονται τῆς ἡμετέρας ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῶν προσ-
δώσουσι· λυσιτελήσει γὰρ αὐτοῖς θεραπεύουσι τὴν δύ-
ναμιν τὴν τῆς πόλεως ἀσφαλῶς ἔχειν τὰς αὐτῶν βασι-
- 24 λείας· καὶ μὲν δὴ καὶ τῆς Θράκης ἡμῖν ἐξέσται τσαύ-
την ἀποτεμέσθαι χώραν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς ἀφθο-
νον ἔχειν ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις τῶν Ἑλλήνων καὶ δι'
ἀπορίαν πλανωμένοις ἱκανὸν δύνασθαι βίον παρασχεῖν.
ἔπου γὰρ Ἀθηνόδωρος καὶ Καλλίστρατος, ὁ μὲν ἰδιώ-
της ὢν, ὁ δὲ φυγάς, οἰκίσαι πόλεις οἷοί τε γεγόνασιν, ἢ
που βουλευθέντες ἡμεῖς πολλοὺς ἂν τόπους τοιοῦτους κα-
τασχεῖν δυνηθεῖμεν. χρή δὲ τοὺς πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἑλ-
λησιν ἀξιοῦντας τοιούτων ἔργων ἡγεμόνας γίγνεσθαι.

πολὺ μᾶλλον ἢ πολέμου καὶ στρατοπέδων ξενικῶν, ὧν νῦν ἐπιθυμοῦντες ἡμεῖς τυγχάνομεν.

(ι'.) Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρέσβεις ἐπαγγέλλονται, καὶ 25 ταῦθ' ἱκανὰ καὶ πόλλ' ἂν ἴσως τις προσθεῖη τούτοις· ἡγοῦμαι δὲ δεῖν ἡμᾶς οὐ μόνον ψηφισαμένους τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπελθεῖν ἀλλὰ καὶ βουλευσαμένους, ὅπως ἄξομεν αὐτὴν καὶ μὴ ποιήσομεν, ὅπερ εἰώθαμεν, ὀλίγον χρόνον διαλιπόντες πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς καταστησόμεθα ταραχάς, μηδ' ἀναβολὴν ἀλλ' ἀπαλλαγὴν εὐρήσομέν τινα τῶν κακῶν τῶν παρόντων οὐδὲν δὲ 26 τούτων οἶόν τ' ἐστὶ γενέσθαι πρότερον, πρὶν ἂν πεισθῇτε τὴν μὲν ἡσυχίαν ὠφελιμωτέραν καὶ κερδαλεωτέραν εἶναι τῆς πολυπραγμοσύνης, τὴν δὲ δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας, τὴν δὲ τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας. περὶ ὧν οὐδεὶς πώποτε τῶν ῥητόρων εἶπεν ἐν ὑμῖν ἐτόλμησεν· ἐγὼ δὲ περὶ αὐτῶν τούτων τοὺς πλείστους τῶν λόγων μέλλω ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς· ὁρῶ γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τούτοις ἐνοῦσαν, ἀλλ' οὐκ ἐν οἷς νῦν τυγχάνομεν πράττοντες. ἀνάγκη δὲ τὸν ἔξω τῶν 27 εἰλισμένων ἐπιχειροῦντα δημηγορεῖν καὶ τὰς ὑμετέρας γνώμας μεταστῆσαι βυλόμενον πολλῶν πραγμάτων ἄψασθαι καὶ διὰ μακροτέρων τοὺς λόγους ποιήσασθαι, καὶ τὰ μὲν ἀναμνησθαι, τῶν δὲ κατηγορεῖσθαι, τὰ δ' ἐπαινέσαι, περὶ δὲ τῶν συμβουλευσά· μόλις γὰρ ἂν τις ὑμᾶς ἐξ ἀπάντων τούτων ἐπὶ τὸ βέλτιον φρονῆσαι δυνηθεῖη προαγαγεῖν.

(ια'.) Ἐχει γὰρ οὕτως. ἐμοὶ δοκοῦσιν ἅπαντες μὲν 28 ἐπιθυμεῖν τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ πλεόν ἔχειν τῶν ἄλλων, οὐκ εἰδέναι δὲ τὰς πράξεις τὰς ἐπὶ ταῦτα φερούσας ἀλλὰ ταῖς δόξαις διαφέρειν ἀλλήλων· οἱ μὲν γὰρ ἔχειν ἐπικεικὲς καὶ στοχάζεσθαι τοῦ δέοντος δυναμένους, οἱ δ' ὥς οἶόν τε πλείστον τοῦ συμφέροντος διαμαρτα-

νούσας. ὅπερ καὶ τῇ πόλει συμβέβηκεν. ἡμεῖς γὰρ οἰόμεθα μὲν, ἦν τὴν θάλατταν πλέωμεν πολλὰς τριήρεσι καὶ βιαζώμεθα τὰς πόλεις συντάξεις διδόναι καὶ συνόδρους ἐνθάδε πέμπειν, διαπράξασθαί τι τῶν δεόντων· πλεῖστον δὲ διεψεύσαμεθα τῆς ἀληθείας. ὦν μὲν γὰρ ἡλπίζομεν, οὐδὲν ἀποδέβηκεν, ἔχθραι δ' ἡμῖν ἐξ αὐτῶν καὶ πόλεμοι καὶ δαπάναι μεγάλαι γεγόνασιν, εἰκότως· καὶ γὰρ τὸ πρότερον ἐκ μὲν τῆς τοιαύτης πολυπραγμοσύνης εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστημεν, ἐκ δὲ τοῦ διακαίαν τὴν πόλιν παρέχειν καὶ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις καὶ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν παρ' ἐκόντων τῶν Ἑλληνῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐλάβομεν· ὦν νῦν ἀλογίστως καὶ

31 λίσαν εἰκῇ πολὺν ἤδη χρόνον καταφρονοῦμεν. (16.) Εἰς τοῦτο γὰρ τινες ἀνοίας ἐληλύθασιν, ὥσθ' ὑπειλήφασιν τὴν μὲν ἀδικίαν ἐπονείδιστον μὲν εἶναι, κερδαλέαν δὲ καὶ πρὸς τὸν βίον τὸν καθ' ἡμέραν συμφέρουσαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην εὐδόκιμον μὲν, ἀλυσιτελῆ δὲ καὶ μᾶλλον δυναμένην

32 τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν ἢ τοὺς ἔχοντας αὐτήν, κακῶς εἰδότες, ὥς οὔτε πρὸς χρηματισμὸν οὔτε πρὸς δόξαν οὔτε πρὸς ἃ δεῖ πράττειν οὔθ' ὅλως πρὸς εὐδαιμονίαν οὐδὲν ἂν συμβάλοιτο τηλικαύτην δύναμιν, ὅσην περ ἀρετὴ καὶ τὰ μέρη ταύτης. τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οἷς ἔχομεν ἐν τῇ ψυχῇ, τούτοις κτώμεθα καὶ τὰς ἄλλας ὠφελείας ὧν θεόμενοι τυγχάνομεν· ὥσθ' οἱ τῆς αὐτῶν διανοίας ἀμελοῦντες λελύθασιν σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τῷ τε φρονεῖν ἄμεινον καὶ

33 τοῦ πράττειν βέλτιον ὀλιγοροῦντες. θαυμάζω δ' εἴ τις οἶεται τοὺς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσχοῦντας καρτερεῖν καὶ μένειν ἐν τούτοις, ἐλπίζοντας ἔλαττον ἔξειν τῶν πονηρῶν, ἀλλ' οὐχ ἡγουμένους καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις πλέον οἶσσεσθαι τῶν ἄλλων. ἐγὼ μὲν γὰρ πέπεισμαι τούτους μόνους ὧν δεῖ πλεονεκτεῖν,

34 τοὺς δ' ἄλλους ὧν οὐ βέλτιόν ἐστιν. ὁρῶ γὰρ τοὺς μὲν

τὴν ἀδικίαν προτιμῶντας καὶ τὸ λαβεῖν τι τῶν ἀλλοτρίων μέγιστον ἀγαθὸν νομίζοντας ὅμοια πάσχοντας τοῖς δελεαζομένοις τῶν ζῶων, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπολαύοντας ὧν ἂν λάβωσιν, ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἐν τοῖς μεγίστοις κακοῖς ὄντας, τοὺς δὲ μετ' εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ζῶντας ἐν τε τοῖς παροῦσι χρόνοις ἀσφαλῶς διάγοντας καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίστους τὰς ἐλπίδας ἔχοντας. καὶ ταῦτ' εἰ μὴ κατὰ πάντων οὕτως εἴθισται συμβαίνειν, ἀλλὰ τὸ 35 γ' ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο γίνεται τὸν τρόπον. χρὴ δὲ τοὺς εὖ φρονούντας, ἐπειδὴ τὸ μέλλον αἰεὶ συνοίσειν αὐτὸ καθορῶμεν, τὸ πολλακίς ὠφελοῦν, τοῦτο φαίνεσθαι προαιρουμένους· πάντων δ' ἀλογώτατον πεπόνθασιν, ὅσοι κάλλιον μὲν ἐπιτήδευμα νομίζουσιν εἶναι καὶ θεοφιλέστερον τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας, χειρόν δ' οἶονται βιώσεσθαι τοὺς ταύτῃ χρωμένους τῶν τὴν πονηρίαν προηρημένων

(ιγ'). Ἡβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ προσήκόν ἐστιν ἐπαί- 36 ναῖσθαι τὴν ἀρετὴν, οὕτω πρόχειρον εἶναι πείσαι τοὺς ἀκούοντας ἀσκεῖν αὐτήν· νῦν δὲ δέδοικα, μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν. διεφθάρμεθα γὰρ πολὺν ἤδη χρόνον ὑπ' ἀνθρώπων οὐδὲν ἄλλ' ἢ φανακίζειν δυναμένων, οἱ τοσοῦτον τοῦ πλῆθους καταπεφρονήκασιν, ὥσθ' ὁπότεν βουλευθῶσι πόλεμον πρὸς τινὰς ἐξεναγκεῖν, αὐτοὶ χρήματα λαμβάνοντες λέγειν τολμῶσιν, ὡς χρὴ τοὺς προγόνους μιμεῖσθαι, καὶ μὴ περιορᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς καταγελωμένους μηδὲ τὴν θάλατταν πλέοντας τοὺς μὴ τὰς συντάξεις ἐθέλοντας ἡμῖν ὑποτελεῖν.

(ιδ'). Ἡδέως ἂν εὖν αὐτῶν ποθοίμην, τίσιν ἡμᾶς τῶν 37 προγεγεννημένων κελεύουσιν ὁμοίους γίνεσθαι, πόττερα τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομένοις ἢ τοῖς πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ Δεκελικοῦ τὴν πόλιν δισικήρασιν; εἰ μὲν γὰρ τούτοις, οὐδὲν ἄλλ' ἢ συμβουλεύουσιν ἡμῖν πάλιν περὶ ἀνδρα-

- 38 ποδισμοῦ κινδυνεύειν· εἰ δὲ τοῖς Μαραθῶνι τοὺς βαρ-
 βάρους νικήσασι καὶ τοῖς πρὸ τούτων γενομένοις, πῶς
 οὐ πάντων ἀναισχυντότατοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἰ τοὺς
 τότε πολιτευομένους ἐπαινοῦντες τᾶναντία πράττειν ἐκεί-
 νοις πείθουσιν ἡμᾶς, καὶ τοιαυτ' ἐξαμαρτάνειν, περὶ ὧν
 ἀπορῶ, τί ποιήσω, πότερα χρήσωμαι ταῖς ἀληθείαις,
 ὥσπερ περὶ τῶν ἄλλων, ἢ κατασιωπήσω, δέισας τὴν πρὸς
 ὑμᾶς ἀπέχθειαν. (ιε΄.) Δοκεῖ μὲν γάρ μοι βέλτιον εἶναι
 διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν, ὅρῳ δ' ὑμᾶς χαλεπώτερον δια-
 τιθεμένους πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας ἢ πρὸς τοὺς αἰτίους
 39 τῶν κακῶν γεγεννημένους. οὐ μὴν ἄλλ' αἰσχυνθεῖν ἄν,
 εἰ φανείην μᾶλλον φροντίζων τῆς ἑμαυτοῦ δόξης ἢ τῆς
 κοινῆς σωτηρίας. ἑμὸν μὲν οὖν ἔργον ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων
 τῶν κηδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ
 τοὺς ἡδίστους ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ
 πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα
 νοσημάτων πολλαὶ θεραπείαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰα-
 τροῖς εὖρηνται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς ἀγνοοῦσαις καὶ γε-
 μούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον
 πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν,
 40 ἔπειθ' ὅτι καταγέλαστόν ἐστι τὰς μὲν καύσεις καὶ τὰς
 τομὰς τῶν ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγηδόνων
 ἀπαλλαγῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάζειν πρὶν εἰδέναι
 σαφῶς, εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν ὥστ' ὠφελῆσαι
 τοὺς ἀκούοντας.
- 41 (ιστ΄.) Τούτου δ' ἕνεκα ταῦτα προεῖπον, ὅτι περὶ τῶν
 λοιπῶν οὐδὲν ὑποστειλάμενος ἀλλὰ παντάπασιν ἀνειμέ-
 νως μέλλω τοὺς λόγους ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς. τίς γάρ
 ἄλλοθεν ἐπελθὼν καὶ μήπω συνδιεφθαρμένος ἡμῖν ἄλλ'
 ἐξαίφνης ἐπιστὰς τοῖς γιγνομένοις οὐκ ἂν μαίνεσθαι
 καὶ παραφρονεῖν ὑμᾶς νομίσαιεν ; εἴ φιλοτιμούμεθα
 μὲν ἐν τοῖς τῶν προγόνων ἔργοις καὶ τὴν πόλιν ἐκ
 τῶν τότεπραχθέντων ἐγκωμιάζειν ἀξιοῦμεν, οὐδὲν
 Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις πράττομεν, ἀλλὰ πᾶν τοῦναν· 42
 τίν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τοῖς βαρβάρους
 πολεμοῦντες διετέλεσαν, ἡμεῖς δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας τὸν
 εἶον ποριζομένους ἐκεῖθεν ἀναστήσαντες ἐπὶ τοὺς Ἑλλη-
 νας ἡγάγομεν· κἀκεῖνοι μὲν ἐλευθεροῦντες τὰς πόλεις τὰς
 Ἑλληνίδας καὶ βοηθοῦντες αὐταῖς τῆς ἡγεμονίας ἡξιώθη-
 σαν, ἡμεῖς δὲ καταδουλούμενοι καὶ τάναντία τοῖς τότε πρᾶτ-
 τοντες ἀγανακτοῦμεν, εἰ μὴ τὴν αὐτὴν τιμὴν ἐκείνοις ἔξο- 43
 μεν, οἱ τοσοῦτον ἀπολελείμεθα καὶ τοῖς ἔργοις καὶ ταῖς
 διανοαῖς τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένων, ὅσον
 οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας τὴν τε πατρίδα
 τῇν αὐτῶν ἐκλιπεῖν ἐτόλμησαν καὶ μαχόμενοι καὶ ναυ-
 μαχοῦντες τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν, ἡμεῖς δ' οὐδ' ὑπὲρ
 τῆς ἡμετέρας αὐτῶν πλεονεξίας κινδυνεύειν ἀξιοῦμεν, ἀλλ'
 ἄρχειν μὲν ἀπάντων ζητοῦμεν, στρατεῦσθαι δ' οὐκ ἐθέ- 44
 λομεν, καὶ πόλεμον μὲν μικροῦ δεῖν πρὸς ἅπαντας ἀν-
 θρώπους ἀναιρούμεθα, πρὸς δὲ τοῦτον οὐχ ἡμᾶς αὐτοὺς
 ἀσκοῦμεν, ἀλλ' ἀνθρώπους τοὺς μὲν ἀπόλιδας, τοὺς δ'
 αὐτομόλους, τοὺς δ' ἐκ τῶν ἄλλων κακουργιῶν συνερ-
 ρυηκότας, οἷς ὁπόταν τις διδῶ πλείω μισθόν, μετ' ἐκεῖ-
 νων ἐφ' ἡμᾶς ἀκολουθήσουσι. ἀλλ' ὅμως οὕτως αὐτοὺς 45
 ἀγαπῶμεν, ὥστ' ὑπὲρ μὲν τῶν παιδῶν τῶν ἡμετέρων,
 εἰ περὶ τινὰς ἐξαμάρτοιεν, οὐκ ἂν ἐθελήσαιμεν δίκας
 ὑποσχεῖν, ὑπὲρ δὲ τῆς ἐκείνων ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ
 παρανομίας μελλόντων τῶν ἐγκλημάτων ἐφ' ἡμᾶς ἥξειν
 οὐχ ὅπως ἀγανακτοῦμεν ἀλλὰ καὶ χαίρομεν, ὅταν
 ἀκούσωμεν αὐτοὺς τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους. εἰς τοῦτο
 δὲ μωρίας ἐληλύθαμεν, ὥστ' αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς τῶν 46
 καθ' ἡμέραν ἐσμέν, ξενотροφεῖν δ' ἐπικεχειρήκαμεν, καὶ
 τοὺς συμμάχους τοὺς ἡμετέρους αὐτῶν ἰδίῳις λυμαίνό-
 μεθα καὶ δασμολογοῦμεν, ἵνα τοῖς ἀπάντων ἀνθρώπων
 κοινοῖς ἐχθροῖς τὸν μισθὸν ἐκπορίζωμεν. τοσοῦτ' δὲ
 χείρους ἐσμέν τῶν προγόνων, οὐ μόνον τῶν εὐδοκιμη- 47

σάντων ἀλλὰ καὶ τῶν μισθέντων, ὅσον ἐκαῖνοι μὲν εἰ πο-
 λεμῆν πρὸς τινὰς ψηφίσαιτο, μεστῆς οὖσης ἀργυρίου καὶ
 χρυσοῦ τῆς ἀκροπόλεως ὅμως ὑπὲρ τῶν δοξάντων τοῖς
 αὐτῶν σώμασιν ὄντο δαῖν κινδυνεύειν, ἡμεῖς δ' εἰς τοιαύ-
 τὴν ἀπορίαν ἐληλυθότες καὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὄντες
 ὥσπερ βασιλεὺς ὁ μέγας μισθωτοῖς χρώμεθα τοῖς στρατο-
 48 πέδοις. καὶ τότε μὲν εἰ τριήρεις πληροῖεν, τοὺς μὲν ξένους
 καὶ τοὺς δούλους ναύτας εἰσθεθίζον, τοὺς δὲ πολίτας μεθ'
 ὀπλων ἐξέπεμπον· νῦν δὲ τοῖς μὲν ξένοις ὀπλίταις χρώμεθα,
 τοὺς δὲ πολίτας ἐλαύνειν ἀναγκάζομεν, ὥσθ' ὁπόταν ἀπο-
 θαίνωσιν εἰς τὴν τῶν πολεμίων, οἱ μὲν ἄρχειν τῶν Ἑλλή-
 νων ἀξιούντες ὑπηρέσιον ἔχοντες ἐκβαίνουσιν, οἱ δὲ τοιοῦτοι
 τὰς φύσεις ὄντες, οἷους ὀλίγῳ πρότερον διήλθον, μεθ' ὀπλων
 κινδυνεύουσιν.

49 (ιζ'). Ἀλλὰ γὰρ τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἂν τις ἰδὼν καλῶς
 διοικούμενα περὶ τῶν ἄλλων θαρρήσειεν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐπ'
 αὐτοῖς τούτοις μάλιστ' ἀγανακτήσειεν; οἷτινες αὐτόχθο-
 νες μὲν εἶναι φαμεν καὶ τὴν πόλιν ταύτην προτέραν οἰ-
 κισθῆναι τῶν ἄλλων, προσῆκον δ' ἡμᾶς ἅπασιν εἶναι πη-
 ράδειγμα τοῦ καλῶς καὶ τεταγμένως πολιτεύεσθαι, χεῖρον
 καὶ ταραχωδέστερον τὴν ἡμετέραν αὐτῶν διοικοῦμεν τῶν
 50 ἄρτι τὰς πόλεις οἰκίζόντων, καὶ σεμνυνόμεθα μὲν καὶ
 μέγα φρονοῦμεν ἐπὶ τῇ βέλτιον γεγονέναι τῶν ἄλλων,
 ῥᾶν δὲ μεταδίδομεν τοῖς βουλομένοις ταύτης τῆς εὐγε-
 νείας ἢ Τριβαλλοὶ καὶ Λευκανοὶ τῆς αὐτῶν δυσγε-
 νείας· πλείστους δὲ τιθέμενοι νόμους οὕτως ὀλίγον
 αὐτῶν φροντίζομεν (ἐν γὰρ ἀκούσαντες γινώσκοντες
 καὶ περὶ τῶν ἄλλων), ὥστε θανάτου τῆς ζημίας ἐπι-
 κειμένης, ἣν τις ἀλγὺ δεκάζων, τοὺς τοῦτο φανερώτατα
 ποιοῦντας στρατηγούς χειροτονοῦμεν, καὶ τὸν πλείστους
 διαφθεῖραι τῶν πολιτῶν δυνηθέντα, τοῦτον ἐπὶ τὰ μέγι-
 51 στα τῶν πραγμάτων καθίσταμεν· σπουδάζοντες δὲ περὶ
 τὴν πολιτείαν οὐχ ἥττον ἢ περὶ τὴν σωτηρίαν βλῆς τῆς

πόλεως, καὶ τὴν δημοκρατίαν εἰδότες ἐν μὲν ταῖς ἡσυ-
 χίαις καὶ ταῖς ἀσφαλείαις αὐξανομένην καὶ διαμένουσαν,
 ἐν δὲ τοῖς πολέμοις δις ἤδη καταλυθεῖσαν, πρὸς μὲν
 τοὺς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμοῦντας ὡς πρὸς ὀλιγαρχικοὺς
 ὄντας δυσκόλως ἔχομεν, τοὺς δὲ τὸν πόλεμον ποιοῦντας
 ὡς τῆς δημοκρατίας κηδομένους εὖνους εἶναι νομίζομεν·
 ἐμπειρότατοι δὲ λόγων καὶ πραγμάτων ὄντες οὕτως ἄλο- 52
 γίστως ἔχομεν, ὥστε περὶ τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οὐ
 ταῦτ' αἰγνώσκομεν, ἀλλ' ὧν μὲν πρὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀνα-
 θεῆναι κατηγοροῦμεν, ταῦτα συνελθόντες χειροτονοῦμεν, οὐ
 πολλὸν δὲ χρόνον διελκιδόντες τοῖς ἐνθάδε ψηφισθεῖσιν, ἐπει-
 δὴν ἀπίωμεν, πάλιν ἐπιτιμῶμεν προσποιούμενοι δὲ σοφώτα-
 τοι τῶν Ἑλλήνων εἶναι τοιούτοις χρώμεθα συμβούλοις, ὧν
 οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν καταφρονήσειεν, καὶ τοὺς αὐτοὺς τού-
 τους κυρίους ἀπάντων τῶν κοινῶν καθίσταμεν, εἰς οὐδεῖς ἂν
 οὐδὲν τῶν ἰδίων ἐπιτρέψειεν. ὁ δὲ πάντων σχετλιώτατον· οὗς 53
 γὰρ ὁμολογήσαιμεν ἂν πονηροτάτους εἶναι τῶν πολιτῶν,
 τούτους πιστοτάτους φύλακας ἡγοῦμεθα τῆς πολιτείας εἶ-
 ναι· καὶ τοὺς μὲν μετοίκους τοιούτους εἶναι νομίζομεν,
 οἷους περ ἂν τοὺς προστάτας νέμωσιν, αὐτοὶ δ' οὐκ
 οἶόμεθα τὴν αὐτὴν λήψεσθαι δόξαν τοῖς προεστώσιν
 ἡμῶν. τοσούτον δὲ διαφέρομεν τῶν προγόνων, ὅσον 54
 ἐκεῖνοι μὲν τοὺς αὐτοὺς προστάτας τε τῆς πόλεως ἐποι-
 οῦντο καὶ στρατηγοὺς ἡρῶντο, νομίζοντες τὸν ἐπὶ τοῦ
 βήματος τὰ βέλτιστα συμβουλευσαι δυνάμενον τὸν αὐ-
 τὸν τοῦτον ἄριστ' ἂν βουλευσασθαι καὶ καθ' αὐτὸν γενό-
 μενον, ἡμεῖς δὲ τὸναντίον τούτων ποιοῦμεν· οἷς μὲν 55
 γὰρ περὶ τῶν μεγίστων συμβούλοις χρώμεθα, τούτους
 μὲν οὐκ ἀξιούμεν στρατηγοὺς χειροτονεῖν ὡς νοῦν οὐκ
 ἔχοντας, οἷς δ' οὐδεῖς ἂν οὔτε περὶ τῶν ἰδίων οὔτε περὶ
 τῶν κοινῶν συμβουλευσάιτο, τούτους δ' αὐτοκράτορας
 ἐκπέμπομεν ὡς ἐκεῖ σοφωτέρους ἐσόμενους καὶ ῥᾶον

- βουλευσομένους περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἢ περὶ τῶν
 56 ἐνθάδε προτιθεμένων. λέγω δὲ ταῦτ' οὐ κατὰ πάντων ἀλλὰ
 κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς λεγομένοις ὄντων. ἐπιλίποι δ'
 ἂν με τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέρας, εἰ πάσας τὰς πλημμελείας
 τὰς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐγγεγενημένας ἐξετάζειν ἐπιχειροίην.
 57 (ιγ'.) Τάχ' οὖν ἂν τις τῶν σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἐνόχων
 ὄντων ἀγανακτήσας ἐρωτήσκειν, «πῶς, εἴπερ οὕτω κακῶς
 βουλευόμεθα, σωζόμεθα καὶ δύναμιν οὐδεμιᾶς πόλεως ἐλάττω
 κεκτημένοι τυγχάνομεν;» ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτ' ἀποκριναιμίην
 ἂν, ὅτι τοὺς ἀντιπάλους ἔχομεν οὐδὲν βέλτιον ἡμῶν φρο-
 58 νοῦντας. εἰ γὰρ μετὰ τὴν μάχην ἣν ἐνίκησαν Θηβαῖοι Λα-
 κεδαιμονίους, ἐκεῖνοι μὲν ἐλευθερώσαντες τὴν Πελοπόννησον
 καὶ τοὺς ἄλλους αὐτονόμους ποιήσαντες ἡρυχίαν εἶχον, ἡμεῖς
 δὲ τοιαῦτ' ἐξημαρτάνομεν, οὗτ' ἂν οὗτος ἔσχε ταύτην ποιή-
 σασθαι τὴν ἐρώτησιν, ἡμεῖς τ' ἂν ἔγνωμεν, ὅσην κρεῖττόν ἐστι
 59 τὸ σωφρονεῖν τοῦ πολυπραγμονεῖν. νῦν δ' ἐνταῦθα τὰ πρά-
 γματα περιέστηκεν, ὥστε Θηβαῖοι μὲν ἡμᾶς σώζουσιν, ἡμεῖς
 δὲ Θηβαίους, καὶ συμμάχους ἐκεῖνοι μὲν ἡμῖν ποιοῦσιν, ἡμεῖς
 δ' ἐκείνοις. ὥστ', εἰ νῦν ἔχοιμεν, ἀλλήλοισι ἂν εἰς τὰς ἐκκλη-
 σίας ἀργύριον παρέχοιμεν· ὁπότεροι γὰρ ἂν πλεονάκις συλ-
 λεγῶσιν, οὗτοι τοὺς ἐναντίους ἄμεινον πράττειν ποιοῦσιν.
 60 χρὴ δὲ τοὺς καὶ μικρὰ λογίζεσθαι δυναμένους οὐκ ἐν τοῖς
 τῶν ἐχθρῶν ἀμαρτήμασι τὰς ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας,
 ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτῶν πράγμασι καὶ ταῖς αὐτῶν διανοαῖς· τὸ
 μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐκείνων ἀμαθίαν συμβαῖνον ἡμῖν ἀγαθὸν
 τυχὸν ἂν παύσαιτο καὶ λάβοι μεταβολήν, τὸ δὲ δι' ἡμᾶς
 αὐτοὺς γιγνόμενον βεβαιότερως ἂν ἔχοι καὶ μᾶλλον παρα-
 μένειεν ἡμῖν.
- 61 (ιθ'.) Πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰκῇ τὰς ἐπιλήψεις ποιουμένους
 οὐ χαλεπὸν ἀντειπεῖν· εἰ δὲ δῆ τίς μοι παραστὰς τῶν ἐπιει-
 κέστερον διακειμένων ἀληθῆ μὲν λέγειν με προσομολογή-
 σαι καὶ προσηκόντως ἐπιτιμᾶν τοῖς γιγνομένοις, δίκαιον

δ' εἶναι φαίη τοὺς ἐπ' εὐνοίᾳ νουθετοῦντας μὴ μόνον κατηγορεῖν τῶν πεπραγμένων ἀλλὰ καὶ συμβουλεύειν, τίνων ἀπεχόμενοι καὶ ποίων ὀρεγόμενοι παυσαίμεθ' ἂν ταύτην ἔχοντες 62 τὴν γνώμην καὶ τοιαῦτ' ἐξαμαρτάνοντες, οὗτος δ' λόγος ἀπορεῖν ἂν με ποιήσειεν ἀποκρίσεως, οὐκ ἀληθοῦς καὶ συμφερούσης ἀλλ' ἀρεσκούσης ὑμῖν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἀποκεκαλυμμένως ὥρμηται λέγειν, οὐκ ἀποκνητέον ἀποφήνασθαι καὶ περὶ τούτων.

(κ'). "Α μὲν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μέλλουσιν εὐδαιμονή- 63 σειν, τὴν τ' εὐσέθειαν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, ὀλίγω πρότερον εἰρήκαμεν. ὥς δ' ἂν τάχιστα πρὸς τὸ τοιοῦτοι γενέσθαι παιδευθεῖμεν, ἀληθὲς μὲν ἐστὶ τὸ ῥηθησόμενον, ἴσως δ' ἂν ἀκούσασιν ὑμῖν δεινὸν εἶναι δόξεις καὶ παρὰ πολὺ τῆς τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας (κα'). 64 Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι καὶ τὴν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκήσειν καὶ βελτίους αὐτοὺς ἔσεσθαι καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πράξεις ἐπιδώσειν, ἣν παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμοῦντες· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν ἡμᾶς καθιστώσα καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα, μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν, καὶ σχεδὸν ἀπάντων αἰτία τῶν κακῶν ὧν αὐτοὶ τ' ἔχομεν καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν. οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπὸν 65 ἐστὶ δυναστείας ὑπὸ πάντων ἐρωμένης καὶ περιμαχίτου γεγεννημένης κατηγοροῦντα δοκεῖν ἀνεκτόν τι λέγειν· ὅμως δ' ἐπειδὴ περ ὑπεμείνατε καὶ τοὺς ἄλλους λόγους, ἀληθεῖς μὲν ὄντας, φιλαπεχθήμονας δέ, καὶ τοῦτον ὑμῶν ἀνασχέσθαι δέομαι, καὶ μὴ καταγῶναι μου τοιαύτην μανίαν, ὥς 66 ἄρ' ἐγὼ προειλόμην ἂν διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς περὶ πραγμάτων οὕτω παραδόξων, εἰ μὴ τι λέγειν ἀληθὲς εἶχον περὶ αὐτῶν. νῦν δ' οἶμαι πᾶσι φανερὸν ποιήσειν, ὥς οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν οὔτε γενέσθαι δυνατῆς οὔτε συμφερούσης ἡμῖν.

- 67 (κβ').) "Οτι μὲν οὖν οὐ δικάϊας, παρ' ὑμῶν μαθὼν ὑμᾶς ἔχω διδάσκειν. ὅτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ταύτην εἶχον τὴν δύναμιν, ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν, κατηγοροῦντες μὲν τῆς ἐκείνων ἀρχῆς, διεξιόντες δ' ὡς δίκαιόν ἐστιν αὐτονομίους εἶναι τοὺς Ἑλλήνας; τίνας δὲ τῶν πόλεων τῶν ἔλλο-
- 68 γίμων οὐ παρεκάλεσαμεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ὑπὲρ τούτων συστᾶσαν; πόσας δὲ πρεσβείας ὡς βασιλέα τὸν μέγαν ἀπεστείλαμεν, διδαξούσας αὐτόν, ὡς οὔτε δίκαιόν ἐστιν οὔτε συμφέρον μίαν πόλιν κυρίαν εἶναι τῶν Ἑλλήνων; οὐ πρότερον δ' ἐπαυσάμεθ' πολιορκιοῦντες καὶ κινδυνεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, πρὶν ἠθέλησαν Λακεδαιμόνιοι ποιήσασθαι τὰς συνθήκας τὰς περὶ
- 69 τῆς αὐτονομίας. ὅτι μὲν οὖν οὐ δίκαιόν ἐστι τοὺς κρείττους τῶν ἡττιόνων ἄρχειν, ἐν ἐκείνοις τε τοῖς χρόνοις τυγχάνομεν ἐγνωκότες καὶ νῦν ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ἡμῖν καθεστηκυίας.

(κγ') Ὡς δ' οὐδ' ἂν δυνηθεῖμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην καταστρέφασθαι, ταχέως οἶμαι δηλώσειν. ἦν γὰρ μετὰ μυρίων ταλάντων οὐχ οἷοί τ' ἡμεν διαφυλάξαι, πῶς ἂν ταύτην ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας κτήσασθαι δυνηθεῖμεν, ἄλλως τε καὶ

70 χρώμενοι τοῖς ἡθεσιν οὐχ οἷς ἐλάβομεν ἀλλ' οἷς ἀπωλέσαμεν αὐτήν; (κδ'). Ὡς τοίνυν οὐδὲ δέξασθαι διδομένην τῇ πόλει συμφέρει, δοκεῖτέ μοι τάχιστ' ἂν ἐκείθεν καταμαθεῖν. μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα γάρ, μὴ διὰ τὸ πολλοῖς ἐπιτιμᾶν δέξω τισὶ προηρηθῆσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

- 71 (κε').) Ἐγὼ δ' εἰ μὲν πρὸς ἄλλους τινὰς ἐπεχείρουν οὕτω διεξιέναι περὶ τῶν πραγμάτων, εἰκότως ἂν καὶ εἶχον τὴν αἰτίαν ταύτην· νῦν δὲ πρὸς ὑμᾶς ποιῶμαι τοὺς λόγους, οὐ διαβάλλειν ἐτέροις ἐπιθυμῶν ἀλλ' αὐτοὺς βουλόμενος παῦσαι τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ τὴν εἰρήνην, περὶ ἧς ἅπας ὁ λόγος ἐστί, βεβαίως καὶ τὴν πόλιν καὶ

τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἀγαγεῖν. ἀνάγκη δὲ τοὺς νουθετοῦν· 72
 τας καὶ τοὺς κατηγοροῦντας τοῖς μὲν λόγοις χρῆσθαι παρα-
 πλησίοις, τὰς δὲ διανοίας ἔχειν ἀλλήλῃσι ὡς οἶόν τ' ἐναντιω-
 τάτας· ὥστε περὶ τῶν ταῦτ' λεγόντων οὐκ αἰεὶ προσήκει
 τὴν αὐτὴν ὑμᾶς γνώμην ἔχειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ βλάβῃ λοι-
 δοροῦντας μισεῖν ὡς κακόνους ὄντας τῇ πόλει, τοὺς δ' ἐπ'
 ὠφελείᾳ νουθετοῦντας ἐπαινεῖν καὶ βελτίστους τῶν πολιτῶν
 νομίζειν, καὶ τούτων αὐτῶν μάλιστα τὸν ἐναργέστατα δυνά-
 μενον δηλῶσαι τὰς τε πονηρίας τῶν πράξεων καὶ τὰς συμ- 73
 φορὰς τὰς ἐπ' αὐτῶν γιγνομένας· οὗτος γὰρ ἂν τάχιστα ποι-
 ᾷσαι ὑμᾶς, μισήσαντας ἃ δεῖ, βελτιόνων ἐπιθυμῆσαι πρα-
 γμάτων. ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς τῶν λόγων τραχύτητος καὶ
 τῶν εἰρημένων καὶ τῶν βῆθῃσεσθαι μελλόντων ταῦτ' ἔχω
 λέγειν πρὸς ὑμᾶς· ὅθεν δ' ἀπέλιπον, πάλιν ποιήσομαι τὴν
 ἀρχήν.

(κστ') Ἐρασκον γὰρ ἐκεῖθεν κάλλιστ' ἂν ὑμᾶς κατα- 74
 μαθεῖν, ὡς οὐ συμφέρει λαθεῖν τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχήν, εἰ
 σκέψαιοθε, τίνα τρόπον ἡ πόλις διέκειτο πρὶν τὴν δύναμιν
 ταύτην κτήσασθαι, καὶ πῶς ἐπειδὴ κατέσχευ αὐτήν· ἦν γὰρ
 ταῦτα παρ' ἄλληλα τῇ διανοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθ' ὅσων
 κακῶν αἰτία τῇ πόλει γέγονεν

(κζ') Ἡ μὲν τοίνυν πολιτεία τοσούτῳ βελτίων ἦν καὶ 75
 κρείττων ἢ τότε τῆς ὑπερὸν καταστάσεως, ὅσῳ περ Ἀρι-
 στείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης ἄνδρες ἀμείνους
 ἦσαν Ἰπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος καὶ τῶν νῦν δημηγο-
 ρούντων· τὸν δὲ δῆμον εὐρήσετε τὸν τότε πολιτευόμενον
 οὐκ ἀργίας οὐδ' ἀπορίας οὐδ' ἐλπίδων κενῶν ὄντα με- 76
 στόν, ἀλλὰ νικᾶν μὲν δυνάμενον ἐν ταῖς μάχαις ἅπαν-
 τας τοὺς εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας, ἀριστείων δ' ἀξιού-
 μενον ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κινδύνοις, οὕτω δὲ πι-
 στευόμενον, ὥστε τὰς πλείστας αὐτῷ τῶν πόλεων ἐκού-
 σας ἐγχειρίσαι σφᾶς αὐτάς. τούτων δ' ὑπαρχόντων ἀντὶ

77 μὲν τῆς πολιτείας τῆς παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμούσης ἐπὶ τοι-
 αύτην ἀκολασίαν ἢ δύναμις ἡμᾶς αὕτη προήγαγεν, ἣν
 οὐδεὶς ἂν ἀνθρώπων ἐπαινέσειεν· ἀντὶ δὲ τοῦ νικᾶν τοὺς
 ἐπιστρατεύοντας οὕτω τοὺς πολίτας ἐπαίδευσεν ὥστε μη-
 δὲ πρὸ τῶν τειχῶν τολμᾶν ἐπεξιέναι τοῖς πολεμίοις· ἀν-
 78 τί δὲ τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν συμμάχων αὐτοῖς ὑπαρ-
 χούσης καὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰς
 τοσοῦτον μῖσος κατέστησεν, ὥστε παρὰ μικρὸν ἐλθεῖν
 ἐξανδραποδισθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ Λακεδαιμονίων τῶν
 ἐξ ἀρχῆς πολεμούντων εὐνουστέρων ἐτύχομεν ἢ τῶν πρό-
 79 τερον ἡμῖν συμμάχων ὄντων· οἷς οὐκ ἂν δικαίως ἐγκα-
 λοῖμεν, ὅτι χαλεπῶς πρὸς ἡμᾶς διετέθησαν· οὐ γὰρ ὑπάρ-
 χοντες ἄλλ' ἀμυνόμενοι καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες
 τοιαύτην γνώμην ἔσχον περὶ ἡμᾶς. (κη΄.) Τίς γὰρ ἂν ὑπέ-
 μεινε τὴν ἀσέλγειαν τῶν πατέρων τῶν ἡμετέρων, οἳ συν-
 αγαγόντες ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀργοτάτους
 καὶ τοὺς ἀπασῶν τῶν πονηριῶν μετέχοντας, πληροῦντες
 τούτων τὰς τριήρεις, ἀπηχθάνοντο τοῖς Ἕλλησι, καὶ
 τοὺς μὲν βελτίστους τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἐξέβαλ-
 λον, τοῖς δὲ πονηροτάτοις τῶν Ἑλλήνων τᾶκείνων διέ-
 80 νεμον· ἀλλὰ γὰρ εἰ τολμήσαιμι περὶ τῶν ἐν ἐκείνοις
 τοῖς πράγμασι ἐγγενομένων ἀκριβῶς διελθεῖν, ὑμᾶς μὲν
 ἴσως ἂν ποιήσαιμι βέλτιον βουλευσασθαι περὶ τῶν πα-
 ρόντων, αὐτὸς δ' ἂν διαβληθείην· εἰώχατε γὰρ μισεῖν
 οὐχ οὕτω τοὺς αἰτίους τῶν ἀμαρτημάτων ὥς τοὺς κατη-
 81 γοροῦντας αὐτῶν. τοιαύτην οὖν ὑμῶν γνώμην ἐχόντων
 δέδοικα, μὴ πειρώμενος ὑμᾶς εὐεργετεῖν αὐτὸς ἀπολαύσω
 τι φλαῦρον. οὐ μὲν ἀποστήσομαι παντάπασιν ὧν διανοή-
 θην, ἀλλὰ τὰ μὲν πικρότατα καὶ μάλιστ' ἂν ὑμᾶς λυπή-
 σαντα παραλείψω, μνησθήσομαι δὲ τούτων μόνον, ἐξ ὧν
 γνώσεσθαι τὴν ἄνοιαν τῶν τότε πολιτευομένων. (κθ΄.)
 82 Οὕτω γὰρ ἀκριβῶς εὑρισκον, ἐξ ὧν ἄνθρωποι μάλιστ'

ἂν μισηθεῖεν, ὥστ' ἐψηφίσαντο τὸ περιγιγνόμενον τῶν
 πόρων ἀργύριον διελόντες κατὰ τάλαντον εἰς τὴν ὀρχή-
 στραν τοῖς Διονυσίοις εἰσφέρειν, ἐπειδὴν πλήρες ἦ τὸ θέ-
 ατρον· καὶ τοῦτ' ἐποίουν καὶ παρεισῆγον τοὺς παῖδας
 τοὺς τῶν ἐν τῇ πολέμῳ τετελευτηκότων, ἀμφοτέρους ἐπι-
 δεικνύοντες, τοῖς μὲν συμμάχοις τὰς τιμὰς τῆς οὐσίας αὐ-
 τῶν ὑπὸ μισθωτῶν εἰσφερομένας, τοῖς δ' ἄλλοις Ἑλλήσι
 τὸ πλῆθος τῶν ὀρφανῶν καὶ τὰς συμφοράς τὰς διὰ τὴν
 πλεονεξίαν ταύτην γιγνομένας, καὶ ταῦτα ὁρῶντες αὐτοὶ ⁸³
 τε τὴν πόλιν εὐδαιμονίζον καὶ πολλοὶ τὸν νοῦν οὐκ ἐχόν-
 των ἐμακάριζον αὐτήν, τῶν μὲν συμβῆσθαι διὰ ταῦτα
 μελλόντων οὐδεμίαν ποιούμενοι πρόνοιαν, τὸν δὲ πλοῦ-
 τον θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες, ὅς ἀδίκως εἰς τὴν πόλιν
 εἰσελθὼν καὶ τὴν δικαίως ὑπάρξαντα διὰ ταχέων ἤμελλε
 προσάπολεῖν, εἰς τοῦτο γὰρ κατέστησαν τῶν μὲν αἰκείων ⁸⁴
 ἀμελείας, τῶν δ' ἄλλοτριῶν ἐπιθυμίας, ὥστε Λακεδαιμο-
 νίων εἰσβεβληκότων εἰς τὴν χώραν καὶ τοῦ τείχους ἤδη
 τοῦ Δεκελειασίν ἐστιγκότος εἰς Σικελίαν τριήρεις ἐπλή-
 ρουν, καὶ οὐκ ἠσχύοντο τὴν μὲν πατρίδα τεμνομένην
 καὶ πορθουμένην περιορῶντες, ἐπὶ δὲ τοῖς οὐδὲν πώποτ'
 εἰς ἡμᾶς ἐξαμαρτίνοντας στρατιὰν ἐκπέμποντες, ἀλλ' εἰς ⁸⁵
 τοῦτ' ἀφροσύνης ἦλθον, ὥστε τῶν προαστείων τῶν αἰ-
 κείων οὐ κρατοῦντες Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ Καρχηδό-
 νος ἄρξειν προσεδόκησαν, τοσοῦτον δὲ διήνεγκαν ἀνοία
 πάντων ἀνθρώπων, ὥστε τοὺς μὲν ἄλλους αἱ συμφοραὶ
 συστέλλουσι καὶ ποιοῦσιν ἐμφρονεστέρους, ἐκείνοι δ' οὐδ'
 ὑπὸ τούτων ἐπαιδεύθησαν, καίτοι πλείοσι καὶ μείζοσι πε- ⁸⁶
 ρίεπεσον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης τῶν ἐν ἅπαντι τῇ χρόνῳ
 τῇ πόλει γεγεννημένων, εἰς Αἴγυπτον μὲν γε διακόσαι
 πλεύσασαι τριήρεις αὐτοῖς τοῖς πληρώμασι διεφθάρησαν,
 περὶ δὲ Κύπρον πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐν Δάτῳ δὲ μυ-
 ρίους ἐπλίτας αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων ἀπώλεσαν, ἐν

Σικελίᾳ δὲ τέτταρας μυριάδας καὶ τριήρεις τετταράκοντα
 καὶ διακοσίας, τὸ δὲ τελευταῖον ἐν Ἑλλησπόντῳ διακο-
 87 σίας. τὰς δὲ κατὰ δέκα καὶ πέντε καὶ πλείους τούτων
 ἀπολλυμένας καὶ τοὺς κατὰ χιλίους καὶ δισχιλίους ἀπο-
 θνήσκοντας τίς ἂν ἐξαριθμήσειεν; πλὴν ἐν ἧν τοῦτο τῶν
 ἐγκυκλίων, ταφὰς; ποιεῖν καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν, εἰς
 ἅς πολλοὶ καὶ τῶν ἀστυγαιτόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων ἐφοίτων, οὐ συμπενήσοντες τοὺς τεθνεώτας ἀλλὰ
 88 συνηθόμενοι ταῖς ἡμετέραις συμφοραῖς. τελευτῶντες δ' ἔ-
 λαθον σφᾶς αὐτοὺς τοὺς μὲν τάφους τοὺς δημοσίους τῶν
 πολιτῶν ἐμπλήσαντες, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τὰ γραμμα-
 τεῖα τὰ ληξιαρχικά τῶν οὐδὲν τῇ πόλει προσηκόντων
 γνοίῃ δ' ἂν τις ἐκείθεν μάλιστα τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυ-
 μένων· τὰ γὰρ γένη τῶν ἀνδρῶν τῶν ὀνομαστοτάτων καὶ
 τοὺς οἴκους τοὺς μεγίστους, οἳ καὶ τὰς τυραννικάς στά-
 σεις καὶ τὸν Περσικὸν πόλεμον διέφυγον, εὐρήσομεν ἐπὶ
 τῆς ἀρχῆς, ἧς ἐπιθυμοῦμεν, ἀναστάτους γεγεννημένους.
 89 ὥστ' εἴ τις σκοπεῖσθαι βούλοιοτο περὶ τῶν ἄλλων ὥσπερ
 πρὸς δεῖγμα τοῦτ' ἀναφέρων, φανείμεν ἂν μικροῦ δεῖν
 ἀντηλλαγμένοι. (λ'.) Καίτοι χρή πόλιν μὲν εὐδαιμονίζειν
 μὴ τὴν ἐξ ἀπάντων ἀνθρώπων εἰκῇ πολλοὺς πολίτας
 ἀθροίζουσιν ἀλλὰ τὴν τὸ γένος τῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν πόλιν
 οἰκισάντων μᾶλλον τῶν ἄλλων διασώζουσιν, ἀνδρας δὲ
 ζηλοῦν μὴ τοὺς τὰς τυραννίδας κατέχοντας μηδὲ τοὺς
 μεῖζω δυναστεῖαν τοῦ δικαίου κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς
 ἀξίους μὲν ὄντας τῆς μεγίστης τιμῆς, στέργοντας δ' ἐπὶ
 90 ταῖς ὑπὸ τοῦ πλήθους διδομέναις. ταύτης γὰρ ἕξιν οὗτ'
 ἀνὴρ οὔτε πόλις λαβεῖν ἂν δύναιτο σπουδαιότεραν οὐδ'
 ἀσφαλεστέραν οὐδὲ πλείονος ἀξίαν· ἦνπερ οἱ περὶ τὰ
 Περσικά γενόμενοι σχόντες οὐχ ὁμοίως τοῖς λησταῖς ἐβίω-
 σαν, τοτὲ μὲν πλείω τῶν ἱκανῶν ἔχοντες, τοτὲ δ' ἐν σι-
 τοδαίαις καὶ πολιορκίαις καὶ τοῖς μεγίστοις κακοῖς καθε-

στῶτες, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν τροφὴν τὴν καθ' ἡμέραν οὗτ' ἐν ἐνδείαις, οὗτ' ἐν ὑπερβολαῖς ὄντες, ἐπὶ δὲ τῇ τῆς πολιτείας δικαιοσύνῃ καὶ ταῖς ἀρεταῖς ταῖς αὐτῶν φιλοτιμουμένοι καὶ τὸν βίον ἡδίων τῶν ἄλλων διάγοντες. ὧν ἀμελή- 91
σαντες οἱ γενόμενοι μετ' ἐκείνους οὐκ ἄρχειν ἀλλὰ τυραννεῖν ἐπεθύμησαν, ἃ δοκεῖ μὲν τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν, πλεῖστον δ' ἀλλήλων κεχώριται· τῶν μὲν γὰρ ἀρχόντων ἔργον ἐστὶ τοὺς ἀρχομένους ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις ποιεῖν εὐδαιμονεστέρους, τοῖς δὲ τυράννοις ἔθος καθέστηκε τοῖς τῶν ἄλλων πόνοις καὶ κακοῖς αὐτοῖς ἡδονὰς παρασκευάζειν. ἀνάγκη δὲ τοὺς τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειροῦντας τυραννικαῖς καὶ ταῖς συμφοραῖς περιπίπτειν, καὶ τοιαῦτα πάσχειν, οἷάπερ ἂν καὶ τοὺς ἄλλους δράσωσιν. ἃ καὶ τῇ πόλει συνέπεσεν· ἀντὶ μὲν γὰρ τοῦ φρουρεῖν τὰς τῶν ἄλ- 92
λων ἀκροπόλεις τῆς αὐτῶν ἐπεῖδον τοὺς πολεμίους κυρίους γενομένους· ἀντὶ δὲ τοῦ παιδας ὁμήρους λαμβάνειν ἀποσπῶντες ἀπὸ πατέρων καὶ μητέρων, πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἠναγκάσθησαν τοὺς αὐτῶν ἐν τῇ πολιτορκίᾳ χεῖρον παιδεύειν καὶ τρέφειν ἢ προσῆκεν αὐτοῖς· ἀντὶ δὲ τοῦ γεωργεῖν τὰς χώρας τὰς ἀλλοτρίας πολλῶν ἐτῶν οὐδ' ἰδεῖν αὐτοῖς ἔξε-
γένετο τὴν αὐτῶν.

(λα΄.) Ὡστ' εἴ τις ἡμᾶς ἐρωτήσειεν, εἰ δεξαίμεθ' ἂν το- 93
σοῦτον χρόνον ἄρξαντες τοιαῦτα παθοῦσαν τὴν πόλιν ἐπιθεῖν, τίς ἂν ὁμολογήσειεν, πλὴν εἴ τις παντάπασιν ἀπονενοημένος ἐστὶ καὶ μήθ' ἱερῶν μήτε γονέων μήτε παιδῶν μήτ' ἄλλου μηθενὸς φροντίζει· πλὴν τοῦ χρόνου μόνον τοῦ καθ' αὐτόν ; ὧν οὐκ ἄξιον τὴν διάνοιαν ζηλοῦν ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν πολλὴν πρόνοιαν ποιουμένων καὶ μηδὲν ἥττον ὑπὲρ τῆς κοινῆς δόξης ἢ τῆς ἰδίας φιλοτιμουμένων καὶ προαιρουμένων μέτριον βίον μετὰ δικαιοσύνης μᾶλλον ἢ μέγαν πλοῦτον μετ' ἀδικίας. καὶ γὰρ οἱ πρόγονοι τοιούτους 94
αὐτοὺς παρασχόντες τὴν τε πόλιν εὐδαιμονεστάτην τοῖς

ἐπιγιγνομένοις παρέδωσαν καὶ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον. ἐξ ὧν ἀμφοτέρα βράδιόν ἐστι καταμαθεῖν, καὶ τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτι δύναται τρέφειν ἄνδρας ἀμείνους τῶν ἄλλων, καὶ τὴν καλουμένην μὲν ἀρχήν, οὖσαν δὲ συμφοράν, ὅτι πέφυκε χεῖρους ἅπαντας ποιεῖν τοὺς χρωμένους αὐτῇ.

- 95 (λβ'). Μέγιστον δὲ τεκμήριον· οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν διέφθειρεν, ὥστε τοῖς εἰθισμένοις ἐπαινεῖν τὰς ἐκείνων ἀρετὰς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὥς ἡμεῖς μὲν διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι κακῶς ἐχρησάμεθα τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ Λακεδαιμόνιοι ταύτην τὴν δύναμιν παρέλαβον, εὐδαίμονας ἂν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐποίησαν. πολὺ γὰρ θάττον ἐν ἐκείνοις ἐπεδείξατο τὴν φύσιν τὴν αὐτῆς· τὴν γὰρ πολιτείαν, ἣν ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν οὐδεὶς εἶδεν οὐθ' ὑπὸ κινδύνων οὐθ' ὑπὸ συμφορῶν κινηθεῖσιν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σαλευσαι καὶ λυθῆναι παρὰ μικρὸν ἐποίησεν. ἀντὶ γὰρ τῶν καθεστώτων παρ' αὐτοῖς ἐπιτη-
- 96 δευμάτων τοὺς μὲν ἰδιώτας ἐνέπλησεν ἀδικίας, βραθυμίας, ἀνομίας, φιλαργυρίας, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ὑπεροφίας μὲν τῶν συμμάχων, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων, ὀλιγωρίας δὲ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεβάλλοντο τοὺς ἡμετέρους τοῖς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀμαρτήμασιν, ὥσον πρὸς τοῖς πρότερον ὑπάρχουσι σφαγὰς καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ἐποίησαν, ἐξ ὧν ἀει-
- 97 μνήστους τὰς ἔχθρας πρὸς ἀλλήλους ἔξουσιν. οὕτω δὲ φιλοπολέμως καὶ φιλοκινδύνως διετέθησαν, τὸν ἅλλον χρόνον πρὸς τὰ τοιαῦτα πεφυλαγμένως μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχοντες, ὥστ' οὐδὲ τῶν συμμάχων οὐδὲ τῶν εὐεργετῶν ἀπέσχοντο τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἀλλὰ βασιλέως μὲν αὐτοῖς εἰς τὸν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πλέον ἢ πεντακισχίλια τάλαντα παρασχόντος, Χίων δὲ προθυμώτατα πάντων

τῶν συμμάχων τῇ ναυτικῇ συγκινδυνεύσαντων, Θηβαίων 98
 δὲ μεγίστην δύναμιν εἰς τὸ πεζὸν συμβαλομένων, οὐκ
 ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες, καὶ Θηβαίοις μὲν εὐ-
 θύς ἐπεβούλευσαν, ἐπὶ δὲ τὸν βασιλέα Κλέαρχον καὶ
 στρατιὰν ἀνέπεμψαν, Χίων δὲ τοὺς μὲν πρώτους τῶν
 πολιτῶν ἐφυγάδευσαν, τὰς δὲ τριήρεις ἐκ τῶν νεωρίων
 ἐξελκύσαντες ἀπάσας ὄχοντο λαβόντες. (λγ'.) Οὐκ ἐξήρ. 99
 κесе δ' αὐτοῖς ταῦτ' ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ περὶ τοὺς αὐτοὺς
 χρόνους ἐπόρθουν μὲν τὴν ἡπειρον, ὕβριζον δὲ τὰς νή-
 σους, ἀνῆρουν δὲ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ πολιτείας
 καὶ τυράννους καθίστασαν, ἐλυμαίνοντο δὲ τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ μεστὴν στάσεων καὶ πολέμων ἐποίησαν.
 ἐπὶ ποίαν γὰρ τῶν πόλεων οὐκ ἐστράτευσαν; ἢ περὶ τί-
 νας αὐτῶν οὐκ ἐξήμαρτον; οὐκ Ἡλείων μὲν μέρος τι 100
 τῆς χώρας ἀφείλοντο, τὴν δὲ γῆν τὴν Κορινθίων ἔτε-
 μον, Μαντινέας δὲ διώκισαν, Φλειασίους δ' ἐξεπολιόρ-
 κησαν, εἰς δὲ τὴν Ἀργείων εἰσέβαλον, οὐδὲν δ' ἐπαύσαν-
 το τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιοῦντες, αὐτοῖς δὲ τὴν ἡτ-
 ταν τὴν ἐν Λεύκτροις παρασκευάζοντες; ἦν φασί τινες
 αἰτίαν γεγενῆσθαι τῇ Σπάρτῃ τῶν κακῶν, οὐκ ἀληθῆ
 λέγοντες· οὐ γὰρ διὰ ταύτην ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐμισή-
 θησαν, ἀλλὰ διὰ τὰς ὕβρεις τὰς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρό-
 νοῖς καὶ ταύτην ἡττήθησαν καὶ περὶ τοῖς αὐτῶν ἐκινδύ-
 νευσαν. χρὴ δὲ τὰς αἰτίας ἐπιφέρειν οὐ τοῖς κακοῖς τοῖς 101
 ἐπιγιγνομένοις ἀλλὰ τοῖς πρώτοις τῶν ἁμαρτημάτων,
 ἐξ ὧν ἐπὶ τὴν τελευτὴν ταύτην κατηνέχθησαν. ὥστε πο-
 λὺ ἂν τις ἀληθέστερα τυγχάνοι λέγων, εἰ φαίη τότε τὴν
 ἀρχὴν αὐτοῖς γεγενῆσθαι τῶν συμφορῶν, ὅτε τὴν ἀρ-
 χὴν τῆς θαλάττης παρελάβανον· ἐκτῶντο γὰρ δύνα-
 μιν οὐδὲν ὁμοίαν τῇ πρότερον ὑπαρχούσῃ. διὰ μὲν γὰρ 102
 τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν καὶ τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν καρτε-
 ρίαν τὴν ἐν αὐτῇ μελετωμένην ῥαδίως τῆς κατὰ θάλατ

ταν δυνάμεως ἐπεκράτησαν, διὰ δὲ τὴν ἀκολασίαν τὴν ὑπὸ
 ταύτης τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς ἐγγενομένην ταχέως κακείνης
 τῆς ἡγεμονίας ἀπεστερήθησαν. οὐ γὰρ ἔτι τοὺς νόμους ἐφύ-
 λαττον, οὕς παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβον, οὐδ' ἐν τοῖς
 103 ἤθεσιν ἔμενον οἷς πρότερον εἶχον, οὐδ' ὑπολαβόντες ἐξεῖ-
 ναι ποιεῖν αὐτοῖς, ὅ,τι ἂν βουλευθῶσιν, εἰς πολλὴν ταρα-
 χὴν κατέστησαν. οὐ γὰρ ἤδεσαν τὴν ἐξουσίαν, ἥς πάντες
 εὖχονται τυχεῖν, ὥς δύσχρητός ἐστιν, ἀλλ' ὥς παρα-
 φρονεῖν ποιεῖ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτήν. (λδ'.) Καίτοι φα-
 104 νερώς ἐπιδέδεικται ταύτην ἔχουσα τὴν δύναμιν· τοὺς γὰρ
 ἐν πλείστοις ἐξουσίαις γεγεννημένους ἴδοι τις ἂν ταῖς με-
 γίσταις συμφοραῖς περιπεπωκότας, ἀρξαμένους ἀφ' ἡμῶν
 καὶ Λακεδαιμονίων. αὐταὶ γὰρ αἱ πόλεις καὶ πολιτευό-
 μεναι πρότερον σωφρονέστατα καὶ δόξαν ἔχουσαι καλ-
 λίστην, ἐπειδὴ ταύτης ἔτυχον καὶ τὴν ἀρχὴν ἔλαβον,
 οὐδὲν ἀλλήλων διήνεγκαν, ἀλλ' ὥσπερ προσήκει τοῖς
 ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς αὐτῆς νόσου διεφθαρ-
 μένους, καὶ ταῖς πράξεσι ταῖς αὐταῖς ἐπεχείρησαν καὶ
 τοῖς ἀμαρτήμασι παραπλησίους ἐχρήσαντο καὶ τὸ τελευ-
 ταῖον ὁμοίαις ταῖς συμφοραῖς περιέπεσον. ἡμεῖς τε γὰρ
 105 μισηθέντες ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ περὶ ἀνδραποδισμοῦ
 κινδυνεύσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐσώθημεν, ἐκεῖνοί τε
 πάντων αὐτοὺς ἀπολέσαι βουλευθέντων ἐφ' ἡμᾶς καταφυ-
 γόντες δι' ἡμῶν τῆς σωτηρίας ἔτυχον. καίτοι πῶς χρὴ τὴν
 ἀρχὴν ταύτην ἐπαινεῖν τὴν τὰς τελευτὰς οὕτω πονηρὰς
 ἔχουσαν ; ἢ πῶς οὐ μισεῖν καὶ φεύγειν τὴν πολλὰ καὶ
 δεινὰ ποιεῖν ἀμφοτέρως τὰς πόλεις ἐπάρασαν καὶ παθεῖν
 ἀναγκάσασαν ;
 106 (λε'.) Οὐκ ἄξιον δὲ θαυμάζειν, εἰ τὸν ἄλλον χρόνον
 ἐλάνθανε ἅπαντας τοσοῦτων οὕσα κακῶν αἰτία τοῖς ἔχου-
 σιν αὐτήν, οὐδ' εἰ περιμάχητος ἦν ὑφ' ἡμῶν καὶ Λακε-
 δαιμονίων· εὐρήσετε γὰρ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων

περὶ τὰς αἰρέσεις τῶν πραγμάτων ἀμαρτάνοντας, καὶ πλείους μὲν ἐπιθυμίας ἔχοντας τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἄμεινον δὲ βουλευομένους ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἢ σφῶν αὐτῶν. καὶ ταῦτ' ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τῶν μεγίστων· τί γὰρ 107 οὐχ οὕτω γέγονεν; οὐχ ἡμεῖς μὲν τοιαῦτα προηγουμένα πράττειν, ἐξ ὧν Λακεδαιμόνιοι δεσπόται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν, ἐκεῖνοι δ' οὕτω κακῶς προύστησαν τῶν πραγμάτων ὥσθ' ἡμᾶς οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον πάλιν ἐπιπολάσαι καὶ κυρίους γενέσθαι τῆς ἐκείνων σωτηρίας; οὐχ ἡ μὲν τῶν ἀττικίζόντων πολυπραγμοσύνη λακωνί- 108 ζειν τὰς πόλεις ἐποίησεν, ἡ δὲ τῶν λακωνιζόντων ὕβρις ἀττικίζειν τὰς αὐτὰς ταύτας ἠνάγκασεν; οὐ διὰ μὲν τὴν τῶν δημηγορούντων πονηρίαν αὐτὸς ὁ δῆμος ἐπεθύμησε τῆς ὀλιγαρχίας τῆς ἐπὶ τῶν τετρακοσίων καταστάσης, διὰ δὲ τὴν τῶν τριάκοντα μανίαν ἅπαντες δημοτικώτεροι γεγόναμεν τῶν Φυλῆν καταλαβόντων; ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ 109 τῶν ἐλαττόνων καὶ τοῦ θείου τοῦ καθ' ἡμέραν ἐπιδείξειεν ἂν τις τοὺς πολλοὺς χαίροντας μὲν καὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, ἐπίπονα δὲ καὶ χαλεπὰ νομίζοντας, ἀφ' ὧν ἀμφοτέρω καὶ ταῦτ' ἂν ὠφελοῖτο, καὶ καρτερικοὺς εἶναι δοκοῦντας τοὺς ἐν τούτοις ἐμμένοντας. οἵτινες οὖν 110 ἐν αἷς αἰεὶ ζῶσι καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς μᾶλλον μέλει, τὰ χείρω φαίνονται προαιρούμενοι, τί θαυμαστόν, εἰ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἀγνοοῦσι καὶ μάχονται πρὸς ἀλλήλους, περὶ ἧς μηδεὶς πώποτ' αὐτοῖς λογισμὸς εἰσῆλθεν;

(λοτ.) Ὅρατε δὲ καὶ τὰς μοναρχίας τὰς ἐν ταῖς πό- 111 λεσι καθισταμένας, ὅσους ἔχουσι τοὺς ἐπιθυμητὰς καὶ τοὺς ἐτοίμους ὄντας ὅτι οὖν πᾶσχειν ὥστε κατασχεῖν αὐτάς· αἷς τί τῶν δεινῶν ἢ τῶν χαλεπῶν οὐ πρόσσεστιν; οὐκ εὐθὺς ἐπειδὴν λάβωσι τὰς δυναστείας, ἐν τοσούτοις 112

ἐμπεπλεγμένοι κακοῖς εἰσίν, ὥστ' ἀναγκάζεσθαι πολε-
 μεῖν μὲν ἅπασι τοῖς πολίταις, μισεῖν δ' ὑφ' ὧν οὐδὲν
 κακὸν πεπόνθασιν, ἀπιστεῖν δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἐταί-
 ροις τοῖς αὐτῶν, παρακατατίθεσθαι δὲ τὴν τῶν σωμά-
 των σωτηρίαν μισθοφόροις ἀνθρώποις, οὓς οὐδὲ πώποτ'
 εἶδον, μηδὲν δ' ἤτιον φοβεῖσθαι τοὺς φυλάττοντας ἢ
 τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὕτω δ' ὑπόπτως πρὸς ἅπαντας
 ἔχειν ὥστε μηδὲ τοῖς οἰκειοτάτοις θαρρεῖν πλησιάζοντας ;
 113 εἰκότως· συνίστασι γὰρ τοὺς πρὸ αὐτῶν τετυραννευκό-
 τας τοὺς μὲν ὑπὸ τῶν γονέων ἀνηρημένους, τοὺς δ' ὑπὸ
 τῶν παίδων, τοὺς δ' ὑπ' ἀδελφῶν, τοὺς δ' ὑπὸ γυναι-
 κῶν, ἔτι δὲ τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον.
 ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τσαύτας τὸ πλῆθος συμφορὰς ἐκόντες
 σφᾶς αὐτοὺς υποβάλλουσιν. ὅπου δ' οἱ πρωτεύοντες καὶ
 δόξας μεγίστας ἔχοντες τσοσούτων κακῶν ἐρῶσι, τί δεῖ
 114 θχυμάζειν τοὺς ἄλλους, εἰ τοιούτων ἐτέρων ἐπιθυμοῦ-
 σιν ; (λζ'). Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι τὸν μὲν περὶ τῶν τυράν-
 νων λόγον ἀποδέχεσθε, τὸν δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς δυσκό-
 λως ἀκούετε· πεπόνθατε γὰρ πάντων αἰσχιστον καὶ ῥυ-
 θυμότατον· ἃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁράτε, ταῦτ' ἐφ' ὑμῶν
 αὐτῶν ἀγνοεῖτε. καίτοι τῶν φρονίμως διακειμένων οὐκ
 115 ἐλάχιστον τοῦτο σημεῖον ἔστιν, ἦν τὰς αὐτὰς πράξεις ἐπὶ
 πάντων τῶν ὁμοίων φαίνονται γνωρίζοντες. ὧν ὑμῖν οὐδὲν
 πώποτ' ἐμέλησεν, ἀλλὰ τὰς μὲν τυραννίδας ἡγεῖσθε χαλε-
 πὰς εἶναι καὶ βλαβεράς οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ἀλλὰ καὶ
 τοῖς ἔχουσιν αὐτάς, τὴν δ' ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλατταν μέ-
 γιστον τῶν ἀγαθῶν, τὴν οὐδὲν οὔτε τοῖς πάθεσιν οὔτε
 116 ταῖς πράξεσιν τῶν μοναρχιῶν διαφέρουσαν. καὶ τὰ μὲν
 Θηβαίων πράγματα νομίζετε πονηρῶς ἔχειν, ὅτι τοὺς
 περιόικους ἀδικοῦσιν, αὐτοὶ δ' οὐδὲν βέλτιον τοὺς συμμάχους
 διοικοῦντες ἢ *κεῖνοι τὴν Βοιωτίαν, ἡγεῖσθε πάντα τὰ
 117 δέοντα πράττειν.

(λη΄.) Ἦν οὖν ἔμοι πεισθῆτε, πρυσάμενοι τοῦ παντά- 116
 πακιν εἰκῇ βουλευέσθαι προσέξετε τὸν νοῦν ὑμῖν αὐτοῖς καὶ
 τῇ πόλει καὶ φιλοσοφήσετε καὶ σκέψεσθε, τί τὸ ποιῆσάν
 ἔστι τῷ πόλει τούτῳ, λέγω δὲ τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λα-
 κεδαιμονίων, ἐκ ταπεινῶν μὲν πραγμάτων ἑκατέραν ὁρμη-
 θεῖσαν ἄρξαι τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ δ' ἀνυπέρβλητον τὴν
 δύναμιν ἔλαβον, περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεῦσαι καὶ διὰ
 τίνος αἰτίας Θετταλοὶ μὲν μεγίστους πλούτους παραλα- 117
 βόντες καὶ χώραν ἀρίστην καὶ πλείστην ἔχοντες εἰς ἀπό-
 ρίαν καθεστήκασιν, Μεγαροῖς δὲ μικρῶν αὐτοῖς καὶ φαύ-
 λων τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρξάντων, καὶ γῆν μὲν οὐκ ἔχοντες
 οὐδὲ λιμένας οὐδ' ἀργυρεῖα, πέτρας δὲ γεωργοῦντες, με-
 γίστους οἴκους τῶν Ἑλλήνων κέκτηνται· κἀκείνων μὲν τὰς
 ἀκροπόλεις ἄλλοι τινὲς αἰ κατέχουσιν, ὄντων αὐτοῖς 118
 πλέον τρισχιλίων ἱππέων καὶ πελταστῶν ἀναριθμήτων,
 οὗτοι δὲ μικρὰν δύναμιν ἔχοντες τὴν αὐτῶν ὅπως βού-
 λονται διοικοῦσιν· καὶ πρὸς τούτοις οἱ μὲν σφίσιν αὐτοῖς
 πολεμοῦσιν, οὗτοι δὲ μετὰ τῷ Πελοποννησίων καὶ Θη-
 βαίων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως οἰκοῦντες εἰρήνην ἄγον-
 τες διατελοῦσιν. ἦν γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διεξίητε 119
 πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, εὐρήσετε τὴν μὲν ἀκολασίαν καὶ τὴν
 ὕβριν τῶν κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, τὴν δὲ σωφροσύνην
 τῶν ἀγαθῶν· ἦν ὑμεῖς ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἐπαινεῖτε,
 καὶ νομίζετε τοὺς ταύτῃ χρωμένους ἀσφαλέστατα ζῆν καὶ
 βελτίστους εἶναι τῶν πολιτῶν, τὸ δὲ κοινὸν ὑμῶν οὐκ
 οἴεσθε δεῖν τοιοῦτον παρασκευάζειν. καίτοι προσήκει τὰς 120
 ἀρετὰς ἀσκεῖν καὶ τὰς κακίας φεύγειν πολὺ μᾶλλον ταῖς
 πόλεσιν ἢ τοῖς ἰδιώταις. ἀνὴρ μὲν γὰρ ἀσεβὴς καὶ πο-
 νηρὸς τυχὼν ἂν φθάσειε τελευτήσας πρὶν δοῦναι δίκην
 τῶν ἡμαρτημένων· αἱ δὲ πόλεις διὰ τὴν ἀθνασίαν ὑπο-
 μένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς παρὰ τῶν
 θεῶν τιμωρίας.

- 121 (λθ'). Ὡν ἐνθυμουμένους χρή μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἐν τῷ παρόντι μὲν χαριζομένοις, τοῦ δὲ μέλλοντος χρόνου μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιουμένοις, μηδὲ τοῖς φιλεῖν μὲν τὸν δῆμον φάσκουσιν, ὅλην δὲ τὴν πόλιν λυμαιομένοις· ὥς καὶ πρότερον, ἐπειδὴ παρέλαβον οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος δυναστείαν, εἰς τσαύτην ἄνοιαν προήγαγον τὴν πόλιν ὥστε παθεῖν αὐτήν, οἷά περ ὀλίγῳ πρό-
 122 τερον ὑμῖν διηγησάμην. ὃ καὶ πάντων μάλιστ' ἂν τις θαυμάσειεν, ὅτι προχειρίζεσθε δημαγωγούς οὐ τοὺς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας τοῖς μεγάλῃ τὴν πόλιν ποιήσασιν, ἀλλὰ τοὺς ὅμοια καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας τοῖς ἀπολέσασιν αὐτήν, καὶ ταῦτ' εἰδότες οὐ μόνον ἐν τῷ ποιῆσαι τὴν πόλιν εὐδαίμονα τοὺς χρηστοὺς τῶν πονηρῶν διαφέροντας,
 123 ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐπὶ μὲν ἐκείνων ἐν πολλοῖς ἔτεσιν οὔτε κινηθεῖσαν οὔτε μεταστᾶσαν, ἐπὶ δὲ τούτων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δις ἤδη καταλυθεῖσαν, καὶ τὰς φυγὰς καὶ τὰς ὑπὸ τῶν τυράννων καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενομένας οὐ διὰ τοὺς συκοφάντας κατελθούσας ἀλλὰ διὰ τοὺς μισοῦντας τοὺς τοιούτους καὶ μεγίστην ἐπ' ἀρετῇ δόξαν ἔχοντας.
- 124 (μ'). Ἄλλ' ὅμως τηλικούτων ἡμῖν ὑπομνημάτων καταλειμμένων, ὥς ἐφ' ἑκατέρων αὐτῶν ἡ πόλις ἔπραττεν, οὕτω χαίρομεν ταῖς τῶν ρητόρων πονηρίαις, ὥστ' ὀρώντες διὰ τὸν πόλεμον καὶ τὰς ταραχάς, ἅς οὗτοι πεποιήκασι τῶν μὲν ἄλλων πολιτῶν πολλοὺς ἐκ τῶν πατρῶων ἐκπεπτωκότας, τούτους δ' ἐκ πενήτων πλουσίους γεγενημένους, οὐκ ἀγανακτοῦμεν οὐδὲ φθονοῦμεν ταῖς εὐπραγίαις αὐτῶν, ἀλλ'
 125 ὑπομένομεν τὴν μὲν πόλιν διαβολὰς ἔχουσαν, ὥς λυμαίνεται καὶ δαυμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας, τούτους δὲ τὰς ἐπικαρπίας λαμβάνοντας, καὶ τὸν μὲν δῆμον, ὃν φασιν οὗτοι δεῖν τῶν ἄλλων ἄρχειν, χειρὸν πράττοντα τῶν ταῖς ὀλιγαρχίαις δουλευόντων, αἷς δ' οὐδὲν ὑπῆρχεν

ἀγαθόν, τούτους δὲ διὰ τὴν ἄνοιαν τὴν ἡμετέραν ἐκ τα-
 πεινῶν εὐδαίμονας γεγεννημένους. καίτοι Περικλῆς ὁ πρὸ 126
 τῶν τοιούτων δημαγωγὸς καταστάς, παραλαβὼν τὴν πόλιν
 χεῖρον μὲν φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, ἔτι
 δ' ἀνεκτῶς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν
 ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν εἰκὼν ἐλλάττω τὸν αὐτοῦ κατέλι-
 πεν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαθεν, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν
 ἀνήνεγκιν ὀκτακισχίλια τάλαντα χωρὶς τῶν ἱερῶν. οὗτοι 127
 δὲ τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε λέγειν μὲν τολ-
 μῶσιν, ὥς διὰ τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν οὐ δύνανται τοῖς
 αὐτῶν ἰδίῳις προσέχειν τὸν νοῦν, φαίνεται δὲ τὰ μὲν ἀμε-
 λούμενα τοσαύτην εὐληφότεα τὴν ἐπίδοσιν, ὅσην οὐδ' ἂν
 εὐξασθαι τοῖς Θεοῖς πρότερον ἠξίωσαν, τὸ δὲ πλῆθος
 ἡμῶν, οὐ κήδεσθαί φασιν, οὕτω διακείμενον ὥστε μηδένα
 τῶν πολιτῶν ἠδέως ζῆν μηδὲ βραθύμως, ἀλλ' ὀδυρμῶν με 128
 στήν εἶναι τὴν πόλιν. οἱ μὲν γὰρ τὰς πενίας καὶ τὰς ἐν-
 δείας ἀναγκάζονται διεξιέναι καὶ θρηγεῖν πρὸς σφᾶς αὐ-
 τοὺς, οἱ δὲ τὸ πλῆθος τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν λειτουρ-
 γιῶν καὶ τὰ κακὰ τὰ περὶ τὰς συμμορίας καὶ τὰς ἀντιδό-
 σεις· ἃ τοιαύτας ἐμποιεῖ λύπας ὥστ' ἄλγιον ζῆν τοὺς τὰς οὐ
 σίας κεκτημένους ἢ τοὺς συνεχῶς πεινομένους (μ'). Θαυ- 129
 μάξω δ' εἰ μὴ δύνασθε συνιδεῖν, ὅτι γένος οὐδέν ἐστι κα-
 κονούστερον τῇ πλῆθει πονηρῶν βητόρων καὶ δημαγω-
 γῶν· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέ-
 ραν ἐκάστην ἀναγκαίων οὗτοι μάλιστα βούλονται σπα-
 νίξειν ὑμᾶς, ὁρῶντες τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἰδίων δυναμένους
 τὰ σφέτερόν αὐτῶν διοικεῖν τῆς πόλεως ὄντας καὶ τῶν τὰ
 βέλτιστα λεγόντων, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ζῶντας 130
 καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐντεῦθεν λημμάτων ὑφ' αὐ-
 τοῖς διὰ τὴν ἔνδειαν ἠναγκασμένους εἶναι, καὶ πολλὴν
 χάριν ἔχοντας ταῖς εἰσαγγελίαις καὶ ταῖς γραφαῖς καὶ ταῖς

- 131 ἄλλαις συκοφαντίαις ταῖς δι' αὐτῶν γιγνομέναις. ἐν οὖν
 ταῖς ἀπορίαις, ἐν αἷς δυναστεύουσιν, ἐν ταύταις ἥδιστ' ἂν
 ἴδοιεν ἅπαντας ὄντας τοὺς πολίτας. τεκμήριον δὲ μέ-
 γιστον· οὐ γὰρ τοῦτο σκοποῦσιν, ἐξ οὗ τρόπου τοῖς δεομέ-
 νοις βίον ἐκποριοῦσιν, ἀλλ' ὅπως τοὺς ἔχειν τι δοκοῦντας
 132 τοῖς ἀπόροις ἐξιοῶσουσιν. (μβ') Τίς οὖν ἀπαλλαγή γένοιτ'
 ἂν τῶν κακῶν τῶν παρόντων; διείλεγμαί μὲν τὰ πλεῖ-
 στα περὶ αὐτῶν τούτων, οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλ' ὥς ἕκαστον τῷ
 καιρῷ συνέπιπτεν· μᾶλλον δ' ἂν ὑμῖν ἐγγένοιτο μνημο-
 νεῦειν, εἰ συναγαγὼν τὰ μάλιστα καταπείγοντα πάλιν ἐπα-
 νελθεῖν αὐτὰ πειραθείην.
- 133 (μγ') Ἔστι δ' ἐξ ὧν ἂν ἐπανορθώσαιμεν τὰ τῆς πό-
 λεως καὶ βελτίω ποιήσαιμεν, πρῶτον μὲν ἦν συμβούλους
 ποιώμεθα τοιούτους περὶ τῶν κοινῶν, οἷους περ ἂν περὶ
 τῶν ἰδίων ἡμῖν εἶναι βουλευθεῖμεν, καὶ παυσώμεθα δημο-
 τικοὺς μὲν νομίζοντες τοὺς συκοφάντας, ὀλιγαρχικοὺς δὲ
 τοὺς καλοὺς τε καὶ καθοὺς τῶν ἀνδρῶν, γνόντες, ὅτι φύσει
 μὲν οὐδεὶς οὐδέτερον τούτων ἐστίν, ἐν ᾗ δ' ἂν ἕκαστοι τι-
 μῶνται, ταύτην βούλονται καθεστάναι τὴν πολιτείαν. (μδ'.)
- 134 Δεύτερον δ' ἦν ἐθελήσωμεν χρῆσθαι τοῖς συμμάχοις ὁμοί-
 ως ὥσπερ τοῖς φίλοις, καὶ μὴ λόγῳ μὲν αὐτονόμους ἀφι-
 ὤμεν, ἔργῳ δὲ τοῖς στρατηγοῖς αὐτοὺς ὅτι ἂν βούλων-
 ται ποιεῖν ἐκδιδῶμεν, μηδὲ δεσποτικῶς ἀλλὰ συμμαχικῶς
 αὐτῶν ἐπιστατῶμεν, ἐκεῖνο καταμαθόντες, ὅτι μιᾶς μὲν
 ἐκάστης τῶν πόλεων κρείττους ἐσμέν, ἀπασῶν δ' ἥττους.
- 135 (με'). Τρίτον ἦν μηδὲν περὶ πλείονος ἡγήσθε μετὰ γε τὴν
 περὶ θεοῦς εὐδόξειαν τοῦ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκιμεῖν·
 τοῖς γὰρ οὕτω διακειμένοις ἐκόντες καὶ τὰς δυναστείας καὶ
 τὰς ἡγεμονίας διδράσκουσιν.
- 136 (μστ'). Ἦν οὖν ἐμμένητε τοῖς εἰρημένοις, καὶ πρὸς
 τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς

μελέταις καὶ ταῖς παρσκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῇ μὴδὲν
παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε
ταύτην τὴν πόλιν ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας.
οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδεμία τολμήσει περὶ αὐτοὺς 137
ἐξαμαρτάνειν, ἀλλ' ὀκνήσουσι καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἄξου-
σιν, ὅταν εἰδῶσιν ἐφεδρεύουσιν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέ-
ραν καὶ παρεσκευασμένην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. οὐ
μὴν ἀλλ' ὁπότερον ἂν ποιήσωσιν, τὸ γ' ἡμέτερον καλῶς
ἔξει καὶ συμφερόντως· ἦν τε γὰρ δόξῃ τῶν πόλεων ταῖς 138
προεχούσαις ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων
τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἔξομεν· ἦν τ' ἐπιχειρῶσιν ἀδι-
κεῖν, ἐφ' ἡμᾶς ἅπαντες οἱ δεδιότες καὶ κακῶς πάσχον-
τες καταφεύξονται, πολλὰς ἱκετείας καὶ δεήσεις ποιούμε-
νοι, καὶ διδόντες οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν ἀλλὰ σφᾶς
αὐτούς. ὥστ' οὐκ ἀπορήσομεν, μεθ' ὧν κωλύσομεν τοὺς 139
ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλὰ πολλοὺς ἔξομεν τοὺς ἐτοίμως καὶ
προθύμως συναγωνιζομένους ἡμῖν. ποία γὰρ πόλις ἢ τις
ἀνθρώπων οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν τῆς φιλίας καὶ τῆς
συμμαχίας τῆς ἡμετέρας, ὅταν ὀρῶσι τοὺς αὐτοὺς ἀμ-
φότερα, καὶ δικαιοτάτους ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν κε-
κτημένους, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σώζειν καὶ βουλομένους
καὶ δυναμένους, αὐτοὺς δὲ μὴδεμιᾶς βοηθείας δεομέ- 140
νους; πόσῃ δὲ χρή προσδοκᾶν ἐπίδοσιν τὰ τῆς πόλεως
λήψεσθαι, τοιαύτης εὐνοίας ἡμῖν παρὰ τῶν ἄλλων ὑπαρ-
ξάσης; πόσον δὲ πλεοντον εἰς τὴν πόλιν εἰσρυήρεσθαι, δι'
ἡμῶν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος σωζομένης; τίνας δ' οὐκ
ἐπαινέσεσθαι τοὺς τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν αἰ-
τίους γεγεννημένους; ἀλλὰ γὰρ οὐ δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν 141
ἅπαντα τῇ λόγῳ περιλαβεῖν, ἃ τυγχάνω τῇ διανοίᾳ κα-
θαρῶν, πλὴν ὅτι καλὸν ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις
καὶ μανίαις πρώτους εἰς φρονήσαντας προστῆναι τῆς τῶν

Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ σωτηρίας ἀλλὰ μὴ λυμεῶνας αὐ-
τῶν κληθῆναι, καὶ περιβλέπτους ἐπ' ἀρετῇ γενομένους
τὴν δόξαν τὴν τῶν προγόνων ἀναλαβεῖν.

- 142 (μζ') Κεφάλαιον δὲ τούτων ἐκεῖν' ἔχω λέγειν, εἰς ὃ
πάντα τὰ προειρημένα συντείνει καὶ πρὸς ὃ χρὴ βλέπον-
τας τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως δοκιμάζειν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς,
εἵπερ βουλόμεθα διαλύσασθαι μὲν τὰς διαβολάς, ὥς ἔχο-
μεν ἐν τῷ παρόντι, παύσασθαι δὲ τῶν πολέμων τῶν μά-
την γιγνομένων, κτήσασθαι δὲ τῇ πόλει τὴν ἡγεμονίαν εἰς
τὸν ἅπαντα χρόνον, μισῆσαι μὲν ἅπασας τὰς τυραννικὰς
ἀρχὰς καὶ τὰς δυναστείας, ἀναλογισαμένους τὰς συμφο-
ρὰς τὰς ἐξ αὐτῶν γεγεννημένας, ζηλωταὶ δὲ καὶ μιμήσα-
143 σθαι τὰς ἐν Λακεδαιμόνι βασιλείας. ἐκείνοις γὰρ ἀδικεῖν
μὲν ἦττον ἔξεστιν ἢ τοῖς ἰδιώταις, τοσοῦτον δὲ μακαρι-
στότεροι τυγχάνουσιν ὄντες τῶν βίᾳ τὰς τυραννίδας κα-
τεχόντων, ὅσον οἱ μὲν τοὺς τοιοῦτους ἀποκτείναντες τὰς
μεγίστας θωρεὰς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνου-
σιν, ὑπὲρ ἐκείνων δ' οἱ μὴ τολμῶντες ἐν ταῖς μάχαις
144 ἀποθνήσκουσιν ἀτιμότεροι γίνονται τῶν τὰς τάξεις λειπόν-
των καὶ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλλόντων. ἄξιον οὖν ὀρέγεσθαι
τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας' ἐνεστί δ' ἐν τοῖς πράγμασιν ἡμῶν
τυχεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς τιμῆς ταύτης, ἣν περ ἐκεῖ-
νοι παρὰ τῶν πολιτῶν ἔχουσιν, ἣν ὑπολάβωσι τὴν δύναμιν
τὴν ἡμετέραν μὴ δουλείας ἀλλὰ σωτηρίας αἰτίαν αὐτοῖς
ἔσεσθαι.
- 145 (μη') Πολλῶν δὲ καὶ καλῶν λόγων ἐνόντων περὶ τὴν
ὑπόθεσιν ταύτην, ἐμοὶ μὲν ἀμφοτέρω συμβουλεύει παύσα-
σθαι λέγοντι, καὶ τὸ μήκος τοῦ λόγου καὶ τὸ πλῆθος τῶν
ἐτῶν τῶν ἐμῶν· τοῖς δὲ νεωτέροις καὶ μᾶλλον ἀκμάζουσιν
ἡγῶ παραινῶ καὶ παρακελεύομαι τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ
γράφειν, ἐξ ὧν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων καὶ τὰς εἰθιμένας
ταῖς ἄλλαις κακὰ παρέχειν προτρέφουσιν ἐπ' ἀρετὴν καὶ
δικαιοσύνην, ὥς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις συμβαίνει
καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων πράγματα πολὺ βελτίω γίνεσθαι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΑΗΜΟΛΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ι. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Α'. Ὁ Ἰσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἔγραψε πρὸς τὸν Δημόνικον, ὁμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἱππονίκου, ὁ ὁποῖος δύνатаι νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Δημόνιμον (§ 1—12).

§ 1—3 ἐν πολλοῖς, ἐνν. πράγμασι.—*διεσιώσας*, κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ : *εὐρῆσομεν*.—*εὐρῆσομεν*, ἐνν. *ἐὰν ἐξειτάσωμεν*.—*διῖσταμαι*=διαφέρω.—*σπουδαῖος*=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—*φαῦλος*=ταπεινός, χυδαῖος.—*γνώμη*=πεποίθησις, ἰδέα.—*διάνοια*=σκέψις.—*συνήθεια*=συναναστροφή.—*οἱ μὲν*, δηλ. φαῦλοι.—*οἱ δέ*, δηλ. σπουδαῖοι.—*διέλυσσε*, γνωμικὸς ἄρρ. (=συνήθως διαλύει).—*ἄν...ἐξαλείψειεν*, δυννητκ. εὐκτικῇ. *πρέπειν*, ἐκ τοῦ *ἡγούμενος*, τὸ δέ : *εἶναι* ἐκ τοῦ : *πρέπειν*.—*ἀντιποιοῦμαί τινος*=οἰκαιοποιοῦμαί τι.—*ἀντιποιοῦμαι παιδείας*=λέγω ὅτι εἶμαι μὀρφωμένος.—*δῶρον*, κατηγρ.—*τεκμήριον...σημεῖον*, παράθεσις εἰς τό : *δῶρον*.—*πρὸς ἡμᾶς*, ἂν καὶ προηγέται : *σοι*.—*εὐνοία*=ἀγάπη.—*συνήθεια*=φιλία.—*συλλαμβάνω τινι*=βοηθῶ τινά. *συναγωνίζομαί τινι*=συμπράττω, ὑποστηρίζω τινά.—*καιρὸς*=περίστασις.—*παιδεία*=ἀνωτέρα μὀρφωσις.—*ἀκμή*=κατάλληλος περίστασις.—*φιλοσοφεῖν*, ἐκ τοῦ : *ἀκμή* (ἔστι).—*φιλοσοφῶ*=σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀνωτέραν μὀρφωσιν.—*ἐπανορθῶ τινά*=διορθώνω τινά, φέρω τινά εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, διδάσκω τινά.

§ 4—5. *προτρεπτικοὶ λόγοι*=αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι ὁδηγίαι. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὄψιν τοὺς σοφιστάς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπέδλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μὀρφωσιν τῶν μα-

θητῶν των, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἡ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις **δεινότητα**, ὅπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἰσοκρ.—οὐ μὴν= ὅμως δέν.—**τὸ κράτιστον** (=τὸ ἀριστον) τῆς φιλοσοφίας· τοῦτο εἶναι ἡ ἠθικὴ ἐξύψωσις καὶ ἐξευγένισις.—**διατρέβω περὶ τι**=ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι—**εἰσηγοῦμαι τινι**=ὁδηγῶ τινά, διδάσκω τινά.—**δι' ὧν**=ἐκείνοις **δι' ὧν**—ἡ ἐν τοῖς λόγοις **δεινότης**=ἡ ῥητορικὴ δεινότης. **ἀσκῶ τι**=ἐπιτυχάνω τι.—**τὰ ἥθη**=κατὰ τὰς συνηθείας.—**τρόπος**=χαρακτήρ.—**πέφυκα**=ἐκ φύσεώς εἰμι.—**ἐκείνων**, δηλ. τῶν συγγραφότων τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους.—**παρακαλῶ τινα**=προσκαλῶ, παρκαίνω, προτρέπω τινά.—**παράκλησις**=προτροπή τις.—**εὐρίσκω τι**=μὲ κόπον ἐξευρίσκω τι.—**παραίνεσις**=συμβουλή.—**γράφω**=γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ καταστήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφροντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω.—**εὐρόντες**.. **γράφαντες**· εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὐρίσκεται ἡ ἐνταῦθα παρκατηρουμένη ἀντίθεσις· ὁ Ἰσοκράτης δηλ. δέν προσεπλάθησε νὰ γράψῃ ῥητορικὸν λόγον ἀλλὰ ἀπλὴν φιλικὴν παραίνεσιν.—**τοὺς νεωτέρους**, ἀντὶ τοὺς νέους.—**ομιλῶ τινι**=συνάναστρέφομαι μέ τινα—**οἰκονομῶ τὸν βίον**=κυθερνῶ τὸν βίον.—**ἐφικνοῦμαι τινος**=ἐπιτυχάνω τι.—**γνησίως**=πραγματικῶς.—**ἥς**, δηλ. ἀρετῆς.—**βέβαιος**=ἀσφαλής, μόνιμος.

§ 6—8. **ἀνήλωσε**, ἐμάρανε, πρβλ. § 1 **διέλυσε**—**ἐξουσία**=δικαίωμα.—**ῥαθυμία**=ἀκηρία.—**παρασκευάζω**=παρέχω.—**παρασκευάζων**.. **παρακαλῶν**, μτχ. αἰτιολ.—**ὠφέλησε**.. **ἔβλαψε** κ. τ. λ. πρβλ. § 1 **διέλυσε**—**τῶν ἀσκούντων**, ἐνν. τὸ **σῶμα**=**τῶν ἀσκουμένων**.—**ἐπισκοτέω ὦ τινι**=ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι.—**ἐπισκοτέω ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις**=γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκήσιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος).—**οἷς**=**παρ' οἷς**, δηλ. ἀνθρώποις.—**ἀκιβδήλως**=γνησίως.—**διάνοια**=νοῦς.—**συναυξηθῇ**=**αὐξηθῇ** **σὺν ταῖς διανοίαις**.—**δυνατὰ καθιστᾶσα**, ἐνν. τοῖς ἀρετὴν κεκτημένοις.—**ὄκνος**=ἀκηρία.—**ψόγον**.. **ἔπαινον**, κατηγρ.—**καθιστᾶσα**. ὑπομένουσα.. **ἡγουμένη**. μτχ. αἰτιολ.—**ἔργον**=κατόρθωμα.—**οἷς**.. **τοῖς ἔργοις** (σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος) ἀντὶ **ὧν** **τοῖς**.. **ἔργοις**.—**τρόποι**=ἥθη.—**χαρακτήρ** **εὐδοξίας**=

σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης.—ἐπιβάλλω τινί τι=ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω, εἰς τινά τι.—Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ νομίσματα.—τὸν...χρόνον, ὑποκμ. εἰς τὸ δύνασθαι.—ἐκείνοις, ποιητ. αἷτιον.

§ 9—10. οὐ μὴν ἀλλὰ (=οὐ μὴν ἐκ τῶν Ἡρακλέους καὶ Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἀλλὰ καί.) : κάμνει ἰσχυράν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι.—προαίρεσις = ἐπιθυμία, φρόνημα, ἀρχή.—ὀλιγοῶ τινος = παραμελῶ τι.—τοῖς πόνοις...τῇ ψυχῇ, δοτ. ὄργαν. — ὑπέμενε : περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἐξήσκει αὐτήν. — παρακαίρως = ὑπερμέτρως. — τὰ ὑπάρχοντα = ἡ περιουσία.—ταπεινῶς=πτωχικά.—κοινὸς τοῖς φίλοις = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίνων τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοὺς φίλους. — θαυμάζω τινά = ἐκτιμῶ τινά. — σπουδάζω περὶ τινα=ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.—οἱ γένει προσήκοντες = οἱ συγγενεῖς. — εἰταιρία = φιλία. — προαίρεσις = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11—12. ἐπιλείπει με ὁ χρόνος=μοῦ λείπει ὁ καιρὸς, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρὸς.—ἐκείνου, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.—τὸ ἀκριβές=ἡ ἀκριβοῦς ἐξιστόρησις.—φύσις=φυσικά προτερήματα.—ἐκφέρω τι = παρέχω τι, ἀναφέρω τι.—ἡμᾶς δηλώσομεν...ἐξενηνόχαμεν· ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον. — πρὸς δὲν (δηλ. Ἰππονίκον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ἑαυτοῦ.—παράδειγμα=πρότυπον. — ἡγησάμενον...γιγνόμενον, χρν. μτχ.—ζηλωτῆς=θαυμαστῆς.—ἰσχυρόν=ἐντροπή. — γραφεὺς=ζωγράφος. — ἀπεικάζω = ζωγραφίζω.—ἡγοῦμαι=ἔχω ὑπ' ὄψιν μου.—ἀσκεῖν, πρβλ. § 6 τῶν ἀσκούντων.—σκοπῶ ὅπως γενήσομαι...=ἐξετάζω, κοιτάζω πῶς θά...—ἐπιτηδεύμα=κατάρθωμα. — τὴν γνώμην, αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—διατίθεμαι τὴν γνώμην=σκέπτομαι· οὕτω : δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἀρίστους.—ἀκουσμάτα=μαθήματα.—πληροῦμαι τινος (μτφ)=διδάσκομαι τι.—σπουδαῖος λόγος=ἠθικός λόγος. — πέφυκα (μετ' ἀπαρμφ.)=ἔχω φυσικὸν ἰδίωμα (νὰ...),—ὑποτίθεμαι τινι=συμβουλεύω τινά.—ἐπιδίδωμι πρὸς τι=προκόπτω εἰς τι. — εὐδοκίμῶ=ἐπιτυχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

Β'. Αἱ ἐπὶ μέρους διδασκαλίαι (παραινήσεις) τὰς ὁποίας ὁ Ἰσοκράτης ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίου (§ 13—43).

§ 13—18. τὰ πρὸς τοὺς θεούς, αἰτκ. τῆς ἀναφορᾶς.—
 εὐσεβῶ τὰ πρὸς...=εἶμαι εὐσεβὴς πρὸς τοὺς θεούς.—ἐμμένω
 τινί=μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ τι.—ἐκεῖνο, δηλ. τὸ θύειν.—
 καλοκαγαθία τῶν τρόπων=χρηστότης τῶν ἡθῶν.—δαιμό-
 νιον=θεός.—πόλις=πολιτεία.—περὶ τινα=πρὸς τινα.—τοὺς
 γοιεῖς: μετεχειρίσθη πληθ. ἀριθμόν, ἂν καὶ ὁ Ἰππώνικος εἶχεν
 ἀποθάνει, διότι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς κατήκοντα δὲν ἔπαιον καὶ
 μετὰ θάνατον.—ἀσκῶ τι=καταγίνομαι εἰς τι.—τὰ πρὸς τὸ
 σῶμα γυμνάσια=αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—τὰ πρὸς τὴν
 δώμην=τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ῥώμην.—λήγω
 τινός=παύω ἀπὸ τι.—πονῶ=κοπιᾶζω.—δυνάμενος, ἐναντ.
 μτχ.—προπειτής=ἀκράτης, ἀναιδής.—στέργω τι=ἀγαπῶ
 τι.—ἀποδέχομαι τι=παράδεχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—
 μανικός, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι).—σύννοους=σκεπτι-
 κός.—τούτοις, δοτ. ὄργαν.—τῶν νεωτέρων, πρβλ. § 5 τοὺς
 νεωτέρους.—κρατοῦμαι=περιορίζομαι.—μηδέποτε μηδέν:
 ἡ διπλῇ ἄρνησις φανερώνει ἔμφασιν.—ποιήσας, ὑποθ. μτχ.—
 συνειδήσεις, ἐπικὸς καὶ ἰωνικὸς τύπος: ὁ αἰτιακὸς μέλλων τοῦ
 οἶδα εἶναι εἴσομαι.—ἡ μετὰ δόξης ἡδονή=ἡ τιμὴ ἡδονῆ.—
 θηρεύω=ἐπιδιώκω.—εὐλαβοῦμαι τι=φοβοῦμαι τι.—δόξα=
 φήμη, ἡ (κοινὴ) γνώμη.—δόκει=ἡγοῦ, πρβλ. § 12.—λήσων,
 μέλλ. τοῦ ῥ. λανθάνω τινὰ=διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινός.—
 παραντίκα=πρὸς στιγμήν.—κρύψης, ἐνν. τὸ ποιεῖν, τὴν πρᾶ-
 ξίν σου.—ὀφθήσει, παθ. μέλλ. τοῦ ὀρῶμαι=γίνομαι φανε-
 ρός.—ἐπιτιμῶ τινί τι=ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διὰ τι.—
 πράττουσι, ὑποθ. μτχ.—μελέτη=ἐπιμελὴς ἀσκήσις.—ἐπι-
 στήμη=σπουδὴ, ἐπιστημονικὴ ἐργασία.—μελέταις..ἐπιστήμας:
 ὁ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἶδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—
 ἀκούσαντα (ἐνν. τινά): χρν. μτχ.—καταναλίσκω τι=ἐξοδεύω,
 ἀφιερώνω τι.—φιληκοῖτα=ἐπιμελὴς ἀκρόασις. Ὁ Ἰσοκράτης
 ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς
 μὲν ὁμοίωσιν των, ὅταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἐργασίαν.—τοῖς ἄλλοις,

ποιητ. αἷτιον.—τὰ εὖρημένα=ἔσχα εὖρέθησαν.—μανθάνειν, (ἐνν. σέ), ὑποκμ. εἰς τὸ ἀπρόσωπον συμβήσεται.

§ 19—23 τῶν ἀκουσμάτων, πρὸλ. § 12.—πολλά, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκουσμάτων.—πολλά πολλῶν, παρήχησις.—ἀπολείπει=ἀπολείπουσι (ἁμτθ.)=μᾶς ἀφήνουν.—κατοικνῶ=δυσκολεύομαι, παρὰμειῶ.—ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι)=ὑπισχνούμαι, εἶμαι ἱκανὸς νά..—πλείω, κτγρ. εἰς τὸ οὐσίαν.—οὐσία=περιουσία.—τοὺς νεωτέρους, πρὸλ. § 5.—ἡ κατὰ γῆν πορεία=τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι.—ἐπὶ τῷ... κατασιῆσαι, σημάίνει τὸν σκοπόν.—τρόπος=συμπεριφορά.—φιλοπροσήγορος=εὐγενής.—εὐπροσήγορος=καταδεκτικός.—προσφωνῶ τινα=χαίρετίζω τινά.—ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς λόγοις=συνδιαλέγομαι μετὰ τινος.—ἡδέως ἔχω πρὸς τινα=εἶμαι εὖνους, τὰ ἔχω καλὰ μὲ ἕνα.—χρῶμαί τινι=συναναστρέφομαι τινι.—ἀπεχθής=μισητός.—ἐντευξίς=συνέντευξις, ἐπίσκεψις.—τοῖς αὐτοῖς, δηλ. ἀνθρώποις.—πλησμονή=κόρος, χορτασιά.—ὅπως ἄν... τελικὴ πρότασις.—κρατοῦμαι ὑπὸ τινος=ἄρχομαι, κυριεύομαι ὑπὸ τινος.—κέρδους... λύπης, ἐπεξήγησις τοῦ τούτων...πάντων.—τοιοῦτος (δηλ. ἐγκρατής), ἐνν. ἐν τῷ κέρδει.—δι' ὧν=ἐκεῖνα δι' ὧν.—εὐδοκιμῶ, πρὸλ. § 12.—εὐπορῶ=γίνομαι εὐπορος, πλούσιος.—τῇ δὲ ὀργῇ..ἔχης=ἐν δὲ τῇ ὀργῇ...ἐὰν ἔχης.—παραπλησίως ἔχω πρὸς τινα, ὥσπερ...=διατίθεμαι, φέρομαι πρὸς τινα παρομοίως, ὥπως...—ἀμαρτάνοντα, χρν. μτχ.—τὰ τερπνὰ (εὐσαστικῶς)=αἱ διασκεδάσεις.—αἰσχροὺν, ἐνν. εἶναι ὑποκμ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρφη. ἄρχειν... δουλεύειν—ὑπολαμβάνω=νομίζω.—τὰ πονηρὰ (εὐσαστικῶς)=αἱ δυστυχίαι, αἱ λύπαι.—ἐπιβλέπω τι=παρατηρῶ τι.—ὦν, κτγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομιμνήσκης ὀμάλωτερον θὰ ἦτο : ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἀνθρώπον ὄντα ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ καὶ ὅχι πρὸς τὸ ἀντικμ. σεαυτὸν.—τηρῶ τι=φυλάττω τι.—παρακαταθήκη=πᾶν ὅ,τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν.—παρακαταθήκη λόγων=τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.—παρέχομαι τι=παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—ἀγαθὸς ἀνὴρ=ἐνάρκτος, ὥπως πρέπει ἄνθρωπος.—τὰ ἀπόρρητα=τὰ μυστικά.—σιωπᾶσθαι, ἐκ τοῦ ἀπροσώπου συμφέρεη, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσώπ. δοτ. σοι... κἀκείνοις.—ἐπακτὸς ὄρκος=ὁ ὑπὸ τοῦ

ἀντιδίκου (ἐπαγόμενος) ἐπιβαλλόμενος.—**πρόφασις**=λόγος, αἰτία.
—**αἰτία**=κατηγορία —**ἀπολύων**... διασώζων, μετχ. ὑποθ.—
ἐνεκα χρημάτων, τελικὸν αἶτιον (=γὰρ χρήματα).—**εὐθορκῶ**
=ὀρκιζόμενος λέγω τὴν ἀλήθειαν —**ἐπιθορκῶ**=ὀρκιζόμενος λέγω
ψεύδη.—**φιλοχρημάτως ἔχω**=εἶμαι φιλοχρήματος.

§ 24—28 **χεῶμαι τινι**=μεταχειρίζομαι τινά, φέρομαι πρὸς
τινά.—**ἐκείνους**, δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.—**διαμένειν**, ἐνν. φί-
λος.—**ἔχειν**... **μεταλλάττειν**, ἐνν. τινά (ὑποκμ).—**πειρῶμαι**
τινος=δοκιμάζω τινά..—**ἐταῖρος**=σύντροφος, γνωστός, φί-
λος ἀδοκίμαστος.—**τοῦτο**, δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.—
δεόμενος, ἐναντιωμ. μετχ.—**τὸ δεῖσθαι**=τὸ ἔχειν ἀνάγκην.—
ὅητά=ὅσα θύνανται νὰ λεχθοῦν.—**ὥς ἀπορρήτων**=ὥς περὶ
ἀπορρήτων.—**οὐδέν**, σύστοιχον ἀντικμ.—**ἐπιστήσει**, μέλλ. τοῦ β.
ἐπίσταμαι τι=γνωρίζω, μανθάνω τι.—**περὶ τὸν βίον**=κατὰ
τὸν βίον.—**κοινωνία**=συμμετοχή.—**βασανίζω τι**=δοκιμάζω τι.
—**οὕτω**=τότε.—**χεῶμαι τινι**=ἐξυπηρετῶ τινά.—**τὰς δεήσεις**,
ἵνα δηλ. βοηθήσῃς αὐτούς.—**αὐτεπάγγελτος**=αὐτόκλητος, μὲ
ἰδικὴν σου πρωτοβουλίαν.—**καιρὸς**=κακὴ περίστασις, δυστυχία.
—**νικῶμαι τινος**=ὑπολείπομαι τινος, εἶμαι κατώτερός τινος·
συνώνυμον τὸ **ἡττῶμαι τινος**· τὰ ῥήματα ταῦτα συντάσσονται
μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἐννοίαν παρθετικὴν.—**ταῖς κακοποιΐαις**...
ταῖς εὐεργεσίαις, δοτ. τοῦ **κατά τι**.—**ἀισχρόν**... **κακοποιῖας**·
ἡ συμβουλή αὕτη δὲν εἶναι καὶ χριστιανική.—**ἀποδέχομαι τινά**
=ἐγκρίνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μέ τινά.—**δυσχεραίνω ἐπὶ τινι**
=λυποῦμαι διὰ τι.—**ἀτυχοῦσι**... **πράττουσι**, ἐνν. **τισὶ** (αἱ μετχ.
χρν.).—**ἀτυχῶ**, ἀντίθετον **καλῶς πράττω**.—**πρὸς τοὺς**...=
ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων).—**ἀπόντων**, χρν. μετχ. **τὰ περὶ**
τὴν ἐσθῆτα, ποβλ. § 13 **τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς**.—**καλλωπιστὴς**
=ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμόν.—**ἔστι**, ἐνν. ἴδιον.—
τὸ περιεργον=ὁ περιττός στολισμός, ἢ ἐπίδειξις.—**τὴν ὑπερ-**
βάλλουσαν (ἐνν. **τὸ μέτρον**)=τὴν ὑπερβολικὴν.—**ἀγάπα τῶν**
ὑπαρχόντων... **ἀπόλαυσιν** τὸ νόημα· νὰ μὴ θεωρῇς εὐτυχίαν
σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρ-
χόντων.—**σπουδάζω περὶ τι**=δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω
νὰ ἀποκτήσω τι.—**ὥσπερ**... **ἂν κησαιοτο**=ὥσπερ **πάσχοι ἂν**
εις εἰ κησαιοτο ἵππον καλόν.—**ἐπιστάμενος**, ἐναντιωμ. μετχ.

—**πλοῦτος**=περιουσία.—**κατασκευάζω τι**=ποιῶ, κάμνω τι.—**ἔστι**, ἔνν. ὁ πλοῦτος.—**ἀπολαύω τινος**=μεταχειρίζομαι τι με ἐλευθεριότητα.—**κτῶμαι τι**=ἀποκτῶ προσδοφόρα κτήματα. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι χρηματικὴ καὶ κτηματικὴ.—**δυοῖν ἔνεκεν**=διὰ δύο λόγους.—**ζημία**=πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—**ἐκτίνω τι**=πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ, ἀλλῶς συνεπήγετο **ἀτιμίαν**.—**πρὸς τὸν ἄλλον**, ὁ ἐμπρόσθετος προσδιορισμὸς σημαίνει **ἀναφοράν**.—**μηδέν**, ἐπιτείνει τὸ **ὑπερβαλλόντως**.—**στέργω τι**=εὐχριστοῦμαι με κάτι, ἀρκούμαι εἰς τι.

§ 29—33 **παρ' ἀνδρί**, πρέπει νὰ συνδεθῇ με τὸ : **ὀφειλομένα**.—**σιτίζω τινά**=τρέφω τινά.—**τοὺς διδόντας** ἔνν. **τροφὴν**.—**τοὺς ὀφελούντας...βλάπτοντας**, ἔνν. **αὐτοὺς**.—**πιστευθέντες**, ὑποθ. **μτχ.**—**τῶν φίλων**, γεν. **δικαιρετικῇ**.—**χαρίζομαι τινι**=εὐχαριστῶ τινά, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινά.—**πρὸς τὸ φαυλότατον**=πρὸς μεγίστην βλάβην σου.—**πρὸς τὸ βέλτιστον**=πρὸς μεγίστην ὠφέλειάν σου.—**ἀπεχθάνομαι τινι**=γίνομαι μισητὸς εἰς τινά.—**οὐχ ἔξεις...**=δὲν θὰ ἔχῃς ἐκείνους αἱ ὁποῖαι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσῃς θὰ σὲ συμβουλεύσουν πρὸς τὸ καλὸν σου.—**σεμνός**=ὑπερήφανος, ἀκκατάδεκτος· ἀντίθετον : **ὀμιλητικός**.—**ὄγκος**=ὑπερηφάνεια.—**καρτερῶ τι**=ὑπομένω τι.—**δύσερις-ιδος**=ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.—**ὦν...ἀπαντιῶν...εἰκῶν...ἐπιπλήτιων**, κτλ., **μτχ.** ὑποθ.—**τραχέως**=με ἀπότομον τρόπον.—**θυμουμένοις...πεπαυμένοις**, **χρν. μτχ.**—**σπουδάζω**=σπουδασιολογῶ.—**παρὰ τὰ σπουδαῖα**=εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις.—**χαρίζομαι χάριτάς τινι**=κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινά.—**ἀχαρίτως**=χωρὶς καλὸν τρόπον.—**ποιοῦντες** ἔνν. **χάριν**.—**ἀηδῶς**=δυσχερῶς.—**ὑπουργῶ τινι**=προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινά.—**φιλαίτιος**=φιλοκατήγορος.—**φιλεπιτιμητής**=ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνῃ παρατηρήσεις.—**παροξυντικός**=ἐξερθειστικός.—**συνουσία**=συνκιναστροφή.—**ἐξανίσταμαι**=σηκώνομαι καὶ φεύγω.—**ἀποβάλλω τι**=χάνω τι.—**διαμαρτάνω τινος**=χάνω τι, στεροῦμαι τινος.—**εὐθύνω τι**=κυδερνώ τι, διευθύνω τι.—**πολλά**, σύσταχον ἀντικμ.—**τῷ...εἶναι...**

τῷ... ἀπολαύειν, ὅτ. τοῦ τρόπου. — φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος. — μοχθηρὸς = κακός, ἐλαττωματικός. — κερδαίνοντες, τροπ. μτχ. — προσεξημίωσε, πρβλ. § 1 διέλυσε. — πολλάκις γὰρ ὦν... ἔδωσαν = πολλάκις γὰρ τοῖς ἔργοις (ὀργανικῇ) ἔδωσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὦν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις. — ὦν, καθ' ἑλξιν, ἀντὶ ἀ=δι' ὅσα, — οὓς, ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν. — τοὺς ἀπαγγελοῦντας, ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ἢ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34—39 παραδείγματα, κατηγρ. — τὸ ἀφανές, δηλ. τὸ μέλλον. — ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκεται. — εὐτυχίαν... εὐβουλίαν, ὑποκείμε. τοῦ εἶναι. — ὦν, γένους οὐδ. ἀνακοινώσασθαι, ἐνν. ταῦτα δηλ. περὶ ὦν ἂν αἰσχύνη... — παρησιάζομαι = ἐλεύθερα ὁμιλῶ. — καταφανῇ ποιῶ ἑμαυτὸν (= καθιστῶ τὸν ἑαυτὸν μου φανερόν) = φανερώνω τὰς πραγματικὰς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἐκτίθεμαι εἰς τοὺς φίλους μου). — τῶν σεαυτοῦ, ἐνν. πραγμάτων. — συμβούλῳ, κατηγρ. εἰς τὸ τινί. — ἐπιτηδεύμα = πρᾶξις. — ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα. — ζηλώω ὦ τινα = μιμοῦμαι τινα. — τρόπος = βίος, διαγωγή. — θαυμάζω τινά = ἐκτιμῶ, περίποιῶμαι τινα. — ἀρχή = δημοσία θέσις, ἀρχή. — ὦν = δι' ὅσα. — ἀναίτιθμι τὰς αἰτίας τινί = ἐπιρρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας). — αἱ κοιναὶ ἐπιμέλειαί = αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι. — παρίσταμαι τινι = ὑποστηρίζω τι. — πράττουσι, μτχ. χρν. — ἔχων, κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου. — ἐπιείκεια = μαλακότης, εὐγένεια. — μᾶλλον ἀποδέχομαι τι = προτιμῶ τι. — τελευτήσασσι δόξαν, ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει. — μέτεστί τινι τινος = μετέχει τίς τινος — τοῖς μοχθηροῖς, ἀναφέρεται εἰς τό: ἀδύνατον, (ἐνν. ἐστ.) — μεταλαμβάνω τινὸς = λαμβάνω μέρος ἐκ τινος. — τῶν κερδαινόντων, γεν. διαίρ. — μηδὲν ἄλλο, αἵτκ. τοῦ κατὰ τι. — οὖν = τοῦλάχιστον. — ἐλπίσι, ὅτ. τοῦ κατὰ τι.

§ 40—43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου). — μέγιστον... σώματι = νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἐστὶ) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστῳ — τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ, ὅτ. τοῦ κατὰ τι. — τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα. — ἐπισκοπῶ τι = ἐξετάζω τι. — προτιρέχει πολλοὶ ὁμιλοῦν πρὶν

σκαφθῶν εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαροι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρεχέτω ἡ γλῶσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χείλωνος, ἑνὸς τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.—**δύο... καιροὺς**=**δύο (καιροὺς) ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν**=**δύο περιστάσεις** νὰ θεωρῇς ὡς καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ ὁμιλῇς.—**ἡ περὶ ὧν...**, **ἡ...**, ἐπεξήγησις τοῦ **δύο (καιροὺς)**.—**περὶ ὧν**=**περὶ τούτων ἅ.**—**ἐν τούτοις**, δηλ. τοῖς καιροῖς.—**σιγᾶν**, ἐνν. **τινά.**—**οὔτω**, δηλ. ἂν νομίζης.—**εὐτυχῶν.. δυστυχῶν**, **μτχ. χρόν.**—**ἐπὶ τινι**=**διὰ τι.**—**ἀποκρύπτειν...** **περιπατεῖν**, ὑποχμ. **τινα.**—**ἀδοξία**=**ἐλλειψις δόξης, ἀφάνεια.**—**κατὰ τὴν ἀσφάλειαν**=**ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.**—**κινδυνεύειν**, ὑποχμ. **σε** (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—**αἰσχροὺς**=**ὁ προξενῶν αἰσχος.**—**κατακρίνω τινός τι**=**καταδικάζω τινὰ εἰς τι.**—**τὸ τελευτῆσαι**=**ἡ τελευτή, ὁ θάνατος.**—**ἀπονέμω τινὶ τι ἴδιον**=**δίδωμι εἰς τινὰ τι ὡς ἰδιαίτερον προνόμιον.**

Ε'. Ἐπίλογος. Ὁ Ἰσοκράτης ἐξηγεῖ διατὶ ἔδωκε πολλὰς συμβουλὰς μὴ ἄρμοζούσας εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Δημόνικου, ἐπαινεῖ τὰς διαθέσεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἠθικὴν ἐξύψωσιν καὶ ἐξευγένισίν του καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου (§ 44-52).

§ 44—45. **εἰ πρόπει**, **πλ.χ.** ἐρώτ.—**τὸ εἰ**=**ἔτι (αἰτιολ.),** διότι προηγεῖται τὸ ῥ. **θαυμάζω.**—**πολλά**, ὑποχμ. **εἰς τὸ πρόπει.**—**πρὸς τὴν.. ἡλικίαν**=**ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινήν) ἡλικίαν.**—**πραγματεία**=**ἐργασία, σύγγραμμα.**—**ἐκφέρω τι**=**ἐκφράζω, διατυπώνω, δίδωμι τι.**—**τούτων**, δηλ. τῶν συμβουλῶν.—**ἐντεῦθεν**, δηλ. ἐκ ταύτης τῆς **πραγματείας.**—**ταμείον**=**ἀποθήκη.**—**προσφέρω τι**=**ἐξάγω τι εἰς τὸ μέσον**—**δεῖν.. ὧν**=**δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὧν** (γεν. διαιρ.).—**χάριν ἔχω τινὶ**=**χρεωστώ εὐγνωμοσύνην εἰς τινά**—**διαμαρτάνω τινός**=**ἀποτυγχάνω εἰς τι.**—**ἧς**, καθ' ἑλξιν ἐκ τοῦ **δόξης**, ἀντὶ ἧν.—**τῶν ἄλλων** ἐνν. **ἀνθρώπων.**—**τῶν ἄλλων.. τῶν σιτίων.. τῶν φίλων**, γεν. διαιρ.—**χαίροντας... πλησιάζοντας**, **κατηγρ. μτχ.** ἐκ τοῦ **εὐρῆσομεν.**—**χαίρω τινὶ**=**εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.**—**γιννώσκω τοῦναντίον**=**σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην.**—**τούτων**, δηλ. τῶν πλείστων ἄλλων ἀνθρώπων.—**τὸν ἐπιτατ-**

τοῖα, τοῦτον· ἢ δεικτική ἀντωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐξαίρει τὸ ὑπὸ τῆς μετοχῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων, γεν. διαίρ.

§ 46—49. παραξύνομαι ποιεῖν τι=παράκινουμαι νά...—ἐκ τούτων, δηλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν=καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς.—πλησμονή=ἢ κατὰ κόρον ἀπόλαυσις.—παραπέπηγά τινι (ἐνργκ. πρκ. β'. ὡς μέσ. ταῦ ρ. παραπήγγνυμι)=(μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.—τὸ φιλοπονεῖν=ἡ φιλοπονία (πρβλ. τὸ θάθυμεῖν=ἡ ῥαθυμία).—ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονία=ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιότερας, ἐνν. τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν, τέρψεων.—κάκει, δηλ. ἐν τῇ ῥαθυμίᾳ.—ἐνταῦθα, δηλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἡσθέντες, χρν. μτχ.—ἐλυπήθησαν, πρβλ. § 1 διέλυσε.—οὕτω... ὡς=τόσον... ὅσον.—τὰ ἀποβαίνοντα=τὰ ἀποτελέσμετα.—διαπονοῦμεν: ἡ πρόθ. διὰ=διαρκῶς, ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους Ἐνταῦθα ὁ Ἰσακράτης διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται=ἔξεστι=εἶναι ἐπιτετραμμένον.—τὰ τυχόντα=ὅ,τι τύχη.—εὐθύς=εὐθύς ἐξ ἀρχῆς.—ὑπόθεσις=βάσις.—οὐχ οἷόν τε, ἐνν. ἐστὶ.—ἡ ἔχειν=εἰ δὲ μὴ (ἐνν. ἀνάγκη ἐστὶ) ἔχειν.—οὕτω... ὡς, πρβλ. § 47.—ἐπιεικὴς=κόσμιος, καθὼς πρέπει ἄνθρωπος.—εἰκότως, ἐνν. ποιοῦντες ταῦτα.—ὅπου, ἐπίρρ. χρν.—ἡ πού γε. φήσομεν=βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μείζονα λόγον θὰ εἴπωμεν.—ἐλαττοῦμαι=εἶμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.—ἄν... ὑπολάβοιμεν, δυνητικὴ εὐκτ.—τοὺς τοιοῦτους, δηλ. τοὺς φαῖλους.—ὑπολαμβάνω τινά=θεωρῶ, νομίζω τινά.—ἡ μὲν, δηλ. τύχη.—οἱ δέ, δηλ. φαῖλοι.

§ 50—52. ὄντα, ἐνν. τινά (μτχ. ἐναντιωματική).—στοχάζομαι τινος=ἐξετάζω τι.—κάκεινους, δηλ. τοὺς θεοὺς.—ἐπὶ τοῖς=ἐν τοῖς.—πῶς ἔχουσι, πλwg. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλώσαι.—πῶς ἔχω πρὸς τινα=πῶς διάκειμαι πρὸς τινα.—γάρ, διασπρηκτικός.—Τάνταλος, βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥλουτος, πατὴρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸν υἱὸν τοῦ Πέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεοὺς ὡς φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰώνίαν δίκην καὶ πείναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ

ἄφθονον ὕδωρ καὶ ἐπωροφόρα δένδρα ἀλλὰ μόλις ἐπλησίαζε ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.—**κολάζω τινά**=τιμωρῶ **τινα**. — **οἷς**=**τοῦ τοις**· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἰσχυρὰ μετὰ δεικτικὴν (διὰ τοῦ **οἷς** ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλὰς). — **οἷς**, ἀντικμ. — **παραδείγμασι**, κατηγρ. εἰς τὸ **χρωμένοις**. — **ἐμμένω τινί**=μένω σταθερὸς εἰς τι. — **τῶν ποιητῶν**...**τῶν σοφιστῶν**, γεν. κτητικαί. — **σοφιστῆς**=σοφός. — **καθιζάνω ἐπὶ τινι**=ἐπιβάλλωμαι εἰς τι. — **μηδενὸς ἀπείρω** ἔχω=τίποτε δὲν ἀφῆνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω. — **ἐκ ταύτης**=**διὰ ταύτης**. — **μόλις**=μὲ δυσκολίαν. — **ἐπικρατῶ τι** (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ **ἐπικρατῶ τινος**)=ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι. — **αἱ ἀμαρτίαι τῆς φύσεως**=τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν πρὸς ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Α'. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον, περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος, ἵνα μὴ, ὅπως οἱ λοιποὶ ἄρχοντες, μείνης ἀνουθέτητος, § 1—6.

§ 1—6. **Νικόκλεις**: ὁ Νικοκλῆς ἦτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγόρου· πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας). — **εἰωθότες**, μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστ. — **εἰώθα**=συνηθίζω. — **εἰργασμένος**=δουλευμένος. — **κεῖμα**=πολύτιμον πρᾶγμα. — **δόσις**=δῶρον. — **ποιοῦμενοι**, κατηγρμ μτχ. ἐκ τοῦ **καταφανεῖς εἶναι**. — **καπηλεύω**=εἶμαι μεταπράτης. — **ἂν γενέσθαι**=**ὅτι γένοιτ'** ἂν — **ὀρεγομαί τινος**=ἐπιθυμῶ τι. — **ὀρεγόμενος** . . . **ἀπεχόμενοι**, ὑποθ. μτχ. — **ἐπιτήδευμα**=ἐνασχόλησις, ἔργον. — **τοὺς μὲν** . . . **ιδιώτας**, ἢ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ **τυράννοις**. — **τρυφάω**=ζῶ βίαν μαλθακὴν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων. — **καθ' οὗς**, ἢ κατὰ σημερινὴν συμφωνίαν. — **πολιτεύομαι**=διοικοῦμαι. — **παρρησία**=τὸ νὰ ὁμιλῇ τις μὲ θάρρος ἐνώπιόν τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω: καὶ τὸ **φα-**

νερώς ἐξεῖναι . . . ἁμαρτίαις.—ἐπιπλήξαι, ἐνν. αὐτοῖς.—ἐξε-
 σί τι νι ποιεῖν τι=ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράττῃ τι.—ἐπι-
 τίθεμαι ταῖς ἁμαρτίαις τινός=ψέγω (ἐπικρίνω) τὰ σφάλματά
 τινος.—ὑποθῆκαι=συμβουλαί, παρρηγέλματα.—τύραννος=βα-
 σιλεύς, μονάρχης.—ὑπάρχει μοί τι=ἔχω τι.—οὓς=ἐκεῖνοι
 οὓς.—διατελοῦσι, ἐνν. ὄντες.—οἱ συνόντες (σὺν εἰμί)=οἱ
 συναναστρεφόμενοι αὐτούς.—πρὸς χάριν ὁμιλῶ τι=συνανα-
 στρεφόμενός τινα ὁμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).
 —τὰ πράγματα=ἡ πολιτικὴ δύναμις.—ἀφορμαί=τὰ μέσα.—
 ποιῶ ὥστε . . . =συντελῶ ὥστε . . . —ιδιωτεύοντες=οἱ μὴ ἔχον-
 τες δημόσιον ὑποῦργημα (ἀρχήν).—ὁ ἐπιεικῶς πράττων=
 ὁ μῆτε πολὺ πλούσιος μῆτε πάλιν πολὺ πτωχός.—δυναστεία=
 δύναμις, ἐξουσία.—ἐνθυμοῦμαι τι=φέρω εἰς τὸν νοῦν μου,
 συλλογίζομαι.—διέξειμί τι (διεξέρχομαι τι)=ἐξετάζω τι.—
 διεφθαρμένους . . . ἠναγκασμένους . . . συμβεβηκότα, κτηρ.
 μτχ. ἐκ τοῦ ὀργῶσι.—ἐξαμαρτάνω εἰς τινα (=διαπράττω
 σφάλμα τι πρὸς τινα)=κάμνω εἰς τινα κακόν.—πάλιν . . . μᾶλ-
 λον ἢ=πάλιν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ξῆν ὁπωσοῦν ἢ.
 —ὁπωσοῦν=καθ' οἷονδῆποτε τρόπον.—τῆς ἀνωμαλίας καὶ
 τῆς ταραχῆς, τῆς συμβαινούσης δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βα-
 σιλέων.—παντὸς ἀνδρός, (γεν. κτηρμ.)=ἴδιον παντὸς ἀνδρός.—
 νομίζουσιν, ἐνν. οἱ βασιλεῖς.—ὅ, ἀντὶ ἡ δηλ. βασιλεία.
 ἐτέθη κατ' οὐδέτ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.—
 δεόμενον, ἐνν. ἐστὶ (=δεῖται)=ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἄνθρωπος
 δὲν δύναται νὰ γίνῃ βασιλεύς, ὅπως γίνεται καὶ ἱερεύς, διότι ἡ βα-
 σιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων γνώσεων καὶ πείρας.

Β'. Ὁ νουθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὠφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρ-
 χομένους § 6—8.

§ 6—8. καθ' ἐκάστην, εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὅλων
 δέ.—ἐξ ὧν, ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλευεῖν.—ἐξ ὧν (μετὰ
 τὰ ῥήμ. συμβουλευεῖν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα)=ὅπως.—κατὰ
 τρόπον (κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον)=καθὼς πρέπει.—αἰεῖ=
 ἐκάστοτε.—καθ' ὅλων=περὶ ὅλων.—ὧν, ἀναφέρεται εἰς τὸ
 στοχάζεσθαι.—στοχάζομαι τινος=μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω

εἷς τι.—ἐξεργάζομαι τι (=ἐπεξεργάζομαι τι)=καλῶς ἀποπε-
ρατώνω τι. — ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις, — εἰ . . . ἔσται,
πλαγ. ἐρώτησις. — συνιδεῖν, ἐνν. τοῦτο. — συνορῶ τι=κατανοῶ
τι, προβλέπω τι. — τὰ καταλογάδην=τὰ πεζά. — παρέσχε ...
ἔλαβε=παρέχει ... λαμβάνει, γινωμ. ἀόρ. — δόξα=φήμη, ἐπι-
νος. — ἐπιχείρημα (τὸ)=ἡ ἐπιχείρησις. — ὀνήσειε, τοῦ ῥ. ὀνί-
νημί τινα=ὠφελῶ τινα. — ἀρχάς, συνων. δυναστείας (πρὸλ. §
5) — ἀσφαλεστέρας ... πρασιτέρας : πράγματι ὁ ἄρχων εἶναι
ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσυχῶς χωρὶς
νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

Γ'. Ἔργον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ
ἐργασίας αὐξήσις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του § 9—11.

§ 6—14 ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει. — περι-
λαμβάνω τι=ὀρίζω τι. — ἂν ὁμολογήσαι = ὅτι ἂν ὁμολο-
γήσαιτε. — τὰ συμπύπτοντα = τὰ συμβαίνοντα. — ῥαθυμῶ=
παρამελῶ ἀπὸ ὀκνηρίαν. — ἀμελῶ = παρამελῶ ἕνεκα ἄλλων
ἀσχολιῶν. — ἀμελεῖν, κεῖται ἀπολύτως ἄνευ πτώσεως. — ὅπως
= πῶς. — τῶν ἄλλων, γεν. συγκριτική. — γνώμη = πνεῦμα,
διάνοια. — ἀσκητῆς=ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθλητής. — αἱ παιη-
γύρεις, νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες (Ὀλύμπια, Ἴσθμια, Νέ-
μεα καὶ Πύθια). — οὐδ' ἐν μέρος : διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως
διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ἀλλὰ ἡ εὐ-
τυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του. — ὧν=ταύ-
των δέ. — ἐνθυμοῦμαι τινος=ἔχω τι ὑπ' ὄψιν μου. — προ-
σέχω τὸν νοῦν, ὅπως = φροντίζω πῶς. — ὅπως, ἀναφέρεται
εἰς τὸ διοίσεις. — διαφέρω τινός τινι = εἶμαι ἀνώτερός τινος
κατὰ τι. — δύναιμι=σημασία, σπουδαϊότης. — καταγινώσκω
τινὸς δυστυχίαν, ὡς=καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι
— αἷς, δοτ. ὄργαν. — οὐδέν, ἐπίρρ. — ὡς... δυναμένης .. οὕτω
διάκεισο τὴν γνώμην=οὕτω νὰ σκέπτεσθαι μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι
δύναται ἢ καίδουσις...νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμ. φύσιν. — οὕς ἂν δύνῃ
(=ἐάν τινας δύνασθαι)=ἔποιους δύνασθαι. — μήτε τῶν σοφι-
σιτῶν...ἔχειν=μήτε οἷου δεῖν ἀπειρώς ἔχειν μηδενὸς τῶν

σοφιστῶν.—ἀπείρως ἔχω τινός (=εἶμαι ἄπειρός τινος)=ἀγνοῶ
τινα.—τῶν μὲν, δηλ. σοφιστῶν.—τῶν δέ, δηλ. παιγνίων νοῦν-
ται δὲ αἱ καλούμενοι γνωμικοὶ παιγνῆται (Ἡσίοδος, Θεόγνις, Φω-
κυλίδης), ἀπὸ τοῦς ὁποίους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀνα-
γνώσκων αὐτούς, καθόσον ἦσαν προγενέστεροι· ἐνθ' ἀπὸ τοῦς
σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὄχι μόνον μελετῶν τοὺς προ-
γενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενος τοὺς συγχρόνους του.—γυ-
μνάσιον (τό) = ἀσκήσις. — ὑποτίθεμαι = παραδέχομαι, θέτω
ὡς βᾶσιν. — δεῖν, εἶδ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα. — καὶ τὴν
πόλιν...=καὶ (τὸν) διοικήσονται τὴν πόλιν ὡς χρῆ (ἐνν. δι-
οικεῖν).—μάλιστα δ' ἄν... παρακληθείης = πρὸ πάντων (ἐ-
ξαίρετως) δὲ ὁ ἴδιος ἤθελες προτρέπει τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοῦτο
(δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).—ἐρ-
ρωμένως (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἐρρωμένως τοῦ ῥ. ἑώννυμι)=
μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.—ἀτιμάζω τι=περιφρονῶ τι,
δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος πρὸς τοὺς θεοὺς, πρὸς ἑαυτὸν,
πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους § 15—39.

§ 15—19. ἐντεῦθεν, δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας
ἣ ἐποία πρέπει νὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.—φιλόπολις =
φιλόπατρις. — χαίρω τινί=εὐχαριστοῦμαι εἰς τι. — ποιοῦμαι
τὴν ἐπιμέλειάν τινος=καταβάλλω φροντίδα διὰ τι. — μέλει
μοί τινος=φροντίζω περὶ τινος. — περὶ παντός ποιοῦμαι ἀρ-
χειν = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἄρχω.—κεχαρισμέ-
νος τινί=ἀρεστῶς, προσφιλῶς πρὸς τινα. — αὐτοῖς, κατὰ πληθ.
ἀριθμόν, διότι ἡ προηγουμένη λέξις πλήθους εἶναι περιληπτι-
κή. — τῶν ὀλίγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, γεν. διαίρ.
— πολιτεία = πολίτευμα. — θεραπεύω τινά = περιποιουμαι
τινα. — δημαγωγέω = ὦ (ἐνταῦθα)=γίνομαι δημοφιλής.—ὕβρι-
ζω=γίνομαι, εἶμαι αὐθάδης, ἀλαζών. — ὕβριζομαι = πάσχω
ὕβριστικὴν μεταχείρισιν. — σκοπῆς ὅπως, πρὸλ. § 11, προσέ-
χειν τὸν νοῦν ὅπως.—πολιτεία=διοίκησις τῆς πολιτείας.—
πρόσταγμα = κατὰ νόμον προσταγή.—ἐπιτήδευμα=ἔθιμον.—
κινῶ τι=μεταβάλλω τι.—μετατίθημί τι=καθιστῶ τι ἄκυρον

(καταλύω).—τὸ σύμπαν (ἐπίρρ.)=καθόλου, ἐν γένει.—σφί-
σιν αὐτοῖς ὁμολογούμενοι=σύμφωνοι πρὸς ἑαυτούς.—πρὸς
δὲ τούτοις, ἐνν. ζήτηι νόμους.—ἀμφισβήτησις=ἀμφιβολία,
φιλονικία, διαφορά.—τὰς δὲ διαλύσεις, δηλ. τῶν διαφορῶν.—
ὥς οἶόν τε τάχιστος=τάχιστος ὅσον εἶναι δυνατόν (κατὰ τὸ
δυνατόν).—ταῦτα, συγκεφαλαιώνει τὰ προηγούμενα.—προ-
σεῖναι... τοῖς καλῶς κειμένοις=πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις
εἶναι.—τὰ καλῶς κείμενα=τὰ καλῶς ἔχοντα.—αὐτοῖς, δηλ.
τοῖς πολίταις.—ἐργασία=ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωρ-
γίαν καὶ τὰς τέχνας, ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ πραγματεία=ἡ
εἰς τὴν ῥητορείαν ἀσχολία καὶ ἡ ἀνάμειξις εἰς ξένους ὑποθέσεις.—
τὰς μὲν... πρὸς δὲ τὰς=ταύτας μὲν... πρὸς ταύτας δέ.—
προθύμως ἔχω πρὸς τι=δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι.—ποιοῦ-
μαι τὰς κρίσεις=κρίνω τι.—ἀμφισβητῶ πρὸς τινα περὶ τι-
νος=φιλονικῶ πρὸς τινα περὶ τινος.—πρὸς χάριν, προδλ. § 4
—ταῦτὰ γινώσκω (=ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην)=κρίνω ὁμοίως.
—οἰκῶ τὴν πόλιν=διοικῶ τὴν πόλιν.—ταῖς μὲν κατασκευαῖς
(δοτ. τοῦ κατὰ τι) κατασκευαί: ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ θη-
μύσαι οἰκοδομαί, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μίᾳ
πόλει καλῶς διοικουμένη.—πράξεις=εἰσπράξεις τῶν δημοσίων
προσόδων.—ἀκριβῶς=ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς.—διαρκῶ (ἀμτδ.)=
ἐξαρκῶ (δηλ. ἵνα μὴ ἐξαντλῶνται οἱ πόροι).—τοῖς προειρημέ-
νοις, δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—τῷ κάλλει=ἐν τῷ κάλλει.—τῶν
δεδαπανημένων, γεν. συγκριτική.

§ 20—23. τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ=λατρεύω τοὺς θεοὺς.
—θῦμα=θυσία.—θεραπεία=σεβασμός, λατρεία.—ὥς, ἐπιτελ-
νει τὸ βέλτιστον.—ἐλπίς, ἐνν. ἐστί.—ἰερεῖον=τὸ πρὸς τιμὴν
τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῆον.—καταβάλλω ἰερεῖον=κάνω θυ-
σίαν.—πράττω τι παρὰ τινος=λαμβάνω τι παρὰ τινος.—ταῖς
ἀρχαῖς (=μὲ τὰς τιμὰς αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν αὐλήν)
=μὲ τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς=
μὲ τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ. χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια,
δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—σφῶζω τι=δικιφῶ, δικτηρῶ
τι.—τυραννίς=ἀρχή.—κῆδομαι τινος=ἐπιμελοῦμαι τινος.
—τῶν πολιτικῶν=τῶν πολιτῶν.—τοὺς ἐργαζομένους, κεῖται
ἀπολύτως.—ἀναλίσκειν... ποιεῖν, ἐκ τοῦ νόμιζε.—ποιῶ τινα

πλείω = αὐξάνω τινά. — *τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν* = οὕτω φαίνου προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν. — *ἀσφαλῆ*, κατγρμ. εἰς τὸ τὴν πόλιν. — *συμβόλαια* = δοσοληψίαι. — *νόμιμος* = δίκαιος. — *περὶ πλείστου ποιοῦμαι τινα* = τὰ μέγιστα τιμῶ τινα. — *τῶν ἀφικνουμένων*, γεν. διακρ. — *τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας*, ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεὰς περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου § 1. — *ἀλλὰ...* *ἀξιοῦντας*· πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ διδόναι· δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν· ἴσως ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐν γένει τοὺς διανοουμένους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους. — *ἐξαιρῶ τινός τινι* = ἀπομακρύνω τι ἀπὸ τινα. — *τοὺς πολλοὺς φόβους* = τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους. — *περιδεῆς* = λίαν φοβισμένος. — *δεινός* = φοβερός. — *τῷ . . . τῷ*, δοτ. ὄργαν. — *ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἁμαρτανόμενων* = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (ἔχι· δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24—26. *ἀρχικός* = ἐπιτήδειος, ἱκανὸς εἰς τὸ ἀρχεῖν. — *χαλεπότητι* = μὲ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν, — *ἡτιῶμαί τινος* = ἡτιῶν εἰμί τινος. — *αὐτῶν*, γεν. συγκριτική. — *ταῖς ἐπιστήμαις*, δοτ. τροπ. — *μηδέν*, ἐπίρρ. — *οὕτως ὁμιλῶ πρὸς τινα* = οὕτω συμπεριφέρομαι πρὸς τινα. — *φιλονικῶ* = ἀμιλλῶμαι, διαμψισθῆναι τὰ πρωτεῖα. — *περὶ ὧν* = περὶ τούτων ᾧ. — *κραιτήσαντι*, ὑποθ. μτχ. — *μέλλοι συνοίσειν* = συνοίσοι. — *φαῦλος* = ταπεινός, χυδαῖος. — *συμφερόντως*, ἀντίθετον μετὰ βλάβης. — *περιβάλλομαί τι* (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαι τι. — *κατέχω τι* = ἐπιτυχῶν τι, κατορθώνω τι. — *ἐξεργάζομαί τι* = τελειώνω τι. — *οἷς* = *ταῦτα*, οἷς. — *τῇ παρουσίᾳ*, δηλ. ἀρχῇ. — *τελέως* = παντελῶς. — *ἄρχα τινός* = ἐξουσιάζω τινά. — *ἄν*, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς. — *οἷον χρή*, ἐνν. εἶναι σε. — *πράττων* = εὖ πράττων, — *ἐν τῷ παρόντι*, ἐνν. εὖ πράττετε.

§ 27—29. *ἀκριβεῖς*, πρὸλ. § 19 *ἀκριβῶς*. — *οἱ συνόντες*, συνών. *οἱ χρώμενοι* = οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι. — *ἐφίστημί τινά τινι* = διορίζω τινά εἰς τι. — *ὥς...* *ἔξων* = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἔχῃς. — *αἰτίαν ἔχω τινός* = κατηγοροῦμαι διὰ τι. — *ὧν* = τούτων ᾧ. — *ἡγοῦ πιστούς*, ἐνν. εἶναι. — *τὰ ἁμαρτανόμενα* = τὰ ἁμαρτήματα, σφάλματα. — *ἐπιτιμῶ τινι* =

ἐπικρίνω τι.—παρρησίαν, πρβλ. § 3.—ἀφιγνοέω-ὦ περὶ τινος
= ἀμφιβάλλω περὶ τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—
τέχνη . . . μετ' εὐνοίας, τροπ. διορισμός—πλέον ἔχω τινός
= εἶμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις...αἷς, δοτ. ὄργαν.

§ 29—32. ἄν...δουλεύης...ἀλλὰ κρατῆς, ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ'.
—δουλεύω τινί=εἶμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συνανα-
στροφή.—εἰκῇ = ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὥς ἔτυχε.—ἐπ'
ἐκείναις...χαίρειν=ἔθιξε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἐκείναις ταῖς
διατριβαῖς.—χαίρω ἐπὶ τινι=εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς
τι.—διατριβή = συνουσία.—ἐπιδίδωμι (ἀπολύτως) = προά-
γωμαι, προκόπτω. προσδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι=κυ-
χῶμαι διὰ τι.—διαπραίτομαί τι=κατορθώνω τι.—τοῖς κα-
κοῖς, ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἐστι.—μέγα φρονῶ ἐπὶ τινι
=μεγαλοφρονῶ διὰ τι.—μέγα φρονῶν, ἐκ τοῦ φαίνου.—
οὐδὲν μέρος=οὐδόλως.—μέτεστί τινί τινος=μετέχει τίς τινος.
—τῶν τιμῶν. γεν. δικιρ.—ἀληθεσιτάτας, κατηγρ. εἰς τὸ ὑποκμ.
τάς...γιγνομένας.—αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς=μόνοι των οἱ πολῖται
(ἀπόντος σου).—γνώμη=σκέψις, ἰδέα.—ἦν . . . χαίρειν=ἦν
συμβῇ σοι χαίρειν ἐπὶ τῷ τῶν φαύλων.—ἐνδείκνυμαι (μετὰ
μτχ.)=δεικνύω (ᾧτι).—σπουδάζω περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι.
—τὸ ἦθος=ὁ χαρακτήρ.—περὶ πλείονος ποιοῦμαι (μετ'
ἀπαρμφ.)=προτιμῶ (νά).—δόξῃ, δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ
κητητά.—κητιδός=δυνάμενος ν' ἀποκτηθῇ.—χρημάτων (γεν. τοῦ
τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων.—ὠνητὸς = δυνάμενος ν' ἀγορα-
σθῇ.—τὰ μέν, δηλ. χρήματα—παραγίγνεται τινί τι=ἔρ-
χεται εἰς τινά τι, ἀποκτῇ τίς τι.—τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ
οἶόν τ' (ἐνν. ἐστὶ κητῆσασθαι) ἀλλ' ἦ. Μετὰ πρότασιν ἀποφα-
τικὴν τὸ ἀλλ' ἦ=εἰμή.—οἱ διενεγκόντες=οἱ πρωτεύσαντες,
οἱ ἑξοχοί.—τρυφάω-ὦ ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς...κόσμοις=
ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ...
κοσμήματα (πρβλ. καὶ § 1).—καρτερῶ ἐν τινι=μένω σταθερὸς
εἰς τι.—ὥς χρεή, ἐνν. καρτερεῖν.—ἐπιτήδευμα=τρόπος ζωῆς
(πρβλ. καὶ § 17).—ἐκείνοις, δηλ. τοῖς ὀρῶσι, (ἐκ τοῦ οἱ μὲν
ὀρῶντες, εἰς τὸ ὅποσον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν
αὐτὴν ἐκείνοις=ὁμοίαν μὲ ἐκείνους.

§ 33—35. ὥς, ἐπιτείνει τὸ ἐλαχίστοις.—ἐπιτυχάνω τῆς

ἀκμῆς τῶν καιρῶν=εὐρίσκω κατάλληλον στιγμήν.—ἐπιτυγχάνειν, ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἐστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω=δυσκόλως μανθάνομαι, γινώσκω.—πλεονάζω=εἶμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ ὅρια.—μετριότης=συμμετρία.—ἀστεῖος=εὐγενής τοὺς τρόπους.—τὸ μέν, ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός. τὸ δέ, εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνός=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ιδέα=τρόπος, εἶδος.—ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις, δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβῶς ᾧ τι=ἐρευνῶ, ἐξετάζω τι.—ὦν, πρβλ. § 27 ὦν ἄν.—μέτιθι, τοῦ ῥ. μετέρχομαι τινι ἢ τι=ἀκολουθῶ, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲν κάτι.—αἱ ὁδοὶ (μτφρ.)=τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσῃ=τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσῃ σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἀσκήσις.—ποιῶ τινα δύνασθαι=κάνω τινὰ ἱκανόν.—χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπίπτοντα, πρβλ. § 9.

§ 36—39. ἐπιτήδευμα, πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ἦθος καὶ τὴν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα=μνημεῖον.—καταλιπεῖν, ἐκ τοῦ βούλου.—διαφυλάττειν, ἐκ τοῦ πειρῶ.—καλῶς=ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόνιζ' ὅπως, πρβλ. § 11 προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—τῆς τιμῆς, δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν=ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελειῶ λέγειν=φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλώω-ᾧ τινός τι=ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι.—ἀκριβῶς, πρβλ. § 19.

Ε'. Ἐξηγῶν διατὶ ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα συνιστᾷ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχη συμβούλους φρονίμους, οἱ ὁποῖοι μόνοι θ' αὐξήσουν τὴν βασιλείαν του, § 40—53.

§ 40—44. εἰ=εἰ (ἀτιολ.), διότι προηγᾷται τὸ ῥ. θαυμάζω.—παρέλαθε=διέλαθε.—οἱ τοσοῦτων ὄντων...ἐπιτηδεύοντες=οἱ καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ἰδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἐοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύον-

εἰς τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπ' ἑμοῦ εἰρημένων) τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος.—γάρ, βεβαιωτ.—τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς κοινότηας.—ἄπιστον = ἀπίθνον.—τὰ νομιζόμενα = τὰ συνηθισμένα.—ἡγεῖσθαι, ἐνν. χρη.—χαρίεις = εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σφός.—ἀθροῖσαι... καὶ φράσαι κάλλιστα : ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται τὸν ἑαυτὸν του, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον πλείστα συμβουλάς συνέλεξε καὶ εὐμεθόδως κατέταξε ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.—δπερ, ἐνν. πάσχουσι.—Ἡσίοδος : ὁ ἱδρυτής καὶ διαμορφωτής τοῦ διδακτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π. Χ. εἰς Ἀσκρην τῆς Βοιωτίας : ἔργα αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους.—Θεόγνις : ἐκ Μεγάρων, ἐλεγειακὸς ποιητής (570—500 π. Χ.).—Φωκυλίδης : σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος ἐκ Μιλήτου, γράψας καὶ αὐτὸς γνωμικὰς καὶ ἠθικὰς ἐλεγείας.—λέγοντες, δηλ. οἱ ἄνθρωποι.—συνδιατρέβω τινί (ἐνταῦθα) = ἀκούω τι.—ἄνοια = ἀνοησία — αἰροῦνται... μᾶλλον ἢ : τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἰροῦνται περιέχεται συγκριτικὴ ἔννοια : ἐτέθη ὅμως ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ῥῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.—ὑποθῆ- και, πρβλ. § 3.—σπουδάζω ἐπὶ τινι = σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45—49. τί δεῖ ; — οὐ δεῖ.—διατρέβω λέγων = μκρηγορῶ.—χαίρω τινί, πρβλ. § 15.—χαίροντας... ἔχοντας... δοκοῦντας (= νομίζοντας), κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρῆσομεν.—τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα.—τοῖς τοιούτοις, ἀντικμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονοῦντες = οἱ πεπαιδευμένοι.—ἀπλοῦς = χρηστός.—λοιδοροῦντας, ἐνν. ἄλλους.—λοιδοροῦμαι (πκ-θητ.) = κακολογοῦμαι.—ἐρημία = ἑλλειψὶς βοηθείας.—καθ' ἀπάντων, πρβλ. § 6.—τοῖς εἰρημένοις, ὅτ. συνκτ. εἰς τὸ τῶν ἐχόντων.—δ' οὖν = βεβαίως.—κεχαρισμένον (τοῦ ῥ. χαρίζομαι) = εὐχάριστον.—οἱ, αἰτιολ.—καταχρῶμαί τινι πρὸς τι = κάμνω μεγάλην χρησίν τινος εἰς τι.—ταῖς ἰδέαις ταύταις : ἰδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μύθους.—μυθολογῶ τι = μὲ τρόπον μυθώδη διεγρομᾶί τι.—καθίστημι εἰς τι = φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—ἀκουστούς, ἐνν. τοὺς ἀγῶνας.—ἀφε-

κτέον τινός=δεῖ ἀπέχεσθαι τινος.—οἷς, ἢ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50—53. διέρχομαι τι=διέρχομαι, διηγοῦμαι τι.—ἡγούμενος σέ... τοῖς ἄλλοις=ἡγούμενος σέ, τόν... ὄντα τύραννον δεῖν μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω τι=κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μου παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρησίμων (=ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα)=ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν παρέχουν.—ἄλλως τε=πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβητοῦσι, βλ. Εὐαγόραν § 8.—ἐριστικῶν λόγων: ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἐριστικῆς καλουμένης), οἱ ὅποιοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δυνάμιν εἰς αὐτήν.—ἐξ ἐκάστου τούτων, δηλ. τῶν ἐριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ.. δυνάμειον=ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι (=αἰρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἐξ ἐκάστου τούτων.—(χρῆ) τοίνυν, δηλ. ἀφοῦ πάντες οὕτω ὁμολογοῦσι.—ἀφείμενον, ὑποκμ. τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμένων, δηλ. ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων δὲν ὁμονοοῦν οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολογούμενον=ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὁποίου συμφωνοῦν.—αὐτῶν, δηλ. τῶν φιλοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος=ἐλέγχω, δοκιμάζω τινά.—ἐπὶ τῶν καιρῶν=εἰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—καθ' ὅλων, πρβλ. § 6 καὶ 47.—ὁ μὴδὲν γινώσκων τῶν δεόντων, συνώνυμ. ὁ μὴδὲν ὦν χρήσιμος.—χρήσιμος=ἱκανός, ὠφέλιμος, ὁ γνωρίζων τί ὠφελεῖ.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τινα=πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—τυραννικὸν=ἀρμόζον εἰς τύραννον, βρασιλέα.—πλείστα=πλείστην ὠφέλειαν.

ΣΤ'. Ἐπίλογος. Ἐγὼ ὅπως ἡδυνάμην σέ συνεβούλευσα· νῦν θέλης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νῦν σοῦ κάμουν τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις θὰ καθιστῇ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα, § 54.

§ 44. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πολὺν πλείονος, γεν. τοῦ τιμήματος.—ἀλλὰ τοιαύτας, ἐνν. ἄγειν σοι δωρεάς.—αἷς, ἀντικμ. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν Εὐαγόραν

Α'. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγον ἐξύμνησιν· οὐδεὶς ὅμως σύγχρονον ἄνδρα ἐξύμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξυμνήσω τὸν Εὐαγόραν, καίτοι ὥς ῥήτωρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν § 1—11.

§ 1—5. τιμῶντα... λείποντ', κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ δρῶν.—τὰ ἐπιφερόμενα (=τὰ νομιζόμενα)=τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον).—ἀμιλλα=ἀγών.—λείποντ'.. ὑπερβολὴν=ἐτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν)· αἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας προσφέρεις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἴ τις... τοῖς τετελευτηκόσι=εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν... ἔχειν, ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμην.—πολὺ δ' ἂν... χάριν ἔχειν=οὐ.. ἔχοι ἂν ἀπόδοσις εἰς τὸ εἴ τις δυνηθείη.—τοῖς ἄλλοις ἅπασι=δι' ὅλα τὰ ἄλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμὰς). — ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον. — κίνδυνος = πόλεμος, μάχη. — διέρχομαί τι=διεξέρχομαι, διηγούμαι, ἐξιστοῶ τι.—ἐκείνω, ποιητ. αἶτιον.—βουλομένους... αἰρουμένους... σπουδάζοντας... ποιοῦντας, κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρῆσομεν.—ἀντὶ τῶν τοιούτων, δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπουδάζω περὶ τινος=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἢ τοῦ βίου=ἢ περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς). — ὅπως καταλείπουσι=διὰ νὰ... (τὸ ὅπως μετὰ μελλ. ὀριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπόν).—τῶν τοιούτων, δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἐξεργάζομαί τι=κατορθώνω τι.—εἰμί περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι.—οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὄντες=οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες=οἱ ἄλλοι ἀθληταί.—ἐντιμος=γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν, γνωμικὸς ἄορ.—ὁ λόγος, δηλ. ὁ ῥητορικὸς.

§ 5—7. τοὺς ἄλλους, δηλ. ῥήτορας (σοφιστάς).—οἱ ἐφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αὐτούς=οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν, ἐνν. λόγῳ. — ἐν εἰδόσι = ἐνώπιον γνωριζόντων. — φιλοτιμοτέρως.

διάκειμαι πρὸς τι=μέ μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι), πρὸς τι. — εὐλογοῦμαι=ἐπαινοῦμαι. — εὐλογῆσονται=εὐλογηθήσονται. — παρέχω τινά ἀμείνω=ἀναδεικνύω τινά ἀνώτερον. — οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι' ἐννοοῦνται οἱ ἐπὶ γονοὶ (οἱ υἱοὶ τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ ὅποιοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ ἥρωος Θησεύς, Ἀργοναῦται κτλ. — ὕμνοῦμαι=ἐπαινοῦμαι, ἐγκωμιάζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά). — τραγωδοῦμαι=ἐπαινοῦμαι εἰς τὰς τραγωδίας (δράματα). — ἀξιωθῆσόμενον, κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ: (ὅταν) προσειδῇ. — ἀρετῇ=προτέρημα. — πρόσσετί τινί τι=ὑπάρχει εἰς τινά τι. — ὅτι μέγιστον . . . ἔστι, ἐκ τοῦ τοῦτο. — δυσκόλως πέφυκα=φύσει εἶμαι δύστροπος. — εὐλογουμένων, ἐνν. ἐκείνων. — τοὺς νοῦν ἔχοντας, κατ' αἰτία. ἀντὶ τοῦ, ὑποκμ. τοῦ δουλευτέον=δεῖ δουλεύειν. — καὶ λέγειν: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. — ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ=καὶ μάλιστα ἐπειδὴ. — τοὺς ἐπανορθοῦντας, δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα). — κινῶ τι=μεταβάλλω τι.

§ 8—11. λόγος=πεζὸς λόγος. — σημεῖον δὲ μέγιστον, προεξαγγελτικὴ παράθεσις. — γάρ, διασαφητικός. — φιλοσοφία· κατὰ τὸν Ἰσοκράτην σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν. — οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοούμενοι. — πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινί=πολὺ συγχωρῶ τινά. — δέδοταιί τινί τι=εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τινά τι. — κόσμοι=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα. — πλησιάζω τινί=συναναστρέφομαι πρὸς τινά. — πλησιάζοντας=ὅτι πλησιάζουσι. — δηλῶσαι, ἐκ τοῦ οἶον τ' (ἔστι). — τὰ τειταγμένα ὀνόματα=αἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναι. — ξένα=ἄλλης διαλέκτου. — καινὰ=νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλατύνεσθαι. — μεταφορὰ=ὁ λεκτικὸς τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον αἱ ἐννοιαὶ παρίστανται εἰκονικῶς. — τοῖς εἵδεσι, ἐνν. τῶν κόσμων. — οἱ περὶ τοὺς λόγους=οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι. — οὐδὲν ἔξεστι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω πολλοὶ δέδονται. — ἀποτόμως=ἀπολύτως, αὐστηρῶς. — τοῖς πολιτικοῖς, πρὸς βλ. § 9 τοῖς τειταγμένοις. — ἐνθύμημα=συλλογισμός, διανόημα. — οὐδενὸς τούτων, δηλ. μέτρων καὶ ῥυθμῶν. Τούτα δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ῥήτορες ἐπιδιώκουν

τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—*ἡ λέξις*—τὸ λεκτικόν.—*ἐκείθεν*—ἀπὸ τὰ κατωτέρω.—*διάνοια*—νόημα.—*δόξα*—ὑπὸ ληψίς.—*ἥς*, ἀντὶ ἧν καθ' ἑλξιν.—*πλεονεκτῶ*—εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.—*ἀποπειρῶμαι* τινος—δοκιμάζω τι.—*εὐλογεῖν*, ἐπεξηγήσεις τοῦ τοῦτο.—*ἐν ταῖς ψδαῖς καὶ τοῖς μέτροις*—τοῖς μέτροις τῶν ψδῶν=μέ ἐμμέτρους ψδάς· (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

Β'. Ὁ Εὐαγγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του § 12—20.

§ 12—18. *φύσις*—γενεά, καταγωγή.—*τῆς φύσεως*· σαφηνίζεται διὰ τοῦ καὶ *τίνων* ἦν ἀπόγονος.—*τῶν ἄλλων ἔνεκα*, δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.—*οὐδὲν*=κατ' οὐδέν.—*ἐκείνων*, δηλ. τῶν προγόνων.—*τοὺς ἀπὸ Διός*, ὑποκμ. εἰς τὸ εἶναι.—*ἡμίθεος*, ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θνητῆς ἢ ἐκ θνητοῦ καὶ θεᾶς.—*τούτων δ' αὐτῶν*, δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμιθέων.—*οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ*=πάντες.—*ὑπερβάλλω* (ἀπολύτως)=ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.—*οἱ καθ' αὐτοὺς*, πρβλ. § 5 *οἱ ἐφ' αὐτῶν*.—*τοῦτο μὲν*=ἄφ' ἑνὸς μὲν λείπει ἢ ἀπόδοσις αὐτοῦ· τοῦτο δέ.—*γάρ*, αἰτιολ.—*Αἰακός*, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτὴς καὶ κλειδοῦχος τοῦ Ἄδου.—*αὐχμὸς*=ἄνομηρία.—*ἐν τοῖς Ἑλλήσι*=ἐν τῇ Ἑλλάδι.—*ὑπερέβαλε* (ἀπολύτως), πρβλ. § 13 *ὑπερβάλλοντας*.—*ἰκετεύοντες αὐτὸν*=δεησόμενοι αὐτοῦ.—*εὐρίσκομαι* τι=ἐπιτυγχάνω τι.—*ὦν*=τούτων ἅ.—*ἱερὸν*, τὸ Αἰάκειον καλούμενον.—*οὐπερ*, ἐπὶρρ. τοπικόν.—*μετὰ καλλίστης ὦν δόξης διατελῶ*=περνῶ τὴν ζωὴν μου ἀπολαυδάνων ἀρίστην ὑπόληψιν.—*μεταλλάττω τὸν βίον*=ἀποθνήσκω.—*Πλούτων - ωνος*, θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διός.—*Κόρη*· κατ' ἐξοχὴν Κόρη ὀνομάζεται ἡ Περσεφόνη (ἢ Περσέφασσα) ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ οὐζυγος τοῦ Πλούτωνος.—*παρεδρεύω* τινι=κἀθημαι πλησίον τινός.—*μεγίστας τιμὰς*· ἐδίκασε τοὺς νεκροὺς καὶ ἐφύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ Ἄδου.—*Λαομέδων - οντος*, βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ

παράκλησίν του ὁ Ἡρακλῆς ἐφρόνευσε θαλάσσιον τέρας, τὸ ὁποῖον ἔδραπε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, ἦλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσεν τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του Ἡσιόνην ἐνύμφευσεν μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.—**ἀριστείων** : ἀριστεία εἶναι ἢ Ἡσιόνη.—**Κενταύρους** : οἱ Κένταυροι ὥς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπιῖται εἶναι μυθικαὶ ἄγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἐγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκραγῇ φοβερός πόλεμος μεταξὺ αὐτῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων.—**ἄλλους κινδύνους** : εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κτλ.—**κίνδυνος** = ἐπικίνδυνος ἐπιχειρήσις.—**συνοικῶ τι** = νυμφεύομαι τινα.—**μόνον** τούτου, πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τό : **ἐν τοῖς γάμοις**.—**ὀμέναιος** (ὁ) : ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ σπιτί εἰς τὸ τοῦ γαμβροῦ.—**ἐκατέρου**, γεν. τῆς καταγωγῆς.—**ἐλεγχος** = ἀπόδειξις.—**ἀρετὴ** = ἀνδρεία.—**τόπους** : ὁ Τελαμῶν εἶχε τὴν Σχλαμῖνα, ὁ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίαν.—**τούς βαρβάρους**, δηλ. τοὺς Τρῶας.—**ἐκατέρων**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρῶων.—**διαφέρω τινὸς** = ὑπερῶ ἄλλω τινά.—**κατοικίζω τὴν πόλιν** = ἰδρύω πόλιν.—**τὸ νῦν βασιλεῦον**, δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς.

§ 19—20. **τὰ... Εὐαγόρα... ὑπάρξαντα** = ὅσα ὁ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.—**οἱ γεγονότες** = οἱ καταγόμενοι.—**χρόνω ὅστερον** = μετὰ τινα χρόνον.—**ἀνὴρ** : τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.—**πιστεύομαι ὑπὸ τινος** = ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστοσύνην τινός.—**δυναστεία** = σπουδαῖον ἀξίωμα.—**τούτων**, γεν. τῆς αἰτίας.—**κακὸς** = ἀχάριστος.—**δεινὸς** = ἐπιτήδειος.—**πλεονεκτῶ** = ἀπατῶ, ἀδικῶν ὠφελοῦμαι.—**ἐξέβαλε** δηλ. τῆς βασιλείας.—**κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς** = διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.—**ἐξεβαρβάρωσε** : κατόικισε τόσους πολλοὺς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασεν τὴν Ἑλληνικότητά της.

Γ'. Ὁ Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς § 21—29.

§ 21—29. *γίνεται* (ιστορ. ἐνεστ.)=ἐγεννήθη.—*φήμη*=προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις τὴν ὁποίαν ἀκουσίως προφέρει τις.—*μαντεία*=χρησμός, ἀπόκρισις ἱερέων.—*μειζόνως... γεγονώς ἢ κατ' ἀνθρώπον*=ὅτι ἐγεννήθη μὲ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὁ ἄνθρωπος.—*ἀπιστῶν*, *μτχ.* αἰτιολ.—*ισοσούτου δέω* (μετ' ἀπαρμφ.)=τόσον ἀπέχω τοῦ νά.... — *τὰ ὑπάρχοντα*=τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.—*τὰ ὁμολογούμενα*=τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.—*τῶν ἀγαθῶν*, *γεν.* διακρ. ἐκ τοῦ ἅπερ (=ἅπερ ἀγαθὰ=προτερήματα). — *προσώδης*=ἀρμόζων.—*τοῖς τηλικούτοις*, *δηλ.* τοῖς παισὶ—*κρατιστεύω τινός*=ὑπερβάλλω τινά.—*ταῦτα*, ἀνακεφαλαιώνει τὰ προλεχθέντα.—*μέσως*=μετρίως.—*εἰς ὑπερβολὴν*=εἰς μέγιστον βαθμόν.—*ὁπότε... ὀρῶεν... ὁπότε... ἀποβλέψειαν*: ἡ εὐκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν.—*οἱ τότε βασιλεῖς*: ἔθεσε πληθυντικὸν διότι νοοῦνται καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα.—*ἐν ιδιώτῳ μέρει διάγω*, *ἐνν.* τὸν βίον=ζῶ ὡς ἄπλοῦς πολίτης.—*τρόποι*=χαρακτήρ.—*πιστεύειν*, *ἐνν.* αὐτῷ.—*ἐξαμαρτάνω περὶ τινα*=προσβάλλω τινά.—*παρὰλλάττει ἡ δόξα*=διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἢ κρίσις (τινὸς περὶ τίνος).—*ψεύδομαι τινος*=ἀπατώμαι ἀποτυγχάνω εἰς τι.—*ὅπως.. λήγεται*, ἐξαριτᾶται ἐκ τοῦ ἔσχε... *πρόνοιαν*, *πρόλ.* § 3 ὅπως καταλείψουσι.—*καλῶς*=ἐντίμως.—*δι' ἀσεβείας*: ἐννοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.—*δσίως*=εὐσεβῶς.—*εἰς τῶν δυναστευόντων*: ὁ ἐκ Τύρου Ἀδδὴμων.—*ἐκποδὼν ποιοῦμαι τινα*=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.—*Σόλοι (οἱ)*: πόλις τῆς Κιλικίας Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος: οἱ ὀλίγοι δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς ὁποίους κατήκτισεν εἰς αὐτοὺς ἐλησμώνησαν σὺν τῇ χρόνῳ τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν, τὸ ὅποιον ἔδωκεν ἀφορμὴν νά ἐπινοηθῇ ἡ λέξις *σολοικισμός*, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν σφάλματα.—*γνώμη*=φρόνημα.—*ταπεινότηρας*, *ἐνν.* ἢ *πρότερον* (ὡς β'. ἕρος τῆς συγκρίσεως). — *πλάγος (ὁ)*=ἡ περιπλάνησις.—*φυγαδικός*=ὁ ἀρμόζων εἰς ἐξόριστον, ὁ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἐξόριστον.—*ὑπερορῶ τινα*=καταφρονῶ τινα.—*ἀφορμὴν*=τὴν ἀφορμὴν (ὁ Ἰσοκράτης παραλείπει τὸ ἄρθρον).—*ἀφορμή*=ἀρχή.—*χρηή*, *ἐνν.*

λαβεῖν.—ἀμύνεσθαι καί... ὑπάρχειν, ἐπεξηγήσεις. — προτέρους, ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ ὑπάρχω=πρῶτος κάμνω ἀδικίαν. — τυραννῶ=βασιλεύω — παρακαλῶ τινα=προτρέπω τινά.—ὥς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, ἐνν. λέγουσι. — φύσις καὶ δόξα=χαρακτήρ καὶ ὑπόληψις. — τοσοῦτοι=τόσον ὅλοι, —τὰ δεινὰ=οἱ κίνδυνοι.—ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα — ὥσπερ... οὕτω=οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην, ὥσπερ... εἰ εἶχε... ἢ προήδει.—διὰ-κειμαι τὴν γνώμην=εἶμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα.—τὸ συμβησόμενον=ἡ ἐκδοκίμη τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. Ὁ Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον· τὸ κατορθώμα τοῦτο, ὑφ' ᾧ συνθήκας κατωρθώθη, καταντῶ τὸ σπουδαιότατον τῶν ὁμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου. § 30—50.

§ 30—34. γάρ, διασαφητικόν.—καταβαλὼν... καταστήσας, αἱ μτχ. κατ' ὀνομαστικὴν καθ' ἑλξιν ἐκ τοῦ ἡγήσατο. — τὸ σῶμα=ἡ ζωή.—περιορῶ=περιδύλω, παρατηρῶ, περιμένω — εὐθύς ὥς εἶχε=ἀμέσως ὅπως ἦτο (μὲ τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε). — ταύτης τῆς νυκτὸς=τὴν ἰδίαν νύκτα κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεβιδάσθη εἰς τὴν νῆσον — διαιρῶ πυλίδα = σπάζω μικρὰν πύλιν. — ταύτῃ δηλ. τῇ πυλίδι. — διάγω τινά=διαδιδάσκω τινά. — προσβάλλω πρὸς τι = ὀρμῶ κατὰ τινος.—καιρὸς = περίστασις. — τῶν ἄλλων, δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.—τί=διατί. — λέγοντα = κτηγμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρέβειν.—τί δεῖ λέγοντα διατρέβειν; = οὐ δεῖ λέγοντα διατρέβειν. — διατρέβω = χρονστρέβω. — ἀνταγωνιστῶν, κατηγορούμενον εἰς τό : τῶν περὶ τὸν τυράννον. — τοῦ μέν, δηλ. τοῦ τυράννου. — τοῦ δέ, δηλ. τοῦ Εὐαγόρου. — τοῖς φίλοις, τοῖς ἐν τῇ πόλει.—κομίζομαι τι=ἀνακτῶ τι.—τύραννος=βασιλεύς.—καταλείπω τὸν λόγον = διακόπτω τὸν λόγον.—ῥάδιον... εἶναι, ἐξαχρῆται ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι. —τὰ ἐχόμενα=τὰ ἐπόμενα.—δηλώσειν (ἀμτθ.)=δηλὸν ἔσεσθαι.—τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τό ἄρθρον, διότι νοεῖται, ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ χρόνος εἶναι γνωστός.—ἐκαστον αὐτῶν, δηλ. τῶν τυράννων.—τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι αὗτος ὁ λόγος ὁρισμέ-

νος.—ἀρκῶ *τινι*—ἐπαρκῶ εἰς τι.—*ἦν δέ...* ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν—ἐὰν δὲ ἐξετάζωμεν θέτοντες ὡς βᾶσιν (μὲ βᾶσιν) τούτους (τούς εὐδοκιμωτάτους). — ἐξειῶμεν· μέλλ. β'. τοῦ ἐξειᾶζω.

§ 35—39. τῶν μὲν... προκρίνειν;=τίς μὲν οὖν τῶν παρалаβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἂν προκρίνειε τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου;—οὕτω... ὅστις=οὕτως ὥστε.—θάθυμος=ἁδιάφορος, ὀκνηρός. — καὶ μὴν=ἀλλὰ πρὸς τούτοις. — καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν.—ἀπαγγέλλω *τινὶ τι*=διηγοῦμαι *τι* εἰς *τινα*. — παρ' αὐτῶν=ἐξ ἰδίων των, μὲ τὴν φαντασίαν των. — μεμυθολόγηκεν, ὅστις=μεμυθολόγηκεν περὶ *τινος*, ὅστις. — ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους=δοκιμάζω τοὺς κινδύνους. — τὴν αὐτοῦ, ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα. — πεποίηνται, δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν. — ποιοῦμαι ὑπὸ *τινος* = περικτάνομαι ὑπὸ *τινος*. — τέχνη = πανουργία. Ἐνταῦθα νοσῶνται ὁ ἱερυτής τῆς Σαλαμίνος Θεοκρός, ὁ τῆς Πάφου Ἀγαπήνωρ κτλ. — ἀλλὰ μὴν, πρὸλ. § 36 καὶ μὴν. — οἱ ἐπὶ τὰδε γεγεννημένοι = οἱ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ὑπάρχοντες. — Κύρον... τὴν ἀρχὴν=Κύρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν Μήδων (=ἀπὸ τοῦ Μήδου). — καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα· συνδέεται ἐπίθετον μὲ ἐπίρρημα. — ὁ δέ, δηλ. Εὐαγόρας. — ψυχὴ = θάρρος. — σῶμα = σωματικὴ δύναμις. — διαπράττωμαί *τι* = κατορθώνω *τι*. — τοῖς ἔργοις, ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχείρησε. — ἀπέκτεινεν· ὁμιλεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγου· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν ἀλλ' εἶχε πλησίον τοῦ μέχρις ὅτου ἐτελεύτησε. — καὶ τούτου, δηλ. τοῦ Κύρου ὁ καὶ ἐπιδοτικός. — ὑποστέλλομαι=ἀπὸ φόβου συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ῥῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι κακοκαιρίαν μαζεύουν τὰ πανιὰ. — εἰπεῖν, ὑποκμ. ἐμέ. — παρρησίᾳ χρῶμαι = ὁμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι. — κάλλιον = ἐνδοξότερον. — λαβὼν, κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὗρεθήσεται. — ἐκείνου β'. ἕρος τῆς συγκρίσεως — ἐκείνως=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — ἐκ παντὸς τρόπου = κατὰ πάντα τρόπον. — οὐκ... προθυμούμενος... ἀλλὰ εἰρηκῶς, ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ φανήσομαι. — οὕτω, ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 40—46. ἐπὶ μικροῖς=εἰς μικρά (ἔργα)—τοιούτων, δηλ. μικρῶν, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξιοῦσθαι.—τυραννίς=βασιλεία.—περιμάχητος=περιζήτητος.—τὸ κάλλιστον...κάλλιστα, προβλ. § 39 κάλλιον. — λόγων εὐρετής = λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητήν). — ῥήτωρ = ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων.—ὑπερβαλλόμενος, τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. ὑπερβάλλον, προβλ. § 13 τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεστέρους ὄντας. — γνώμη=νοῦς, σκέψις — αὐτοσχεδιάζω=ἀνευ προπαρασκευῆς λέγω ἢ πράττω τι. — φρόνησις=φρόνημα, προβλ. § 27 γνώμη. — τῶν μὲν ἄλλων, ἀναφέρεται εἰς τὸ ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν. — αὐτῆς δὲ ταύτης, δηλ. τῆς ψυχῆς· ψυχὴ ἐνταῦθα εἶναι ὁ νοῦς, ἡ φρόνησις· προβλ., ἀνωτέρω καλῶς τὴν...φρόνησιν παρασκευάσεις. — ἔπειτα, εἶναι ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου μὲν § 41. — τὰ ὄντα, προβλ. § 21 τὰ ὑπάρχοντα. ῥαθυμία = ἡ ἀπὸ ὀκνηρίαν προερχομένη ἀνάπαυσις. — εὐπραγία = προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχὴς ἐνέργεια. — ὥστε μῆτε..φθάνειν, ἐνν. αὐτὸν=ὥστε μῆτε ἐπρολάβανον αὐτόν.—ἐπιεικὴς=κόσμιος, ἐνάρτεος. — ἐξ ὧν ἐτέρων = ἐκ τούτων, ἃ παρ' ἐτέρων.—τὰ προσπίπτοντα = τὰ γιγνόμενα. — οὐδὲ περὶ ἓν=περὶ οὐδέν. — πεπλανημένως ἔχω περὶ τι = ἀπατώμαι ὡς πρὸς τι. — Εὐδαγόραν, ἀντικρ. εἰς τὸ ζηλοῦν. — τῆς ἀρχῆς, γεν. τῆς αἰτίας. — τοὺς ἄλλους = τοὺς ἀρχομένους. — τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας (γεν. αἰτίας) = διότι ἐβασιλεύετο ὑπ' ἐκείνου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικὴν.—σφόδρα=ἰσχυρῶς. — πολλὰ...ἅπαντα, αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.—οἱ χρώμενοι=οἱ φίλοι.—ἡτιῶμαι τινος=ἡτιων εἰμί τινος=ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σεμνὸς = σοβαρὸς, σεβαστός. — συναγωγὴ τοῦ προσώπου=κατήφεια, σκυθρωπότης. — κατασκευὴ τοῦ βίου=ἡ διευθέτησις τοῦ βίου, ὁ τακτικὸς βίος. — ὁμολογία = συμφωνία. — τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (ἀγαθὰ), εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κλπ. — τὰ δὲ δι' αὐτόν, εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετή. — ἡγοῦμαι τῶν ἡδονῶν=ἐξουσιάζω τὰς ἡδονάς. — ῥαστώνη = ἀναψυχή, ἀνάπαυσις ἀπὸ τοῦ κόπου.—ὅλως=ἐν συντόμῳ. — ὧν = τούτων ἅ. — πολιτεία = πολίτευμα. — δημοτικὸς = ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν. — πολιτικὸς=ἱκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοι-

νοῦ). — τυραννικός = βασιλικός. — τῷ . . . διαφέρειν = διότι ἐξεῖχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπείαι, διοικήσεις, εὐδουλίαι).
 § 47—50. ἐμπόριον = ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἔμποροι πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα. — ἐμπορίῳ χρῶμαι = ἔχω ἀγοράν. — κατασκευαί = δημόσιαι οἰκοδομαί. — ἀπολείπομαι τινος = εἶμαι κατώτερός τινος. — ἐνεποίησεν, ἔνν. αὐτῇ. — τῶν . . . καταφρονούντων, ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς. — μεῖζω λέγω τῶν προσόντων τινι (= εἶμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων) = παραμεγαλῶνω τὰ προτερήματά τινος. — ἐφίκοιτο, ἔνν. τῷ λόγῳ. — ἐφικνοῦμαι τινος τῷ λόγῳ = ἐπιτυχῶς (παριστάνω) περιγράφω τι διὰ τοῦ λόγου. — φύσις = μεγαλοφυΐα. — ὁ τόπος ὅλος ὁ περιέχων τὴν νῆσον = ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς νήσου. — ἀπροσοίστως = ἀγρίως. — ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω = δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω πραότῃτα καὶ μετριότητα. — χαλεπῶς εἶχον, ἔνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιουκοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγόρου ἐξεπολίτισε καὶ ἐξηγένησε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμίνας, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ὁποίων ἐξεπολιτίσθη καὶ ὅλη ἡ νῆσος, ἂν καὶ δὲν ὑπῆγετο εἰς τὸ κράτος τοῦ Εὐαγόρου. — μεταπίπτω = μεταβάλλομαι. — οὔτινες αὐτῶν = τίνες αὐτῶν. — κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα = πράγματα (ἐπιπλά, σκεύη) καὶ συνήθειαι. — οἱ περὶ τὴν μουσικὴν = οἱ μουσικοί. — εἰωθότες ἦσαν = εἰώθησαν. — οὐδεὶς ὅστις οὐ = πᾶς τις (πρὸς § 13 οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ).

Ε'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρου προσεῖλκυσαν εἰς τὴν Σαλαμίνα πολλοὺς καὶ ἰδίως τὸν Κόνωνα § 51—57.

§ 51—57. μέγιστον δὲ τεκμήριον, προεξαγγελτικὴ παράθεσις. — τρόπος καὶ ὁσιότης = χαρακτήρ καὶ δικαιοσύνη. — νουφότερος = ὀλιγώτερον πιεστικός. — νόμιμος = ὁ σεβόμενος τοὺς νόμους. — ἔργον = δύσκολον. — δυστυχήσας· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἤττα τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἰγὸς ποταμούς (405 π. Χ.) κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κόνων περιώσας ὀκτιῶ πλοῖα κατέφυγε μὲ αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν. — σῶμα = ζωή. — ἐκείνῳ . . . αὐτόν· καὶ αἱ δύο

ἀντιωνυμία εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται (τὸν Εὐαγόραν). — πιάσχω ἀγαθὸν = ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι. — οὐκ ἔφθασαν . . . πλησιάσαντες (= μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους) = μόλις συνανестράφησαν. — περὶ πλείονος ποιουμαί τινα ἢ . . . = περισσότερον ἐκτιμῶ τινα πικρά . . . — ὁμονοοῦντες, ἀναφέρεται εἰς τὸ διετέλεσαν. — μεγάλη μεταβολὴ κεχωρμένην· ὄντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διότι, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, τότε ἦτο ὑπήκοος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὅποιοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ κατεδύφισαν τὰ τείχη της. — ἐπεποίηντο, ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πόλεως. — ταχύν, κατηγόρημ. εἰς τὸ τὸν καιρόν. — ἐπεχείρησαν, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγησιλάου. — ἐκεῖνοι, δηλ. ὁ Κόνων καὶ ὁ Εὐαγόρας. — τῶν στρατηγῶν, δηλ. τοῦ Φαρναδάξου καὶ τοῦ Τισσάφερνους. — νομίζοντες, αἰτιαλ. μτχ. — πεζὸν στρατόπεδον καθίσταμαι = συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρατοῦ. — τούτω, δοτ. ὄργαν. — τὴν ἡπειρόν· ὀνομάζει οὕτω ὁ Ἰσοκράτης τὴν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν. — μόνον, ἐπίρρ. ἀντὶ μόνην. — ταῦτα = εἰς ταῦτα. — ναυτικοῦ συλλεγέντος· ὁ Κόνων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κτλ. βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φαρναδάξου. Μετὰ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόνων συναντήσας παρὰ τὴν Κνίδον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχησεν αὐτὸν (394 π. Χ.)· μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασε ἀπὸ τὴν συμμάχίαν τῆς Σπάρτης. — πάλιν ἀνέλοβε· πλεονασμός. — τοῦτό τε . . . παρασκευάσαντος· ὁ Εὐαγόρας ἔχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐδοθήθησεν ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου. — ὑπὲρ ὧν = διὰ τὰ ὅποια (κατορθώματα, εὐεργεσίας). — οὗ περ· εἰς τὸν Κεραικεῖον παρὰ τὴν βασιλείον στοῶν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διὸς. — σφῶν αὐτῶν = ἀλλήλων.

Στ'. Ὁ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψώνουν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἄνδρας, § 57—65.

§ 57—65. βασιλεύς· βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων (404—361 π. Χ.)—ἔδεισεν, ἀρ. τοῦ ποιητ. ῥ. δει-
 δω=φοδοῦμαι.—Κόνωνος· πρβλ. πανηγ. § 154: Κόνωνα ἐπὶ
 θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι). — οὕτως ἔχω
 πρὸς τινα = οὕτω διατίθεμαι πρὸς τινα. — λαθεῖν, κείται ἀπο-
 λύτως (=νὰ κρυφθῇ).—σπουδάσας . . . νομίσας, ἐκ τοῦ φαίνε-
 ται. — μέγιστον δὲ τεκμήριον, πρβλ. § 51. — τοῦ μέν, δηλ.
 Κύρου. — διὰ τὸ μὴ φροντίζειν = διὰ τὴν ὀλιγορῖαν.—μι-
 κροῦ δεῖν=σχεδόν. — ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς (= χωρὶς νὰ
 τὸν ἐννοήσῃ) = ἀπροόπτως ἐπέστη. — ἐφίσταμαι ἐπὶ τι =
 πλησιάζω εἰς τι. — βασίλειον (τὸ) = ἀνάκτορον, καθέδρα τοῦ
 βασιλέως, πρωτεύουσα. — πρὸς δὲ τοῦτον, δηλ. τὸν Εὐαγόραν.
 — ἐκ πολλοῦ, δηλ. χρόνου. — μεταξὺ πάσων εὐ· τό ἐπίρρ.
 μεταξὺ προτάσσεται τῆς χρν. μτχ. πρὸς δῆλωσην τοῦ συγχρόνου
 (μεταξὺ . . . ἐπεχείρησε = συγχρόνως ἐνῷ εὐηργετοῖτο ὑπὸ τοῦ
 Εὐαγόρου ἐπεχείρησε . . .). — φαῦλος=μηδαμινός, ἀσήμαντος.=
 αὐτῷ, ἀναφέρεται εἰς τὸ γιγνομένης. — καὶὰ μικρὸν = ὀλίγον
 κατ' ὀλίγον, σιγὰ σιγά.—φύσις=μεγαλοφυΐα. — πολὺ περὶ μει-
 ζόνων=περὶ πολὺ μειζόνων. Ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσ-
 σεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου καὶ
 ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62). — δομάω ᾧ (ἀπολύτως
 κείται)=δεικνύω ζῆλον, σπουδὴν.—ταῖς δυνάμεσι, δοτ. τοῦ κατὰ
 τι.—ἀπολελειμμένος, πρβλ. § 48 λίαν ἀπολειφθῶ.—ἢ τοῖς
 ἄλλοις=ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις.—Πνυταγόραν· οὗτος, ὅτε ὁ Εὐαγό-
 ρας εἰς ναυμαχίαν τινὰ ἐνικήθη καὶ ἐπλευσεν εἰς Αἴγυπτον ἔνα
 λάβη βοήθειαν, μόνος ἐπὶ τινὰ χρόνον ὑπερήρπισε τὴν Σαλαμῖνα.
 — μικροῦ ἐδέησε.. κατασχεῖν=ὀλίγον ἔλειψε νά..—Κύπρον·
 τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἐκυρίευσεν.—πολλοὺς· ὑποκμ. εἰς
 τὸ μεμνησθαι.—τελευτῶν, χρν. μτχ. ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ.
 (=τελευταῖον, τέλος). — ἐμπύμπλημί τινά τινος (= γεμίζω
 τινὰ ἀπὸ κάτι) = κάμνω τινὰ νὰ βαρεθῇ κάτι. — γίγνομαι κύ-
 ριος τοῦ σώματος = συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν. — ἐποιή-
 σαντο, δηλ. οἱ Πέρσαι, διὰ τοῦ Ὀρόντου γαμβροῦ τοῦ βασι-
 λέως τῶν Περσῶν. — λύω νόμον = καταργῶ τὴν συνθήκειν. —
 κινῶ τι, πρβλ. § 7. Ὁ Εὐαγόρας συνήψε εἰρήνην μὲ τὸν ἕρον
 νὰ βασιλεύῃ τῆς Σαλαμίνος, νὰ δίδῃ ὠρισμένον ἐνιαύσιον φόρον

εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὁπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστατ-
τοντι». — ἀφείλετο, δηλ. ὁ βασιλεὺς. — εἴη δέκα· 385—376
π. Χ.—τῶν αὐτῶν, δηλ. πόλεων ἢ χωρίων. — τὴν... πόλιν,
ἦν . . . ταύτην· με ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἡ δαικτική ἀντωνυμία,
ὅταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική. — γάρ, διασπλη-
νίζον. — καίτοι (ἀντὶ τοῦ τοι) = πρᾶγματι, τῇ ὄντι. — ἀρετὴ =
εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη. — φανεῖται... ὑπερβαλλόμενος = θὰ πρ-
ουσιάζῃ ὅτι ὑπερέβαλε. — τὸν τῶν ἡρώων, ἐνν. πόλεμον. —
οἱ μὲν γάρ, δηλ. ἥρωες. — αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς τὸ μείζω.

Ζ'. Συγκρινόμενος πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παρουσιάζ-
εται ἀνώτερος αὐτῶν, ὅστι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐξῆσεν εὐτυχίης καὶ
μετὰ θάνατον μνήμην ἀθάνατον κατέλειπεν. § 66—72.

§ 66—69. τῶν τότε, δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον
(ἀκμασάντων). — ὅς, πρβλ. § 49 ὅς. — πολιτεία = διοίκησις τῆς
πόλεως. — ἄμικτος = ἀκοινώτητος, ἄξενος (πρβλ. § 47 οὔτε
τοὺς Ἕλληνας προσδεχομένων καὶ § 49 ἀπροσοίστως εἶχον).
— παντάπασι = παντελῶς. — χρησιμώτερον . . . τῶν ἄλλων·
νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἦτοι οἱ ἄρ-
χοντες τῶν παρακλίων πόλεων, οἱ ὅποιοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασι-
λέως ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμῃσιν τῶν
Λακεδαιμονίων. — τῆς Ἀσίας κύριος· τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀν-
ταλκιδείου εἰρήνης (387 π. Χ.). — οἱ δ' Ἕλληνες αὐτονο-
μίας ἔτυχον, πρβλ. § 56 οἱ δ' Ἕλληνες ἡλευθερώθησαν. —
ἐπέδωσαν (καίτοι ἀπολύτως) = προώδευσαν. — τὴν ἀρχὴν δώ-
σοντας, δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν· τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ
τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνων-
ος. — Εὐαγόρα, ποιητ. αἶτιον. — πότερον· ἐνταῦθα δὲν ἀκ-
λουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἢ ἄλλὰ τρεῖς. — καθ' ὅτι αὐτῶν
= εἰς ὅ,τι ἐξ αὐτῶν.

§ 70—72. οἱ προγεγεννημένοι = οἱ πρόγονοι. — ἀξιοῦμαι
τινος = κρίνομαι ἄξιός τις. — δωρεὰ = τὸ χάρισμα. — ταύτης
τῆς δωρεᾶς, δηλ. τῆς ἀθανασίας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς κτλ. — ση-
μεῖον = ἀπόδειξις. — ἐνθάδε = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς. — θεοφιλῆς =
θεάρεστος. — ταῖς μεγίσταις . . . περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ

Ἰσοκρ. ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ ἰδίως τὸ Ἡρακλέα. — θαυμαστός = ἄξις θαυμασμοῦ. — μακαριστός = ὁ νομιζόμενος εὐδαίμων. — *τὲ ἀπέλειπεν* (ἐνν. Εὐαγόρας) *εὐδαιμονίας*; (τὸ *τὲ* εἶναι ἄντικμ.) = ποῖον εἶδος εὐδαίμονίας τοῦ ἔλειπεν; = ποῖα εὐτυχία τοῦ ἔλειπεν; — ὅς, πρὸλ. § 66 καὶ 49 ὅς. — ἐκείνῳ, ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν. — *τῷ σώματι* = τῷ κάλλει καὶ τῇ βώμῃ τοῦ σώματος (πρὸλ. § 22 καὶ § 23). — *γνώμη*, πρὸλ. § 41. — ἄμοιρος = ἀμέτοχος. — *τὴν ἡλικίαν*, δηλ. τὴν γεροντικὴν. — *μήτε τῶν νόσων* καὶ αὐτὸς ὁ θάνατός του δὲν προήλθεν ἀπὸ ἀσθενείαν. — *τυχεῖν*, συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν *ὅ... εἶναι*. — *εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας* = εὐτεκνίας καὶ πολυτεκνίας. — *διαμαρτιάνω* *τινός* = ἀποτυγχάνω *τινός*. — *καὶ τοῦτ'*, μὲ ἐμφασιν ἐπανελήφθη ἡ ἀντωνυμία. — *συμπίπτει* *τινὶ τι* = συμβαίνει εἰς *τινά τι*. — *ιδιωτικὸς* = ὁ ἀρμόζων εἰς ιδιώτας (ἄπλοους πολίτας) — τὸν μέν, δηλ. Νικοκλέα. — ἄνακτες, ἐκαλοῦντο οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως· ἄνασσαι δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες (πρίγκηπες καὶ πριγκήπισσαι). — *τῶν ποιητῶν* ὑπονοεῖ τὸν Ὅμηρον, ὁ ὁποῖος (Ἰλ. Ω., 258) λέγει περὶ τοῦ Ἑκτορος ὅτι ἦτο Θεὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὁμοίαζε μὲ υἱὸν θνητοῦ ἀλλὰ Θεοῦ. — *περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν* = *περὶ τῆς φύσεως ἐκείνου* (δηλ. τοῦ Εὐαγόρου).

Η'. Ἐπίλογος. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα διότι διὰ τὴν γεροντικὴν τοῦ ἡλικίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν Εὐαγόραν ὅπως ἔπρεπε· λέγει ὅτι σκοπιμότερα εἶναι ἢ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ εἰκὼν τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἰδρυόμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτρέπει αὐτὸν ὅπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων γίνῃ ἀντάξιός αὐτῶν § 73—81.

§ 73—77. *τῶν μὲν οὖν... πολλὰ μὲν*· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ *ἐγὼ δ'*, ὦ Νικόκλεις, ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἀλλά. — *τῶν μὲν οὖν*, ἐνν. ἀνηκόντων ἢ ἀναφερομένων. — *ὑστερίζω* *τῆς ἑμαυτοῦ ἀκμῆς* = δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου. — *φιλόπονος* = ἐπιμελής. — *ὅσον... δύναμις* = ὅσον ἐγὼ ἐγκωμιάζειν ἠδυνάμην. — *τὰς τῶν πράξεων*, ἐνν. εἰκόνας. — *οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι* = οἱ τεχνικῶς συν-

τεθειμένοι λόγοι. — ταύτας, δηλ. τὰς εἰκόνας. — οὕτως...ὥς = τόσον...ὅσον. — φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι = κυχῶμαι διὰ τι. — γνώμη, πρὸλ. § 27, 41 καὶ 61. — τύποι = εἰκόνες καὶ τοὺς ἀνδριάντες. — ἐξενεχθῆναι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ ὅποιοι μένουσιν ὑποὺς τοὺς στήσαν. — διατριβαί = συνκναστροφαί, συνδιαλέξεις. — ἀγαπῶμαι = ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θυμαίζομαι. — εὐδοκιμῶ = ἀπολαμβάνω ὑπόληψιν. — πρὸς δὲ τούτοις, ἔνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας. — διότι = διότι. — πεπλάσμενος = ὁ καμωμένος μὲ πηλόν. — γεγραμμένος = ζωγραφημένος. — ὁμοιῶ ὧ τί τινι = ἐξομοιώνω, κάμνω ὁμοίον (ἴσον) τι πρὸς ἓν ἄλλο. — αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνοῦσαι (= αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα) = αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γινόμεναι. «Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρὰ τῶν προσεκτικῶν τὸν ἀνδριάντα, λ. χ. τοῦ Ἡρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν· καθεὶς ὅμως ὁ ὅποιος θέλει νὰ γίνῃ χρηστὸς ἄνθρωπος ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ ἦθη καὶ τὰ φρονήματα τὰ ὅποια γίνονται φανερά ἀπὸ τὰ λεγόμενα». — χρηστοῖς, κατηγερμ. εἰς τὸ βουλομένοις. — γράφω, ἀντὶ συγγράφω. — τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου· ἐννοεῖ τὸν Πνυταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους. — παράκλησις = προτροπή (πρὸς μίμῃσιν τοῦ Εὐαγόρου). — θεωρεῖν, δηλ. ὡς εἰκόνα. — συνδιατρίβω τινί = ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι. — φιλοσοφία = παιδεία. — ἐτέρους = οὐκ οἰκείους, ἀλλοτριούς. — ζηλῶ τινα = μιμοῦμαι τινα. — καὶ λέγειν καὶ πράττειν· ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη. — δυνήσει, κατὰ ἐνικὸν ἀριθμόν, διότι ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ μόνου τὸν Νικοκλέα.

§ 79—81. καταγινώσκειν, ἔνν. σου, ὡς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγινώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἷτ. τοῦ πράγματος. — διότι, αἰτιολογ. — διακελεύομαι τινι περὶ τινος = δίδω συμβουλὰς εἰς τινα διὰ κάτι τι. — καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἀγησίλαος, Διονύσιος). — εἰμὶ ἐν τινι = ἔχω τι. — ἐπιθυμεῖν, ἐκ τοῦ ποιήσεις. — διατριβή = ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδή. — ἀφε-

μένους, ἐνν. τούτων.—εἰδώς, ἐναντιωμ. μτχ.—καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταυτόν, ὅπερ... ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης διὰ τὸ μὴ φανοῦν αἱ συμβουλαὶ τοῦ αὐστηραὶ — ἀπολείπομαι = μένω ὀπίσω.—ἐξ ὧν = δι' ὧν.—παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι=παρακινῶ τινὰ νά... — ἐπιμελεῖσθαι... ἀσκεῖν, ἐκ τοῦ προσήκει.—ὥς ἅπασι... αἰτιολ. πρότερος.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τι (=θεωρῶ τι ἄξιον πολλῆς τιμῆς)=ἐκτιμῶ τι πολύ.—ἀγαπᾶν, ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις). — ἀγισπῶ = ἀρκούμαι. = οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.—γίγνομαι ἐκ τινος = κατὰγομαι ἀπὸ τινος.—τὸ παλαιόν... τὸ ὑπογυιότατον, ἐπίρρ.—τὸ ὑπογυιότατον = ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ ὀλίγου—οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τι — μαῖς ὄντες (=οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σέ ἀξίωμα)=οἱ λοιποὶ βασιλεῖς.—ἔστιν ἐπὶ σοὶ = εἰς τὸ χέρι σου εἶναι — προσήκει ἐνν. γενέσθαι.

VI. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν περὶ Εἰρήνης

Α'. Ἐξάκρων ὁ ῥήτωρ τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος προτρέπει τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ ἀκούουν μόνον τοὺς κολακεύοντας αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς λέγοντας τὴν ἀλήθειαν, ἔστω καὶ ἂν δὲν τοὺς εὐχαριστοῦν διότι οἱ μὲν ὠφελοῦν, οἱ δὲ κόλακες βλάπτουν αὐτούς, § 1 — 13.

§ 1—2. εἶωθα (πρkm. β'. μὲ σgm. ἐνεστ.) μετὰ ἀπχεμφ.=συνηθίζω, ἔχω τὴν συνήθειαν νά...—οἱ παρίοντες=οἱ παρουσιαζόμενοι, οἱ λέγοντες, οἱ ῥήτορες.—ἐνθάδε=ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τοῦ βήματος. — ποιήσασθαι τὴν ἀρχὴν = ἀρξασθαι.—ἐκκλησιάζοντες, τελικὴ μτχ. — ἐκκλησιάζω=συσκέπτομαι.—περὶ ὧν, ἀναφέρεται εἰς τὸ βουλευομένους.—ἄμεινον πράττω τινός = εἶμαι εὐδακμονέστερος ἀπὸ ἑνα ἄλλον.—μέγεθος, ἐνν. τούτων τῶν πραγμάτων.

§ 3—11. ποιοῦμαι τὴν ἀκρόασίν τινος=ἀκροῶμαι τινος.—ποιουμένους, προσέχοντας. ἀνεχομένους κτgrm. μτχ. ἐκ τοῦ ὄρω.—ἐκβάλλω τινὰ (ἐνταῦθα)=ἐκδιώκω ἀπὸ τοῦ βήματος, ἀποδοκιμάζω τινά. — συναγορεύω τινὶ = ἀγορεύω συμφώνως πρὸς

τι. — ἐπιτιμῶ τινί τι = ἐπιπλήττω τινά διὰ τι. — ὅτι, αἰτιολ. — μέγας οἶκος = οἰκογένεια πλουσία. — ἀνάστατος γίγνομαι = κα-
ταστρέφομαι. — ἐπὶ τῶν ἰδίων, ἐνν. πραγμάτων. — τέχνη =
ἐπάγγελμα. — οἱ προσιέμενοι = οἱ πλησιάζοντες. — μελετῶ τι =
σχέπτωμαι τι. — φιλοσοφῶ τι = μεθοδικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς
σπουδάζω τι. — ἐφ' οὗτος, δηλ. λόγους ἀρέσκοντας. — αὐτῶν δηλ.
τῶν ῥητόρων. — θέω ἐπὶ τι = χύνομαι εἰς τι. πέφτω μὲ τὰ μοῦ-
τρα (ἀπὸ εὐχαρίστησιν) εἰς τι. — παρακαλῶ τίνα ἐπὶ τι = προ-
τρέπω τινά εἰς τι. — τὰς κτήσεις, ἐννοεῖ τὰ εἰς ἄλλας πόλεις
κτίσματα τὰ ὅποια οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον διὰ κληρουχιῶν. — κομίζο-
μαί τι = λαμβάνω, ἀποκτῶ τι. — τὴν δύναμιν : ἐννοεῖ τὴν δύ-
ναμιν τὴν ὅποιαν εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι ὡς προϊστάμενοι καὶ ἄρ-
χηγοὶ τῆς τόσον μεγάλης συμμαχίας τῶν. — ἀναληψόμεθα πάλ-
λιν, πλεονασμός — ὑποτείνω τι = προτείνω, ὑποστηρίζω τι. —
ὥς = ὅτι. — πάντων, ἀναφέρεται εἰς τὸ χαλεπώτατον. — σιέρον
τινὶ = εἶμαι εὐχαριστημένος μὲ κάτι. — ἐξηρησόμεθα... τὰς δο-
κούσας εἶναι : εἴμεθα τόσον ἐξηρητημένοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος ὥστε
καταφρονοῦμεν τὸ παρὸν καὶ ἐπιδιώκομεν πρᾶγμα (ἡδέδιον), τὸ
ὅποιον δὲν ἔχομεν. — μένω ἐπὶ τι = περιορίζομαι εἰς τι. —
γίγνομαι ἔνοχος τινι = περιπίπτω εἰς τι. — ὀρμῶμαι πρὸς τι
= ἔχω προθυμίαν πρὸς τι. — ὥσπερ... κατορθώσομεν =
ὥσπερ ἀκηκοότες οὐ τῶν τυχόντων ἀλλὰ τῶν θεῶν συμ-
βεβουλευκότων, οὗ κατορθώσομεν. — περὶ μὲν ὧν = περὶ
μὲν τούτων ἅ. — περίεργον = περιττόν, μάταιον. — μὴ νομί-
ζειν = χρεὴ μὴ νομίζειν. — δόξα = γνώμη. — ἀλλ' ὡς δόξη...
περὶ αὐτῶν = ἀλλ' οὕτω (χρεὴ) διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν χρω-
μένους μὲν δόξη (ὡς) γενησόμενον δὲ ὅ, τι ἂν τύχη. — χρεῶμαι
δόξη = ἔχω σχηματισμένην γνώμην. — ὧν = ἐκ τούτων δέ. —
ὥς οἶον τε, ἐπιτείνει τὸ ταραχωδέστατα. — ταραχωδέστατα
διάκειμαι = εὐρίσκομαι εἰς μεγίστην σύγχυσιν. — ὥς δέον = ὥς
ἐὰν ἔπρεπε. — πρὸς ἡδονὴν = πρὸς χάριν. — καταχαριζομέ-
νοις, ἢ πρόθ. κατὰ σημαίνει ἐπίτασιν. — ἐπισκοτεῶ ὧ τινι =
ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι. — ἐπισκοτεῶ τῷ καθορᾶν ἡμᾶς τὸ
βέλτιστον = γίγνομαι ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ βλέπετε τὸ βέλτιστον. —
οὐκ ἔστιν ὅπως = οὐδαμῶς. — ποιήσαντες ὑποθ. μετχ. — κοι-
νός = ἀμερόληπτος.

§ 12—13. θαυμάζω τινος = παρξενεύομαι μέ τινα. — ἀντέχομαι τινος = κρατῶ στερεὰ κάτι, ἀνέχομαι τι. — ῥαδίως = με ἐλαφράν τὴν συνείδησιν. — ἐτοίμως ἔχω = εἶμαι ἕτοιμος, πρόθυμος. — μηδὲν εἰς τοῦμπροσθεν ἡμῖν αὐτοῖς πράττοντες = ἂν καὶ διὰ τούτων οὐδόλως προάγομεν τὰ πράγματά μας (ἀλλὰ μάλλον τὰ χειροτερεύομεν). — οἷς ἂν τύχωμεν : ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ βοηθεῖν καὶ εἰς τὸ πολεμεῖν. — ἐν ἀλλοτρίᾳ τῇ πόλει = περὶ ξένης πόλεως. — προσῆκον, αἷ. ἀπόλυτος ἐναντὶ μτχ. — σπουδάζω ὑπὲρ τινος = σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι μέ κάτι. — οἱ ἄμεινον φρονοῦντες = οἱ ὑφονιμώτεροι. — ἀσκάω τινα = περιποιῶμαι, τιμῶ τινα. — δημοτικὸς = ὁ ἀγαπῶν τὸν δῆμον, ὁ φίλος τοῦ δήμου. — νήφω = εἶμαι νηφάλιος (ἀντὶθ. μεθύω). — μεθύοντας : ἐννοεῖ τοὺς δημαγωγοὺς Εὐθύβουλον καὶ Καλλίστρατον. — διανεμομένους : ἐννοεῖ τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐθύβουλου θεσπισθέντα θεωρικά. — τῶν λειτουργούντων, γεν. συγκριτική. — ἐπιδίδωμι (ἅμτδ) = προκόπτω.

Β'. Θέμα τοῦ λόγου μου θὰ εἶναι ἡ πρὸς τοὺς συμμάχους εἰρήνη καὶ γενικώτερον αἱ λοιπαὶ ὑποθέσεις τῆς πόλεως. § 14—15.

§ 14 — 15. πρόσαντες = δύσκολον. — οὔσης, ἐναντιωμ. μτχ. — παρησία = ἐλευθερία λόγου. — ἐνθάδε, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐν τῷ θεάτρῳ (πρβλ. § 1 ἐνθάδε). — κωμωδοδιδάσκαλος, εἶναι ὁ κωμικὸς ποιητής, ὁ ποιῶν καὶ διδάσκων κωμωδίας τοιοῦτος ἦτο ὁ Ἀριστοφάνης. — ἐκφέρω τι εἰς τινα = κάμνω τι εἰς τινα γνωστόν. — δυσκόλως = δυσμενῶς. — ὑπαρχόντων, ἐναντιωμ. μτχ. — ὧν = τούτων ἅ. — παρέρχομαι = παρουσιάζομαι. — μνηστειῷ χειροτονίαν = ἐπιδίδωκω τὴν διὰ χειροτονίας πεπραδοχὴν τῶν λόγων μου. — περὶ ὧν, δηλ. περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης. — Πρυτάνεις, ἐκαλοῦντο οἱ παντήκοντα βουλευταί, οἱ ὅποιοι διὰ κλήρου ἐκλεγόμενοι διηύθυνον τὰς ἐργασίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας· εἶχον ἐπομένως καὶ τὸ δικαίωμα νὰ προτείνουν συζήτησιν ἢ ψηφοφορίαν ἐπὶ τινος ζητήματος (προτιθέασιν). — τῶν ἄλλων.... πραγμάτων, δηλ. τῆς θαλασσοκρατίας. — τὰ γνωσθέντα = τὰ ἀποφασισθέντα.

Γ'. Οἱ σύμμαχοι καὶ ἐν γένει πάντες οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, διότι θὰ ἐπικρατήσῃ εἰρήνη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ὠφεληθῶμεν περισσότερο παρὰ ἐὰν πολεμῶμεν, § 16—24.

§ 16—18. αἷς, καθ' ἑλξιν ἀντὶ ἁς.—γεγράφασι, ἐννοεῖ τὴν περὶ εἰρήνης συνθήκην τοῦ Εὐδούλου (355). — πρὸς βασιλέα... ἐννοεῖ τὴν Ἀντακκίδειον εἰρήνην. — ἐξιέναι = ἐξελθεῖν.—ἐλαττώω-ὦ τὴν πόλιν=ζημιῶνω τὴν πόλιν. — Θεσπιὰς καὶ Πλαταιάς: αἱ μὲν Πλαταιαὶ κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων τὸ 374 π. Χ., αἱ δὲ Θεσπιαὶ μετὰ τὴν ἐν Δεύκροις μάχην.—τὰς ἄλλας πόλεις, ἐννοεῖ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὸν Ὠρωπὸν (364). — παρὰ τοὺς ὄρκους: ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἀντακκίδειον εἰρήνην.—ἔξιμεν, μελλ. τοῦ ἐξέρχομαι. — διὰ τέλους = μέχρι τέλους.—καταγινώσκω τινὸς ἀνοιαν καὶ μανίαν = θεωρῶ τινα ἀνόητον καὶ μανιακόν. — πλεονεξία (ἐπὶ καλοῦ ἐνταῦθα)=κέρδος, συμφέρον.—τί ἄν...ἡμῖν = τί ἂν βουλευθεῖμεν γενέσθαι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι. — νοῦν ἔχόντως = μετὰ περισκέψεως. — ὑπόθεσις = βᾶσις. — τῶν ἄλλων, δηλ. τῆς κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίας.

§ 19—24 τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς = μετὰ μᾶς.—ὑπαρξάντων τούτων = ἂν ταῦτα τεθοῦν ὡς βᾶσις. — τελέως=παντελῶς. — ὁ μὲν...πόλεμος (δηλ. πρὸς τοὺς συμμάχους), ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ ἦν δὲ τὴν εἰρήνην.—πενεσιτέρους ἐποίησε, διότι ἔδαπάνησαν οἱ Ἀθηναῖοι ματαίως 1500 τάλαντα. — πάντας τρόπους=μὲ διάφορα μέσα.—παρέχω ἑμαυτὸν τοιοῦτον = φαίνομαι τοιοῦτος.—ταραχὴ=διχόνοια.—πρὸς ἀλλήλους καθέσταμεν=ἔχομεν περιέλθει μετὰ μᾶς. — ἀναπαύομαι τινος = ἀπαλλάττομαι τινος. — εἰσφορὰ=ἔκτακτος φορολογία διὰ πολεμικὰς ἀνάγκας (ἦτο μία τῶν λειτουργιῶν ἐν Ἀθήναις). — καὶ τῶν ἄλλων . . . λειτουργιῶν: τοιαῦτα ἦσαν ἐπιδόσεις (= ἐκούσιαι δωρεαὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως) καὶ προσφοραὶ (= προκαταβολαὶ εἰσφορᾶς). — ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις: νοοῦνται πάσαι αἱ ἄλλαι πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.—διπλασίας: πράγματι μετὰ τὴν εἰρήνην τὰ ἔσοδα τῆς πόλεως ἀπὸ 130 τάλαντα ἀνῆλθον εἰς 400.—λαμβάνω τι = εἰσπράττω τι.—καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐμπόρων. — μέτοικοι,

ἐλέγοντο οἱ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγκατεστημένοι ξένοι, οἱ ὅποιοι ἐπλήρωνον 12 δραχμὰς κατ' ἔτος ὡς φόρον, **μετοίκιον** καλούμενον, καὶ ἦσαν ἐστερημένοι πολιτικῶν δικαιωμάτων· οὗτοι συνήθως ἠσχαλοῦντο μὲ τὸ ἐμπόριον. — **ὦν**, ἀναφέρεται εἰς τὸ **ἐρῆμην**· — τὸ δὲ **μέγιστον**, προεξαγγελτικὴ παράθεσις. — **βεβιασμένους** = διὰ τῆς βίας. — **ἐν ταῖς ἀσφαλείαις**, χρν. — **ἀπολαμβάνω τι** — λαμβάνω, ἀποκτῶ τι· συνών, **κομίζομαι τι**. — **Κερσοβλέπτης ου**, νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Κότυρος. — **Χερώννησος**, ἡ Θρακικὴ, (ν. χερσ. Καλλιπόλεως). — **Ἀμφίπολις**, πόλις τῆς Μακεδονίας εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον. — **τὴν πόλιν** = τὴν ἡμετέραν πόλιν. — **σιτέροντας**, πρὸλ. § 6. — **δόξα** = ὑπόληψις. — **τῆς ἐαυτῶν** (γεν. διαιρ.), **ἐνν. μέρος**. — **ἀσφαλῶς ἔχειν**, ἐκ τοῦ ἀπροσώπου **λυσιτελήσει**. — **θεραπεύουσι**, μιχ. τροπ. — **καὶ μὲν δὴ** = καὶ τῷ ὄντι, καὶ προσέτι. — **τῆς Θράκης**: πράγματι πολλοὺς κληροῦχος οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν εἰς τὰς πόλεις τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐκ τῶν ὁποίων τὰς πλείους μὲν παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κερσοβλέπτης, τὴν δὲ Σηστὸν ἐκυρίευσεν ὁ στρατηγὸς Χάρης (353 π.Χ.). — **ἀποτέμνομαί τι** = ἀποκόπτω, ἀφαιρῶ τι. — **αὐτοὺς** = ἡμᾶς αὐτοὺς. — **βίος** = τὰ πρὸς τὸ ζῆν (χρήσιμα). — **Ἀθηνόδωρος**, στρατηγὸς Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος ἂν καὶ ὡς ἰδιώτης ἐνήργει ἦτο πολὺ ἰσχυρὸς καὶ ἀντέπραπτε πρὸς τὸν δεσπόζαντα τῆς Θράκης Κερσοβλέπτην. — **Ἀλλίστρατος**, ὀνομαστός δῆμαγωγὸς καὶ ῥήτωρ, ὁ ὁποῖος πρῶτος διήγειρε τὸν πρὸς τὴν ῥητορικὴν ζήλον τοῦ Δημοσθένους· διετέλεσε στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῆς Σπάρτης μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην καὶ ἐξωρίσθη τὸ 364 ἢ 363· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα λέγεται φυγὰς. — **οἱοί τε γερόνασι**, πρην τοῦ οἶός τ' εἰμί. — **ἢ πον** = πολλῷ μάλλον.

Δ'. Ἡ πολυπραγμοσύνη καὶ ἡ ἀδικία δὲν ἔχουν δι' ἡμᾶς καλὰ ἀποτελέσματα· τὸνναντίον ἡ ἡσυχία καὶ ἡ δικαιοσύνη θὰ μᾶς ὠφελήσουν καὶ θὰ μᾶς δώσουν τὴν ἡγεμονίαν, § 25—35.

§ 25—27. οἱ πρέσβεις, δηλ. τῶν συμμάχων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας τότε. — **ὅπως** = πῶς. — **ἄγω τὴν εἰρήνην** = διατηρῶ τὴν εἰρήνην. — **ὀλίγον χρόνον διαλιπόντες** = μετὰ μι-

κρὸν διάλειμμα. — τῶν κακῶν, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀπαλλαγὴν. — εἶναι, ἐκ τοῦ πεισθῆτε. — πολυπραγμοσύνης : ἡ λέξις χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ᾔθελον παντοῦ νὰ ἀναμιγνύωνται. — ἐν ὑμῖν = ἐνώπιόν σας. — ἔξω τῶν εἰθισμένων : δὲν θὰ ὁμιλήσῃ περὶ κατακτήσεων καὶ πολέμων ἀλλὰ περὶ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης. — μεθίστημι τι = μεταβάλλω τι. — ἄπτομαί τινος = θίγω τι. — διὰ μακροτέρων τοὺς λόγους ποιοῦμαι = ὁμιλῶ ἐκτενέστερον. — περὶ δὲ τῶν = περὶ ἄλλων δέ. — προάγω τινὰ ἐπὶ τὸ βέλτιον φρονῆσαι = προτρέπω, κάμνω τινὰ νὰ σκεφθῇ ὀρθότερον.

28—35 γάρ, δισκαφητικός. — ταῦτα, δηλ. τὸ συμφέρον καὶ τὸ πλεόν ἔχειν. — δόξα = φρόνημα. — οἱ μὲν, ἐνν. δοκοῦσι. — ἔχειν, ἐνν. δόξας. — ἐπιεικής = ἀρκούντως ἀληθής. — στοχάζομαι τινος = ἐπιτυχάνω τι. — οἱ δέ, ἐνν. δοκοῦσιν ἔχειν δόξας. — διαμαρτάνω τινός = ἀποτυχάνω τινός. — πολλὰς τριήρεσι : ὅτε ἐξεφωνήθη ὁ παρὼν λόγος οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν 200 τριήρεις. — σύνταξις (κατ' εὐφημισμὸν) = φόρος· ἡ λέξις εἰσῆχθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δημηγωγοῦ Καλλιστράτου (377) πρὸς ἡπιωτέραν ἔκφρασιν ἀντὶ τῆς λέξεως φόρος, ἡ ὁποία δὲν ἠκούετο εὐχαρίστως. — συνέδρους, οὗτοι ἦσαν ἀντιπρόσωποι τῶν συμμαχικῶν πόλεων, οἱ ὅποιοι ἀπεστέλλοντο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μετέχωσι τῶν συνελεύσεων καὶ συζητήσεων τῶν συμμάχων, πράγματι ὅμως ἵνα ἐκτελοῦν τὰς παραγγέλιας τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ ἀναφέρουν ταύτας εἰς τὰς πόλεις τῶν. — διαπραξασθαι, ἐκ τοῦ οἰόμεθα. — διαψεύδομαι τινος = ἀποτυχάνω, ἀπατώμαι ὡς πρὸς τι. — ὦν = ἐξ ὧν. — τὸ πρότερον, δηλ. ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. — παρέχω ἐμανιδὸν δίκαιον = εἶμαι δίκαιος. — τὴν ἡγεμονίαν, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀριστείδους. — ὦν, δηλ. περιστάσεων καὶ παραδειγμάτων. — εἰκῇ = ἀσκόπως. — εἰς τοῦτο . . . ἀνοίας (γεν. διαίρ.) = εἰς τοῦτον τὸν βαθμὸν τῆς ἀφροσύνης, εἰς τόσῃν ἀφροσύνην. — εὐδόκιμος = ἄξιος ἐπαίνου. — κακῶς οἶδα = ἄγνωσ. — χρηματισμός (ἐπὶ καλοῦ ἐνταῦθα) = φροντίς πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων, κέρδος. — ὁλως = ἐν γένει. — συμβάλλομαι τι = προσθέτω τι, προσδίδω τι. — καὶ μέρη αὐτῆς : ὁ Ἰσοκράτης μέρη τῆς ἀρετῆς θεωρεῖ τὴν σωφροσύνην, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. — οἷς, ἀντὶ

ἃ, καὶ ἔλξιν. — λελήθασι... ὀλιγοροῦντες = λελήθασι σφᾶς αὐ-
 τοὺς ὀλιγοροῦντες ἅμα τοῦ τε . . και τοῦ πράττειν = δὲν ἔχουν
 ἐννοήσαι ὅτι παρξιμελοῦν συγχρόνως. — εὖ, καλῶς πράττω (ἄμτδ)
 = εὐτυχῶ. — ἐν τούτοις, δηλ. ἐμμένουσιν εἰς τὴν εὐσέδειαν καὶ τὴν
 δικαιοσύνην. — ἔλαττον ἔχω τινός = εἶμαι κατώτερός τινος. —
 πλέον φέρομαι τινος = ἐκτιμῶμαι περισσώτερόν τινος, — πλεονε-
 κτῶ τινος = πλέον ἔχω τινός, ὑπερτερῶ τινα. — τοὺς δ' ἄλλους,
 δηλ. τοὺς πονηροὺς — ὧν οὐ βέλτιον ἐστί, ἐνν. πλεονεκτεῖν. —
 ἀπολαύοντας ὧν. . . = ἀπολαύοντας τούτων ἃ ἂν λάβωσι. —
 διάγοντας, ἐνν. τὸν βίον — πάσχοντας . . . ἀπολαύοντας . . .
 ὄντας . . . διάγοντας. . . ἔχοντας, κατηγρμ. μοχ. ἐκ τοῦ ὄρω. —
 κατὰ πάντων (= περὶ πάντων τῶν πραγμάτων) = εἰς πᾶσαν
 περίστασιν. — ἀλλὰ τὸ γ' ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀντιτίθεται εἰς τὸ
 κατὰ πάντων — ἐπειδὴ... καθορῶμεν = ἐπειδὴ οὐ καθορῶ-
 μεν αἰετὶ τὸ μέλλον συνοίσειν. — καθορῶ τι = διακρίνω τι. —
 προαιροῦμαι τι = προτιμῶ τι. — τῶν . . . προηρημένων, γεν.
 συγκριτικὴ εἰς τὸ χεῖρον βιώσεσθαι.

Ε', "Οτι εἶναι προτιμητέα ἢ δικαιοσύνη τῆς ἀδικίας διδάσκει ἢ
 ἱστορία ταύτης τῆς πόλεως, διδάσκουν αἱ πρόγονοί σας καὶ αἱ πα-
 τέρες σας' τοῦτο — καὶ μὴ ὀργισθῆτε διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν μου
 (§ 36—40) — δεικνύουν α') αἱ ἐξωτερικαὶ τῆς πόλεως ὑποθέσεις
 (§ 41—48) καὶ β') αἱ ἐσωτερικαὶ (§ 49—56) § 36—56.

§ 36—40. διεφθάρμεθα, ἐνν. τὸν νοῦν ἢ τὴν φρόνησιν.
 — οὐδὲν ἄλλο, ἐνν. δυναμένων. — φενακίζω τινὰ = ἐξα-
 πατῶ τινα. — ἐκφέρω πόλεμον πρὸς τινα = ἐγείρω πόλεμον
 κατὰ τινος. — αὐτοὶ χρήματα λαμβάνοντες = ἐνθ' αὐτοὶ δωρο-
 δοκοῦνται. — περιορῶ (μετὰ μτχ. κατηγρμ.) = ἐπιτρέπω, συγ-
 χωρῶ νὰ γίνῃ τι. — ὑποτελῶ τὰς συντάξεις = πληρώνω τοὺς
 φόρους. — πυνθάνομαι τινος = μανθάνω παρὰ τινος. — Δεκε-
 λεικὸς πόλεμος, καλεῖται τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ Πολιοποννη-
 σιακοῦ πολέμου (413—405 π. Χ.) ἐκ τῆς Δεκελείας (ν. Τατόι)
 120 στάδια ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὴν ὁποίαν κατὰ συμβουλήν τοῦ
 Ἀλκιβιάδου κατέλαβον καὶ ἐτείχισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ νὰ
 ἐνοχλοῦν τοὺς Ἀθηναίους. — ἀνδραποδισμός = ὑποδούλωσις,

σκληρά· ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὄψιν τοὺς τὴν ἀλωσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοὺς τριάκοντα τυράννους.—**Μαραθῶνι** = ἐν Μαραθῶνι.—**τοὺς τότε πολιτευομένους**, δηλ. τὸν τότε πολιτευόμενον δῆμον.—**κατασιωπῶ** = παντελῶς σιωπῶ.—**πρὸς ὑμᾶς**, = ἐκ μέρους σας.—**ἀπέχθεια** = μίσος, ἀποστροφή.—**γάρ**, βεβαιωτικόν.—**χαλεπῶς** = δυσμενῶς.—**δόξα**, πρβλ. § 23.—**καὶ τῶν ἄλλων**, ἐνν. ἔργον ἐστί.—**κῆδομαι τινος** = φροντίζω διὰ τι.—**τὰ περὶ τὸ σῶμα** = τὰ σωματικά.—**ἰατροῖς**, ποιητ. αἷτιον εἰς τὸ εὖρηνται.—**ἄγνωῶ** = πλανῶμαι ἀπὸ ἄγνοιαν.—**ἐπιπλήττω τινί** = κατακρίνω τι.—**τὰ ἀμαρτιανόμενα** = ὅλ. πρὸς Νικοκλέα § 28.—**καῦσις** = καυτηρίασις.—**τομή** = ἐγχείρησις.

§ 41—48. **ὅτι αἰτιολ.**—**ὑποστέλλομαι** = ἀπὸ φόβον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ῥ. κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, αἱ ὅποιοι φοβούμενοι κακοκαιρίαν μαζεύουν τὰ πανιά.—**ἀνειμένως** = ἐλευθέρως.—**ἐφίσταμαι τινί** (= ἵσταμαι πλησίον τινός) = γνωρίζω τι.—**φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινί** = καυχῶμαι διὰ τι.—**ἐγκωμιάζειν**, ἐνν. τινά.—**τῶν αὐτῶν**, γεν. διαίρ.—**ἐκείνοις**, δοτ. συντακτ. εἰς τὸ αὐτῶν.—**τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας τὸν βίον ποριζομένους** . . . **ἡγάγομεν** : τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸν μετὰ τὴν μάχην τῆς Κορωνείας (394) Κορινθιακὸν κληθέντα πόλεμον κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Ἰφικράτης κατήρτισε κατὰ τῆς Σπάρτης μισθοφορικὸν στράτευμα ἐκ πολλῶν στρατιωτῶν, ξένων καὶ Ἑλλήνων, αἱ ὅποιοι τὰ ὅπλα ἔχοντες ὡς ἐπάγγελμα ὑπηρετοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν τοὺς Πέρσας ἀποζῶντες ἐκ τοῦ μισθοῦ τὸν ὅποιον ἐλάμβανον.—**κἀκείνοι**, δηλ. αἱ πρόγονοι.—**τοῖς τότε**, δηλ. Ἀθηναίοις.—**ἀγανακτοῦμεν εἰ** : ὁ εἰ, αἰτιολ., διότι προηγείται τὸ ῥ. **ἀγανακτῶ**.—**τιμὴν**, δηλ. τὴν ἡγεμονίαν.—**τοῖς ἔργοις** . . . **ταῖς διανοαῖς**, δοτ. τοῦ κατὰ τι.—**τῶν** . . . **γενομένων**, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀπολελείμμεθα.—**ἀπολείπομαι τινος** = εἶμαι κατώτερος, ὑποδεέστερός τινος.—**ἐκλιπεῖν** : τοῦτο ἔγινε κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ξέρξου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον εἰς τὴν Σαλαμίνα.—**μαχόμενοι** = πεζομαχοῦντες.—**πλεονεξία**, πρβλ. § 17.—**μικροῦ δεῖν** (ἀπολύτως) = σχεδόν.—**ἀναιροῦμαι πόλεμον** = ἀναλαμβάνω πόλεμον.—**πρὸς ἅπαντας** : πρὸς τὸν Κότυν τῆς Θράκης, πρὸς Ἀλέξανδρον τῶν Φερῶν, πρὸς τὴν Ἀμφίπολιν, Εὐδοίαν, Χίον, Βοζάντιον,

Ποτεῖδαιον (362-355 π. Χ.) — ἐκ τῶν ἄλλων κακουργιῶν = ἕνεκα ἄλλων κακουργ. (ἄφ' οὗ διέπραξαν ἄλλας κακουργίας) — τὸ στρατεύμα παριστᾷ ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ὡς τέλος, ὡς βόθρον, εἰς τὸν ὅποιον συρρέουσιν τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα. — μετ' ἐκείνων, κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, διότι ἡ λέξις τις εἶναι περιληπτική. — ἔγκλημα = ἐνοχοποιήσεις, κατηγορία. — ἔξαμαρτοῖεν, ἔνν. οἱ παῖδες. — ὑπὲρ τῶν = ἀντὶ τῶν. — ἔξαμαρτάνω περὶ τινα = κἀμινω ἁμάρτημα (κακὸν) πρὸς τινα. — ὑπέχω δίκας = ὑφίσταμαι δίκας. — μελλόντων = ἐνῷ μέλλουν. — ἦκω ἐπὶ τινα = ἐπιβαρύνω τινά. — οὐχ ὅπως ἀγανακτοῦμεν ἀλλὰ καὶ χαίρομεν = οὐ μόνον οὐκ ἀγανακτοῦμεν ἀλλὰ καὶ χαίρομεν. — διαπεπραγμένους, κτηρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀκούσωμεν. — εἰς τοῦτο δὲ μωρίας, (πρὸλ. § 31 εἰς τοῦτο ἀνοίας). — ἐνδεής εἰμι τῶν καθ' ἡμέραν = στεροῦμαι τὰ καθ' ἡμέραν ἀναγκαιόντα· τοῦτο συνέβη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου (357). — ξενοτροφέω-ῶ = τρέφω μισθοφόρους. — δασμολογῶ τινα = φορολογῶ τινα (εἴτε φίλον εἴτε ἐχθρόν). — κοινοῖς ἐχθροῖς· νοσούντι οἱ ἐν § 44 ἀναφερόμενοι ἄνθρωποι. — τῶν εὐδοκίμησάντων... τῶν μισηθέντων, δηλ. τῶν ἀκμασάντων ἐπὶ τῶν Περσικῶν καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ. — οὔσης, ἐναντιωμ. μτχ. γεν. ἀπόλυτος. — τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα. — ἀπορία = ἀνέχεια, φτώχεια. — ὄντες, ἐναντιωμ. μτχ. — μεθ' ὅπλων = ἐνόπλους· ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὀπλίσται ἦσαν 13.000, πλὴν τῶν 16.000 διὰ τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως καὶ διὰ τὰ φρούρια· εἰς τοὺς τελευταίους κατελέγοντο καὶ οἱ μέτοικοι. — ὀπλίσταις, κτηρμμ. εἰς τὸ τοῖς ξένοις. — ἐλαύνειν, ἔνν. τὰς ναῦς = κωπηλατεῖν. — ὑπηρέσιον = δέριμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθηντο οἱ κωπηλάται (προσκεφάλαιον). — οἱ τοιοῦτοι τὰς φύσεις ὄντες, οἶους = οἱ τοιούτων προελεύσεων ἄνθρωποι, ὅπως — διῆλθον, δηλ. ἀπόλιδας, αὐτομόλους... συνεργηκότες (§ 44) Ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα μετὰ λύπης του λέγει ὅτι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐξέρχονται εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν ἄοπλοι, οἱ δὲ ξένοι ὀπλισμένοι.

§ 49—56. τὰ κατὰ τὴν πόλιν... θαρρήσειεν = ἰδὼν (= εἴ τις ἴδοι) τὰ κατὰ τὴν πόλιν καλῶς διοικούμενα θαρρήσειεν ἂν περὶ τῶν ἄλλων. — οὔτινες (= καθ' ὅσον ἡμεῖς), ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις. — αὐτόχθονες = ἐντόπιοι· οἱ Ἀθηναῖοι.

N. I. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ἰσοκράτους Λόγοι, Γ' τόξ. Γερμ. Ἔκδ. Δ', 1966 9

ἐκκαυχῶντο πολὺ ὅτι κατήγοντο ἀπὸ προπάτορας ἐντοπίους, καὶ πάντες, ποιηταί, ῥήτορες καὶ φιλόσοφοι, ὕμνησαν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων διὰ τοῦτο. — προσσηκον, αἰτιατ. ἀπόλυτος ἐναντιωμ. μτχ. — τεταγμένως = με τάξιν, κανονικῶς. — ἐπὶ τὸ βέλτιον γερονέναι τῶν ἄλλων = διότι εἴμεθα ἀνώτεροι (εὐγενέστεροι) τῶν ἄλλων κατὰ τὴν καταγωγὴν. — μεταδίδωμί τινί τινος = καθιστῶ τινα μέτοχόν τινος. Τοὺς Ἀθηναίους πολλάκις ἐφείξαν διότι εὐχερῶς ἐποιοῦντο πολίτας, ἰδίως μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν καὶ μέτοικοι καὶ ξένοι πολλοὶ ἔγιναν πολῖται Ἀθηναῖοι. — Τριβαλλοί, Θρακικὸν ἔθνος εἰς τὴν σημερινὴν Βουλγαρίαν. — Λευκανοί, ἔθνος τῆς κάτω Ἰταλίας, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἡ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Τάραντος χώρα Λευκανία ἐκλήθη. Τὰ δύο ταῦτα ἔθνη ἀναφέρει, διότι θεωρεῖ αὐτὰ ὡς τὰ ἀσημότερα ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τὸν ῥήτορα ἔθνων. — τιθέμενοι, ἐναντιωμ. μτχ. — οὕτως ὀλίγον, ἢ ἀπόδοσις εἰς τὸ ὥστε θανάτου. — ἀλῶ, τοῦ ῥ, ἀλίσκομαι. — δεκάζων (κτγρμ. μτχ.) = διαφθείρων χρήμασι. — μέγας = σπουδαῖος. — σπουδάζω περὶ τι = σθεδρῶς ἀσχολοῦμαι περὶ τι. — πολιτεία = πολιτευμα. — δις καταλυθεῖσαν : διὰ τῶν τετρακοσίων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ διὰ τῶν τριάντα κατὰ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ πολέμου. — δυσκόλως = δυσμενῶς. — ὥς . . . ὄντας . . . ὥς . . . κηδομένους, αἰτιατ. ἀπόλυτοι αἰτιολ. μτχ., τὸ δὲ ὥς ἐκφράζει ὑποκειμενικὴν αἰτιολογίαν. — εὖνους, κτγρμ. — περὶ τῶν αὐτῶν . . . οὐ ταῦτα : σκώπτει τὸ εὐμετάδοτον τῶν Ἀθηναίων. — εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι : λέγει οὕτω διότι ἡ Πνός ἐνθα συνήρχετο ὁ λαὸς εἰς ἐκκλησίαν ἦτο ὑψηλά. — κατηγορῶ τινος = μέμφομαι τινα. — χειροτονῶ τι = ἀποφασίζω τι. — ἐπιτιμῶ τινι = κατακρίνω τι. — οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πᾶς τις, πάντες. — οἷς . . . ἐπιτρέψειεν = οὐδεὶς ἂν ἐπιτρέψειεν οἷς οὐδὲν τῶν ἰδίων. — ὁ δὲ . . . σχετλιώτατον (προεξαγγελτικὴ παρὰθεσις), ἐνν. ἐστὶ τοῦτο οὗς γάρ . . . — σχέτλιος = ἀνόητος. — πονηροτάτους, ἐννοεῖ τοὺς δημαγωγούς. — νέμω προστάτην = ἔχω προστάτην. Οἱ μέτοικοι ἐπειδὴ δὲν ἦσαν πολῖται Ἀθηναῖοι ὠριζόν ἐνα ἐκ τῶν πολιτῶν ὡς ἀντιπρόσωπόν των εἰς πάσας τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις των. — τοῖς προσεσιῶσι, ἐννοεῖ τοὺς διευθύνοντας τὰ κοινά, οἱ ὅποιοι καὶ ἀντε-

προσώπουν τὸν δῆμον.— καθ' αὐτὸν γενόμενον, ὅταν δηλ. ἐκλεγείας στρατηγὸς αὐτοκράτωρ μόνος τοῦ διοικῆ εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ τοῦ πολέμου.— *χρῶμαί τινι συμβούλῳ* = μεταχειρίζομαι τινα ὡς σύμβουλον.— ὡς... οὐκ ἔχοντας καὶ κατωτέρω ὡς... ἐσομένους... βουλευσομένους, πρβλ. § 51 ὡς κηδομένους.— αὐτοκράτορας, δηλ. στρατηγὸς ἢ πρεσβευτής.— σοφωτέρους, κεῖται εἰρωνικῶς.— *περὶ τῶν Ἑλληνικῶν*, δηλ. τῶν συμφερόντων εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς Ἕλληνας.— *τὰ προτιθέμενα* = τὰ προτεινόμενα εἰς συζήτησιν (πρβλ. § 15).— *ἐπιλείπει μέ τι* = μοῦ λείπει κάτι, δὲν ἀρκεῖ κάτι.— *πλημμέλεια* = σφάλμα, ἀμάρτημα.

ΣΤ'. Τὰ θεμέλια τῆς δυνάμεώς μας εἶναι σαθρά, διότι στήριζονται εἰς τὰ σφάλματα τῶν ἀντιπάλων μας, § 57—60.

§ 57—60, *τάχ'* = ἴσως.— *εἰ*, ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἡσυχίαν εἶχον*... ἐξημαρτάνομεν.— *τὴν μάχην*, δηλ. τὴν ἐν Λεύκτροις (371 π.Χ.).— *τοὺς ἄλλους*, δηλ. τοὺς Βοιωτοὺς.— *ἔχω* (μετ' ἀπαρμ.) = *δύναμαι*.— *πολυπραγμονεῖν*, πρβλ. § 26 *πολυπραγμοσύνη*.— *περιέστηκα* (ἁμτῶ.) = *κατήντησα*.— *συμμάχους ποιῶ τινι* = παρασκευάζω εἰς τινα συμμάχους.— *ἐκεῖνοι μὲν ἡμῖν... ἡμεῖς δ' ἐκεῖνοις* : ἡ κκομεταχειρίσεις τῶν διαφόρων πόλεων ἐκ μέρους τῶν Θηβαίων ἠνάγκαζεν αὐτοὺς νὰ τραποῦν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν των καὶ τὴν ἀνάπαλιν ἢ ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων καταπίσεις τῶν ἄλλων πόλεων ἔφεραν αὐτὰς πρὸς τοὺς Θηβαίους.— *πλεονάκεις* = συχνότερον.— *μικρὰ* (ἐπίρρ.) = *ὀλίγον*.— *τυχὸν* (ἐπίρρ.) = ἴσως, *τοχαίως*· *συνών' εἰκῇ* (πρβλ. § 64).

Ζ'. Τί πρέπει νὰ γίνῃ, τοῦτο θὰ εἴπω ἀπροκαλύπτως· πρέπει νὰ παραιτηθῶμεν τῆς κατὰ θάλασσαν κυριαρχίας, διότι οὔτε δικαίᾳ εἶναι οὔτε δυνατὴ οὔτε ἐπωφελεῖς, § 61—66.

§ 61—66. *Τὰς ἐπιλήψεις ποιοῦμαι* = ἀντιλέγω, ἐλέγχω.— *κατηγορῶ τινος* = ἐπικρίνω τι.— *ἀπορῶ ἀποκρίσεως* = δὲν εὐρίσκω ἀπόκρισιν.— *ἀποκεκαλυμμένως* = ἀπροκαλύπτως, φανερά (πρβλ. § 41 *μηδὲν ὑποστειλάμενος*).— *ἀποκνέω*—*ῶ* (μετ' ἀπαρμ. = *διστάζω* (νὰ).— *τὴν εὐσέβειαν*... ἐπεξήγησις εἰς τὸ *α*.— *τὴν ἄλλην ἀρετὴν*, δηλ. τὴν δικαιοσύνην.— *ὀλίγῳ*, ὅσοι τοῦ μέτρου.— *δεινὸν εἶναι δόξειε καὶ...* ἐξηλλαγμένον

=δόξειεν εἶναι δεινὸν καὶ ἐξηλλαγμένον (=διάφορον.) — ἡ μᾶς, ὑποκμ. — οἰκεῖν = διοικεῖν. — τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην, δηλ. τὴν ἐπὶ Ἀριστείδου μέχρι Περικλέους, — ὧν, καθ' ἑλξιν ἀντι-
 ᾧ — δυναστείας, ἐννοεῖ τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχήν. — ἐρωμένης, μτχ. τοῦ ἐρῶμαι = ἀγαπῶμαι. — περιμάχητος = περιζήτητος. —
 δοκεῖν, ἐκ τοῦ χαλεπὸν ἐστὶ. — φιλαπεχθήμων (λόγος) = ἐ διε-
 γείρων τὴν ἔχθραν τῶν ἀκουόντων πρὸς τὸν λέγοντα. — ἀνασχέ-
 σθαι, προβ, § 65 ὑπεμείνατε. — καταγινώσκω τινὸς μανίαν,
 πρβλ. § 17.

Η'. Ὅτι δὲν εἶναι δικαίᾳ ἐξάγεται ἐξ ὧν ἐλέγομεν καὶ ἐπράττομεν ὅτε εἶχε ταύτην ἡ Σπάρτη· ὅτι δὲ δὲν εἶναι δυνατὴ διδάσκει ἡ ἱστορία § 67—70.

§ 67—70. δικαίᾳ, ἐνν. ἀρχῆς. — ἀναλίσκω καὶ ἀναλόω τι — ἐξοδεύω ματαίως τι. — ἐλλόγιμος πόλις = μεγάλη, σημαντικὴ πό-
 λις. — παρακαλῶ ἐπὶ τι = προσκαλῶ εἰς τι. — ὑπὲρ τούτων, δηλ. τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.
 — κατὰ γῆν, ὁ Ἰφικράτης· κατὰ θάλατταν, ὁ Κόνων. — τὰς συνθήκας τὰς περὶ αὐτονομίας, δηλ. τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρή-
 νην, — ἥτιων = ἀδυνατώτερος. — ἡ νῦν καθεστηκυῖα πολι-
 τεία = τὸ νῦν ὑπάρχον πολίτευμα, κατὰ τὸ ὅποιον πάντες ἦσαν ἴσοι πρὸς ἀλλήλους (πλοῦσοι καὶ πτωχοί). — τὴν ἀρχὴν κατα-
 στρέφομαι = καταλαμβάνω τὴν ἀρχήν. — μυρίων ταλάντων· ὅτε ἤρχισεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὑ-
 πῆρχον ὑπὲρ τὰ 1000 τάλαντα, κατ' ἄλλους ὅμως 6000—7000.
 — οἷς = τούτοις, οἷς (δοτ. ὄργαν.). — ἐκεῖθεν· διακόπτει ἐνταῦθα τὸν λόγον, ὁ ῥήτωρ διὰ τὴν εἴπη τινὰ χρήσιμα ὅπως προλάβουν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ διὰ τὴν πρότασιν τὴν ὅποιαν μέλλει νὰ κάμῃ· ἐπαναλαμβάνει δὲ αὐτὸν εἰς τὴν § 47 ἔφασκον γὰρ ἐκεῖθεν. — προαιροῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.) = προτί-
 θεμαι, ἐπιχειρῶ (νᾶ).

Θ'. Ὁ ῥήτωρ ζητεῖ συγγνώμην δι' ὅσα μέλλει νὰ εἴπῃ. § 71—73.

§ 71—73. αἰτία = μομφή, κατηγορία — οὐ διαβάλλειν... βουλόμενος = οὐκ ἐπιθυμῶν διαβάλλειν (ὅμως) ἑτέροις ἄλλ' ὅμως αὐτοῖς βουλόμενος... — διαβάλλω τινά τινα = δυσφημῶ, κατηγορῶ τινὰ εἰς τινὰ. — περὶ ἧς, ἅπας ὁ λόγος ἐστὶ = ἡ.

ἔποια εἶναι ἀντικείμενον ὁλοκλήρου τοῦ λόγου μου.—ὥς οἶόν τ', ἐπιτείνει τὸ ἐναντιωτάτας. Οἱ λόγοι εἶναι παραπλήσιοι, διότι καὶ οἱ νοουθετοῦντες σύμβουλοι καὶ οἱ κατηγοροῦντες συκοφάντι κατ' ἀνάγκην περὶ σφαλμάτων ὁμιλοῦν· αἱ διάνοιαι ὅμως εἶναι ἐναντιωτάται, διότι σκοπὸς τῶν μὲν νοουθετούντων εἶναι νὰ ὠφελήσουν, τῶν δὲ κατηγορούντων νὰ ὀνειδίσουν μᾶλλον παρὰ νὰ διορθώσουν.—ἐναργής = ζωηρὸς καὶ σαφής. — αἱ πονηρίαι τῶν πράξεων = τὰ κατ' ἐκτελέσει σημεία τῶν πράξεων.— ὄθεν = ἐκεῖθεν ὅπου.

Γ'. Ἡ κατὰ θάλασσαν κυριαρχία δὲν εἶναι ἐπωφελής· τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν κατάστασιν τῆς πόλεως ἡμῶν πρὸ τοῦ ἐπιτύχει καὶ ἀποῦ ἐπέτυχε τὴν κυριαρχίαν ταύτην, § 74—81.

§ 74—81, γὰρ. δικασφητικός.— ἐκεῖθεν = ἐκ τούτων.— τῇ διανοίᾳ = διὰ τῆς διανοίας, ἐν τῇ διανοίᾳ.— Ὑπερβολος, ἦτο δημαγωγὸς εἰς τὰς Ἀθήνας, πρότερον λυχνοπώλης, ἄνθρωπος πονηρὸς καὶ φαῦλος· οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλέωνος σφετερισθεὶς τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν ἐκυδέρησε τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τέλος ἐξωστραχίσθη καὶ ἀπέθανεν εἰς μεγάλην δυστυχίαν.— Κλεοφῶν, δημαγωγὸς καὶ στρατηγὸς Ἀθηναῖος περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πάντοτε παρακινῶν τὸν λαόν πρὸς πόλεμον· ἢ ἐπιδρασίς του εἰς τὸν λαόν ἦτο μεγάλη, διὰ τοῦτο δύο φορές ἠμπόδισε τὴν εἰρήνην μέχρις ὅτου ἐφρονέυθη εἰς ταραχὴν τινα. Ἀμφοτέρους διακωμῶδει ὁ Ἀριστοφάνης.— ἀργίας : κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Σόλωνος ἢ τοῦ Δράκοντος ἡ ἀργία ὡς μέγιστον κακὸν ἐδιώκετο (δίκη ἀργίας).— ἐλπίδων κενῶν : ἔτι δηλ. θὰ καταλάβουν ξένας χώρας καὶ θὰ στείλουν εἰς αὐτὰς κληρούχους ἐκ τοῦ λαοῦ.— αὐτῷ δηλ. τῶν δήμῳ.— ἐκούσας ἐγχειρίσαι : τοῦτο ἔγινε ἐπὶ Ἀριστείδου.— τούτων ὑπαρχόντων = ἐνῷ ὑπάρχον ταῦτα δηλ. ἡ νίκη, ἡ ἀνδρεία, ἡ πίστις καὶ ἄλλα ἀγαθὰ.— τοὺς ἐπιστρατεύοντας, δηλ. ἐπ' αὐτούς.— ὥστε παραμικρὰν ἐλθεῖν = ὥστε ὀλίγον ἔλειψε.— τῶν πρότερον . . . συμμάχων : ὑπακύνεται τοῖς Θηβαίοις, οἱ ὅποιοι πρότεινον νὰ κατασκαφῇ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν.— οἷς = τούτοις.— ὑπάρχω = πρῶτος κάμνω ἀδικίαν.— ἀσέλγεια = ἀλκονεία, ἔπαρσις.— τούτων = μὲ τούτους.— βέλτιστοι = οἱ ὀλιγαρχ-

χικαί' πονηρότατοι = οἱ δημοκρατικοί : τοῦτο πράγματι συνέβη
εἰς τὴν Σάμον ὅπου ὁ λαὸς τῇ βοηθείᾳ τῶν Ἀθηναίων ἐξεδίωξε
τοὺς πλουσίους (γεωμόρους) καὶ κατέλαβε τὰ κτήματά των.—
ἀλλὰ γὰρ = ὅμως.— τὰ πράγματα = ἡ πολιτικὴ κατὰστασις.—
φλαῦρος = κακός.

§ 82—88. ἀκριβῶς = ἐπιμελῶς.— ἐξ ὧν = ταῦτα, ἐξ ὧν.—
τὸ περιγινόμενον : τὰ περισσεύοντα χρήματα ἀπὸ τὰ ἐξοδα
τοῦ δημοσίου τὰ ἐμοιράζετο ὁ λαὸς κατ' ἔτος εἰς τὰς Διονυσια-
κὰς ἐορτάς, ὁπότε ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας πολλοὶ ξένοι καὶ σύμ-
μαχοι· ἵνα δὲ ἡ ἐντύπωσις τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς
πόλεως εἶναι μεγαλυτέρα, ἐνῷ ἦτο πλήρες τὸ θέατρον εἰσέρχοντο
δούλοι φέροντες ἀνὰ ἓν τάλαντον ἕκαστος καὶ ἐτοποθέτουσαν αὐτὰ εἰς
τὴν ὀρχήστραν πρὸς διανομήν.— παρεισῆγον τοὺς παῖδας : εἰς
τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχε συνήθεια νὰ εἰσάγουν εἰς τὸ θέατρον κατ' ἔτος
κατὰ τὰς Διονυσιακὰς ἐορτάς τοὺς ἐφήδους ὀρφανοὺς τῶν ἐν πο-
λέμῳ πεσόντων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀναθρέψει ἡ πόλις κατὰ τὸν
νόμον. Πάντες οὗτοι οἱ ἐφηβοὶ ἔφερον πανοπλίαν δεικνύοντες διὰ
ταύτης ὅτι εἶναι ἔτοιμοι διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τὸν ὑπὲρ
πατρίδος.— ἀμφοτέροις, δηλ. τοῖς μὲν... τοῖς δ' ἄλλοις.— αἰ-
τιμαὶ (τῆς οὐσίας) = τὰ πρὸς τῆς ἀξίας (τῆς περιουσίας).— τῶν
μὲν... πρόνοιαν = ποιοῦμενοι οὐδεμίαν πρόνοιαν τῶν μελλόντων
συμβῆσθαι διὰ ταῦτα.— διὰ ταχέων = ταχέως.— ὑπάρξαντα,
δηλ. πλούτον.— εἰς τοῦτο... ἀμελείας... ἐπιθυμίας (πρὸς § 31
εἰς τοῦτο ἀνοίας). — Δεκελειᾶσιν, πρὸς § 37.— εἰς Σι-
κελίαν... ἐπὶ τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτάνοντας : ἡ τείχισις τῆς
Δεκελείας καὶ ἡ ἐκστρατεία τῆς Σικελίας χρονικῶς δὲν συμπί-
πτουν, διότι ἡ ἐκστρατεία ἤρχισε πρότερον· ἀλλ' ὁ Ἰσοκράτης
λέγων περὶ τῆς ἑλκῆς ἐκστρατείας ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν τελευ-
ταίαν ἀποστολὴν τῶν 73 πλοίων ὑπὸ τὸν Δημοσθένη καὶ Εὐρυ-
μέδοντα ἢ ὅποιον ἔγινε τὸ 413, ὁπότε ὅχι μόνον τὸ τεῖχος ὑπῆρ-
χεν ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀττικὴ δεινῶς ἐτέμνετο καὶ ἐπορθεῖτο.— πε-
ριορῶ (μετὰ μτχ. κατηγρ.) = ἀφήνω (νὰ).— Ἰταλίας καὶ Σικε-
λίας καὶ Καρχηδόνας : τοιαύτας ἐλπίδας παρείχεν ὁ Ἀλκιβιά-
δης εἰς τοὺς Ἀθηναίους.— ἀνοία, δοτ. τοῦ κατὰ τι.— συ-
στέλλω νινὰ — κάμνω νινὰ μετριώτερον.— καίτοι = ἐν τούτοις.—
μείζοσι, δηλ. ἀτυχήμασι.— εἰς Αἴγυπτον : τὸ 463 π. Χ. εἰς

Αἴγυπτον πλεύσαντες πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀποστάντων Αἰγυπτίων ἀπὸ τῶν Περσῶν μετὰ ἐξαετὲς ἀγῶνας πλεῖστα πλοῖα ἔχασαν ἄνευ ἀποτελέσματος. — *μὲν γε*, αἰτιολογικῶς. — *περὶ Κύπρον* : ἐννοεῖ τοὺς κατὰ κειροὺς περὶ τῆς Κύπρου ἀγῶνας κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰσοκράτης λέγει ὅτι ἐχάθησαν 150 πλοῖα· ἐπέμψθησαν δὲ εἰς τὴν Κύπρον πλοῖα τὰ 470, 458 450 καὶ 449 π. Χ. — *ἐν Δάτιφ* : τὸ Δάτον (καὶ ἡ Δάτος) πόλις τῆς Θράκης, λιμὴν τῶν Φιλίππων (ἴδ. Καβάλλα)· ὁ κάτοικος Δατηνός. Ἡ ἀπώλεια αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ 465 π. Χ. — *ἐν Ἑλλησπόντιω*, δηλ. ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς. — *ἂν ἐξαριθμῆσαι* : εἰς τὸ Κυνὸς σῆμα τῆς Θρακικῆς χειρσονήσου 10, εἰς τὸ Νότιον τῆς Ἰωνίας 18, εἰς τὴν Μυτιλήνην 30, εἰς τὰς Ἀργινοῦσας 25 κτλ. ἐπίσης εἰς τὴν Κορώνειαν, Δῆλιον, Ἀμφίπολιν κτλ. ἀπωλέσθησαν «κατὰ χιλίους καὶ δισχιλίους», — *τὰ ἐγκύκλια* = τὰ ἐγκυκλίως (= συγχρόνως) συμβαίνοντα. — *ταφὰς ποιεῖν* (= θάπτειν), ἐπεξηγήσεις εἰς τὸ τοῦτο· εἰς τὸν Κεραμεικὸν ἴσταντο τὰ σήματα τῶν πεσόντων εἰς Εὐβοίαν, Χίον κτλ. — *τελευτῶντες*, ἐπιρρηματικῶς. — *ἐλαθον σφᾶς αὐτοὺς...* ἐμπλήσαντες τῶν πολιτῶν = χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσουν (σιγὰ σιγὰ) ἐγέμισαν μὲ τοὺς πολίτας τοὺς δημοσίους τάφους. — *φρατρία*, εἶναι ὑποδιαίρεσις τῆς φυλῆς· αἱ 4 φυλαὶ ὑποδιηγροῦντο εἰς 12 φρατρίδας, αὗται δὲ πάλιν εἰς 360 γένη. Ἐκάστη δὲ φρατρία ἢ φράτρα εἶχε ἴδια θρησκευτικὰ ἔθιμα, ἐορτὰς καὶ συμπόσια. *γραμματεῖον ληξιαρχικόν*, ἦτο βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον ἐνεγράφοντο οἱ ἐξερχόμενοι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ὅποτε καθίσταντο αὐτεξούσιοι καὶ ἠθύναντο νὰ διαχειρίζωνται τὴν πατρικὴν περιουσίαν, *λῆξιν* καλουμένην. — *τῶν οὐδέν...* προσηκόντων, διότι ἐνέγραφον εἰς τοὺς πολίτας πολλοὺς ξένους (πρὸβλ. καὶ § 50). — *τὰς τυραννικὰς σιτάσεις*, ἐννοεῖ τοὺς Πεισιστρατίδας. — *ἐπὶ τῆς ἀρχῆς*, δηλ. τῆς κατὰ θάλλασσαν.

§ 89—94. *σκοποῦμαι περὶ τινος* = σκέπτομαι περὶ τινος, μὲ προσοχὴν ἐξετάζω τι. — *περὶ τῶν ἄλλων*, δηλ. γενῶν. — *ἀναφέρω τι* = συγχρίνω τι. ὥσπερ... *ἀναφέρων* = ἀναφέρων (τὰ ἄλλα γένη = ἀνθρώπους) πρὸς τοῦτο (τὸ γένος ἡμῶν = τοὺς ὀνομασιοτάτους οἴκους ἡμῶν) ὥσπερ πρὸς δεῖγμα. — *φανεῖμεν ἀντηλλαγμένοι* = ἠθέλομεν φανῆ σχεδὸν ἄλλοι ἀντ' ἄλλων (ἔτι δηλ. τὸν τόπον μας κατέχουν ξένοι). — *ξηλόω ὦ* — *τινὰ*

(ἐπὶ καλοῦ) = μισοδικαί τινα. — τοῦ δικαίου (= παρ' ὃ τι εἶναι δίκαιον) = παρ' ὃ, τι τοῦ ἀξίζει. — τιμὴ = ἀρχή. — στέργω ἐπὶ τινι, προβλ. § 7 στέργω τινί. — ἔξις = ἦθος, συνήθεια. — τοιὲ μέν... τοιὲ δέ, προσδιορίζει τὸ ὁμοίως τοῖς λησταῖς. — ἐν σιτοδείαις... μεγίστοις κακοῖς: ταῦτα ἔγιναν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. — δύναμις = σημασία. — χωρίζομαι τινος = διαφέρω τινός. — ἔθος καθέστηκεν τινι = ἔχει γίνει συνήθεια εἰς τινα. — τοῖς... πόνοις καὶ κακοῖς, δοτ. ὀργανική. — συμπίπτει τινί τι = συμβαίνει εἰς τινά τι. — τῆς ἐαυτῶν, ἐνν. πόλεως. Οἱ Σπαρτιάται κατὰ παράκλησιν τῶν τριάκοντα ἔπεμψαν τὸν Καλλίδιον μετὰ στρατοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅστις πιθανῶς ἔμμενεν εἰς τὸ Πρυτανεῖον καὶ τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς Ἀκροπόλεως. — ὁμήρους: ὁ Περικλῆς ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τῶν Σαμίων 50 παῖδας καὶ 50 ἄνδρας, ὡς ὁμήρους, τοὺς ὁποίους ἔστειλεν εἰς Ἀθήνας. — πολλῶν ἐιδῶν = ἐπὶ πολλὰ ἔτη διὰ τὰς ἐκστρατείας τῶν Πελοποννησίων οἱ γεωργοὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν (ἰδίως ἀπὸ τοῦ 413) καὶ δὲν ἠδύναντο ἐκ φόβου νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ μακρὰν κεῖμενα κτήματά των. — τοσοῦτον, δηλ. ἀπὸ τοῦ 431—404 π.Χ. — ἄρξαντες = ἐπὶ ἄρξωμεν. — παθοῦσαν, ἐκ τοῦ ἐπιδεῖν. ἀπονενοημένος = ἀνόητος. — τοῦ χρόνου... τοῦ καθ' αὐτόν = τοῦ χρόνου κατὰ τὸν ὅποιον αὐτός θὰ ζῇ δηλ. τοῦ ἐπιλοίπου βίου του. — ὧν = τούτων. — προαιρουμένων... μᾶλλον: τὸ μᾶλλον πλεοναστικῶς, διότι τὸ προαιρεῖσθαι περιέχει ἔννοιαν παραθετικὴν. — οἱ πρόγονοι: οἱ ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ζήσαντες. — ἀμφοτέρω, ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν κατωτέρω καὶ τὴν... καὶ τὴν. — καὶ τὴν χώραν: κεῖται προληπτικῶς ἀντὶ ὅτι καὶ ἡ χώρα ἡμῶν δύναται τρέφειν: προληπτικῶς κεῖται καὶ τὸ τὴν καλουμένην. — ἡ καλουμένη ἀρχή = ἡ κατὰ θάλασσαν ἐξουσία. — πέφυκα (μετ' ἀπαρμφ.) = ἐκ φύσεως ἔχω τὴν ιδιότητα (νὰ).

ΙΑ'. "Οτι ἡ κατὰ θάλασσαν κυριαρχία δὲν εἶναι ἐπωφελὴς ἀποδεικνύει καὶ ἡ τύχη τῆς Σπάρτης, τὴν ὁποίαν παρασχεύασεν εἰς αὐτὴν ἡ κυριαρχία αὐτῇ· ἡ κατὰ θάλασσαν κυριαρχία καὶ τὴν Σπάρτην καὶ τὰς Ἀθήνας ἔδωκεν, § 95—105.

§ 95—98. μέγιστον δὲ τεκμήριον' οὐ γάρ... προεξαγγελτικὴ παράθεσις. — διέφθειρε, ἐνν. ἡ ἀρχή. — τοῖς εἰθισμένοις,

ἀναφέρεται εἰς τὸ οἶόν τ' ἐστί.—τοῦτον τὸν λόγον, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς ἡμεῖς μέν.—ταύτην τὴν δύναμιν, δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν,—ἐν ἐπτακοσίοις ἔτεσι : ἀπὸ τοῦ Λυκούργου μέχρι τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης (371 π. Χ.).—ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, δηλ. 34 ἔτη κατὰ τὰ ὅποια ἤρξαν οἱ Σπαρτιάται.—σαλεῦσαι (ἄμετβ.)· ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων.—λύομαι—καταλύομαι.—παρὰ μικρόν, πρὸλ. § 78 καὶ § 44 μικροῦ δεῖν.—τὰ καθεστῶτα ἐπιτηδεύματα—οἱ συνηθισμένοι τρόποι τῆς ζωῆς.—θαυθυμία—ἡμέλεια, ὀκνηρία.—ὕπεροψία τῶν συμμάχων—καταφρόνησις τῶν συμμάχων.—τοῖς πρότερον ὑπάρχουσι, ἐνν. ἁμαρτήμασι νοοῦνται δὲ αἱ ἀδικίαι αἱ ὅποιαί ἔγιναν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων.—πρὸς ἀλλήλους ἔξουσι, δηλ. οἱ πολῖται τῶν ἐκασταχοῦ πόλεων.—ἔχοντες—ἐνῷ εἶχον.—πεφυλαγμένως ἔχω—εἶμαι προφυλακτικός, προσεκτικός.—πεντακισχίλια τάλαντα : ταῦτα ἔλαβον διὰ τοῦ Τισσαφέρνης καὶ τοῦ Κύρου—παρασχόντος συμβαλομένων, ἐναντιωμ. μτχ.—Χίῳν δέ : οὗτοι συνεμάχησαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας τὸ 412 π. Χ.—οὐκ ἔφθασαν κατασχόντες καὶ : τὸ φθάνω μετὰ κατηγερμ. μτχ. ἐπομένης ἄλλης προτάσεως διὰ τοῦ καὶ συνδεομένης ἐκφράζει τὸ σύγχρονον τῶν δύο πράξεων(=μόλις κατέλαβον . . . ἐπεβούλευσαν).—Θηβαίοις . . . ἐπεβούλευσαν : καταλαβόντες (382) διὰ τοῦ Φοιδίδα τὴν Κωδίειαν.—Κλέαρχον : τοῦτον δὲν ἔστειλεν ἡ Σπάρτη κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὸν ἀναφέρει, διότι ἤγειτο Σπαρτιατῶν, ἔστω μισθωτῶν, καὶ ἐκλόνισε τὴν ἀρχὴν τοῦ βασιλέως ὑπὲρ πάντα ἄλλον Σπαρτιάτην : τοὺς μὲν πρώτους : ἦσαν δὲ οὗτοι 600.—ἐξεκλύσαντες, διὰ τοῦ Λυσάνδρου.

§ 99—103. τὴν ἡπειρον : τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ Δερκυλίδα καὶ Ἀγησιλάου.—ὕβριζω τινά=κακομεταχειρίζομαι τινά. Τοῦτο ἔγινε εἰς τὰς νήσους διὰ τῆς ἐπανάδου τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τῆς ἐξορίας τῶν δημοκρατικῶν.—ἀναιρῶ τι=καταστρέφω, καταλύω τι.—Ἡλείων : διὰ τοῦ βασιλέως Πυρρῶν κατέλαβον πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν ἐλεηλάτησαν.—τῶν Κορινθίων : διὰ τοῦ Ἀγησιλάου.—διοικίζω τινάς=ἀναγκάζω τινάς νὰ κατοικήσουν χωριστὰ εἰς πολλὰ μέρη. Τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ τοὺς κατοίκους μεγάλων πόλεων πρὸς ἐκμηδένισιν τῆς δυνάμεως

αὐτῶν.—τὴν Ἀργείων: τοῦτο ἔπραξεν ὁ Ἀγγησίλαος.—οὐδέν, ἐπίρρ.—ὕβρις = καταπίσεις, προσβολή.—ταύτην, δηλ. τὴν ἦταν.—ἐπιφέρω τὰς αἰτίας τινί = ἐπιρρίπτω τὴν εὐθύνην εἰς τι.—τὰ ἐπιγινόμενα = τὰ κατόπιν ἐπερχόμενα.—καταφέρομαι ἐπὶ τι = καταλήγω εἰς τι.—μελειῶμαι = ἐξασκοῦμαι.—ὕπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς, δηλ. τῆς κατὰ θάλασσαν.—ὥς...ἔστι, ἐκ τοῦ ἤδεσαν.

§ 104—105. ἐπιδέδεικται (παθητ.), ὑποκμ. ἢ κατὰ θάλασσαν δύναιμι — ἐπειδή, χρόν.—χεῶμαι παραπλησίους τοῖς ἀμαρτήμασι = περιπίπτω εἰς παρόμοια σφάλματα.—τὸ τελευταῖον, ἐπίρρ.—περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύω = κινδυνεύω νὰ ἐξανδραποδισθῶ.—τῆς σωτηρίας ἔνυχον: διότι οἱ Ἀθηναῖοι συνεμάχησαν μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τῶν Θηβαίων, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἐπαμεινώνδας ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης ἦτο κύριος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἠπέιλησε καὶ αὐτὴν τὴν Σπάρτην.—ἡ τελευτή = τὸ ἀποτέλεσμα.—πονηρός = ὀλέθριος.—ἐπάρασαν, τοῦ ρ. ἐπαίρω τινὰ = παραινῶ, παρορμῶ τινα.

IB'. Καίτοι τοσούτων κακῶν αἰτία, ὅμως ἐλάνθανε, διότι οἱ ἄνθρωποι ῥέπουσι πρὸς τὸ κακὸν καὶ ἐπιζητοῦν τὴν κυριαρχίαν καίτοι εἶναι προφανεῖς οἱ ἐξ αὐτῆς κίνδυνοι: τέλος ἢ κατὰ θάλασσαν κυριαρχία οὐδὲν διαφέρει τῆς τυραννίδος, τὴν ὁποίαν πάντες θεωροῦν βλαβερὰν, § 106—115.

§ 106—115. λανθάνω τινὰ ὦν = ἄγνοῦμαι ὑπὸ τινος ὅτι ὑπάρχω.—περὶ τὰς αἰρέσεις = εἰς τὴν ἐκλογὴν.—τῶν μεγίστων, δηλ. πραγμάτων.—προαιροῦμαι τι, πρβλ. § 35.—προΐσταμαι τινος = εἶμαι προστάτης τινός, κυβερνῶ τινα.—ἐπιπολάζω = ὑπερισχύω. Τοῦτο ἔγινε διὰ τοῦ Κόνωνος καὶ τῆς παρὰ τὴν Κνίδον ναυμαχίας.—οἱ ἀττικίζοντες = οἱ μετὰ τῶν Ἀθηναίων (δημοκρατικῶν).—οἱ λακωνίζοντες = οἱ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων (ἐλιγαρχικῶν).—δημιουργοῦντες, εἶναι οἱ δημαγωγοί.—πονηρία = φυλότης.—ἐπὶ τῶν τετρακοσίων: τὸ 411 π. X.—τὴν...μανίαν, διότι 1500 ἐφόνευσαν, 5000 ἐξώρισαν, περισυίας πλείστας ἐδήμευσαν κτλ.—Φυλὴν, φρούριον ὄχυρόν εἰς τὴν Πάρνηθιν, εἰς τὰ μεθόρια Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας: ἐκεῖ ἦλθον ἐκ τῶν Θηβῶν οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον δημοκρατικοί, ἐκεῖθεν δὲ

ὁρμώμενοι κατήλθον εἰς Πειραιᾶ ἐνίκησαν τοὺς τριάκοντα καὶ κατέλυσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν.—ἀλλὰ γὰρ= ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις.—**τὰ ἐλάττωτα**= τὰ ὀλιγώτερον σημαντικά.—**χαίροντας... νομιζοντας**=δοκοῦντας, κτηρημ. μτχ. ἐκ τοῦ ἐπιδείξειεν.—**τοῖς βλάπτουσι**, ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.—**ἄφ' ὧν**=ἐκεῖνα, ἄφ' ὧν.—**ἀμφοτέρω καὶ ταῦτ'**, δηλ. τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ.—**δοκῶ** (μετ' ἀπαρημ.)=θεωροῦμαι (ἔτι).—**ἐν τοῦτοις**, δηλ. τοῖς ὠφελούσι τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν.—**μέλει μοι περὶ τίνος**=φροντίζω περὶ τίνος.—**ἀγνοῶ** (ἀμτθ.)=ἐν ἀγνοίᾳ εὐρίσκομαι, ἁμαρτάνω.—**εἰσέρχεται μοι λογισμὸς**=διαλογίζομαι, σκέπτομαι.

§ 111—115. **μοναρχία**=**τυραννία**.—**ἐμπλεγεμένοι... εἰσὶ** (μεσ.)· ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ ἐμπλεκόμενα εἰς τὰ δίκτυα ζῶα, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτά.—**ὑφ' ὧν**=τούτους, ὑφ' ὧν.=**παρακατατίθεμαι τὴν σωτηρίαν τινὶ**=ἀναθέτω τὴν σωτηρίαν εἰς τινά.—**ὑπόπιως ἔχω πρὸς τινά**=ὕποπτέω τινά.—**τοῖς οἰκειοτάτοις**: ὁ Διονύσιος τῶν Συρακουσῶν δὲν εἶχε πεποιθήσιν οὔτε εἰς τὸν ἀδελφόν του οὔτε εἰς τὴν θυγατέρα του, οὔτε εἰς τὴν μητέρα του, τὴν ὅποιαν τέλος ἐδηλητηρίσας ὁμοίως ὁ Ἀλέξανδρος τῶν Φερῶν δὲν εἶχε πεποιθήσιν εἰς τὴν γυναῖκά του.—**ὥστε... μηδὲν θαρσεῖν πλησιάζοντας**=ὥστε μηδὲ νὰ πλησιάζουν μὲ θάρρος.—**τυραννεύω**=**τυραννῶ**=βασιλεύω.—**ὑπὸ τῶν γονέων**: Ἀλέξανδρος ὁ Β'. τῆς Μακεδονίας ἐξηφάνισθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του (358).—**ὑπ' ἀδελφῶν**: ὁ Περδίκκας τῆς Μακεδονίας τὸν ἀδελφόν του Ἀλκέταν κ. τ. λ.—**ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον**: σπῆκιον πρῶγμα ἦτο νὰ μείνῃ μία τυραννικὴ οἰκογένεια ἐπὶ 4 γενεᾶς εἰς τὴν ἀρχήν.—**ἐκόντες σφᾶς αὐτούς**: κατὰ πληθ. ἀριθ., διότι ἡ λέξις πληθος εἶναι περιληπτική.—**ἕτερα τοιαῦτα**=ἄλλα παρόμοια.—**περὶ τῆς ἀρχῆς**, δηλ. τῆς κατὰ θάλασσαν.—**δυσκόλως**, πρὸς § 51.—**πεπόνθαιε (ἐνν. πάθος) πάντων αἰσχιστον καὶ ῥαθυμότατον**=ἔχετε πάθει κάτι τὸ ὅποιον εἶναι τὸ πλέον ἐπονείδιστον καὶ ῥαθυμότατον ἀπ' ὅλα (τὸ ὅποιον δηλ. δεικνύει τὴν μεγίστην σας ἐπιπολαιότητα καὶ ἀπερισκεψίαν).—**ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρᾶτε... ἐφ' ὧν αὐτῶν ἀγνοεῖτε**: ἔκκωτος τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα βλέπει.—**φρονίμως διά-**

κείμαι=σωφρονῶ.— ἦν... φαίνονται, ἐπεξηγήσεις εἰς τὸ τοῦτο.
— οὐδέν, ἐπίρρ.— μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, ἐνν. ἡγεῖσθε
εἶναι — τοὺς περιοίκους, δηλ. τὰς γειτονικάς καὶ ἐν γένει τὰς
Βοιωτικάς πόλεις, τὰς ὁποίας ᾔθελον οἱ Θηβαῖοι νὰ διοικῶν.
Ἐκ τούτων εἶχον καταστρέφει τὰς Θεσπιάς, τὰς Πλαταιάς καὶ
τὸν Ὀρχομενόν.— αὐτοὶ=ὁμῆς αὐτοί.

II' Ἄν προσέξητε τὰ αἷτια τὰ προκαλοῦντα τὴν πρόσδον
καὶ τὴν καταστροφὴν μιᾶς πόλεως καὶ παύσητε νὰ παρατύρε-
σθε ἀπὸ τοὺς δημαγωγούς, θὰ κάμνετε ὀρθὰς παρατηρήσεις καὶ
δὲν θὰ ἐπιζητήτε τὴν κυριαχίαν, § 116—132.

§ 116—120. εἰκῇ = ἀπερισκέπτως, ἀλογίστως.— προσέχω
τὸν νοῦν τιμῇ=ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν μου εἰς τινα, φροντίζω
περὶ τινος.— φιλοσοφήσετε, πρβλ. § 5.— ὁρμηθεῖσαν, ἐναντιωμ.
μτχ.— περὶ ἀνδραποδισμοῦ : αἱ μὲν Ἀθηναῖαι ἐκινδύνευσαν κα-
ταπολεμηθεῖσαι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡ δὲ Σπάρτη ὑπὸ τοῦ
Ἐπαμεινώνδου.— πλοῦτους : οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν γνωστότατοι με-
ταξὺ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῶν, τὴν πολυτέλειαν
καὶ τὴν κραυπάλην.— ὑπαρξάντων, ἐναντιωμ. μτχ.— φαῦλος=
ἀσήμεντος. Τὰ ὑπάρχοντα τῶν Μεγαρέων ἦσαν πολὺ ἀσήμεντα
ὡς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὴν παροιμίαν «Μεγαρέων
οὐδεὶς λόγος».— λιμένας : βραδύτερον ἀπέκτησαν οἱ Μεγαρεῖς
δύο σπουδαιστάτους λιμένας, τὸν τῆς Νισαίας καὶ τὸν εἰς Πηγάς,
οἱ ὁποῖοι συνηγωνίζοντο καὶ αὐτὸν τὸν Πειραιᾶ.— ἀργυρεῖα=
μεταλλεῖα ἀργύρου ὅπως εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐν Λαυρεΐφ — με-
γίστους οἴκους : οἱ Μεγαρεῖς διὰ τοῦ ἐμπορίου ἔγιναν πλουσιώ-
τατοι (πρβλ. § 4 μεγάλους οἴκους).— κἀκείνων, δηλ. τῶν Θεσ-
σαλῶν.— τὰς ἀκροπόλεις : τὴν ἀκρόπολιν τῆς Λαρίσης κατέλα-
βον οἱ Μακεδόνες καὶ οἱ Θηβαῖοι.— οἱ μὲν, δηλ. Θεσσαλοί.— προ-
σῆκει, ἀναφέρεται εἰς τὸ ταῖς πόλεσιν ἢ τοῖς ἰδιώταις.— τοι-
οῦτον, δηλ. σῶφρον.— ἀσκῶ τι=καταγίνομαι εἰς τι.— τυχόν,
πρβλ. § 60.— φθάνω (μετὰ κτγρμ. μτχ.)=προφθάνω (νᾶ).— διὰ
τὴν ἀθαιασίαν : μὲ ὑπερβολὴν λέγεται τοῦτο, φανερώνει δὲ τὸ
πολυχρόνιον τῶν πόλεων.

§ 121—126. ὦν=τούτων δέ.— τοῖς φιλεῖν... φάσκουσι,
δηλ. τοῖς δημαγωγοῖς ὁ ῥήτωρ ἀποδίδει πάντα τὰ σφάλματα εἰς

τοὺς δημαγωγούς. — ὥς = καθώς. — ἐπειδή, χρον. — δυναστεία = ἰσχύς. — ὀλίγω πρότερον, πρβλ. § 36. — προχειρίζομαι τινα δημαγωγὸν = ἐκλέγω τινὰ δημαγωγόν. — διαφέροντας ... κατελθούσας, αἱ μτχ. ἐκ τοῦ εἰδότες. — ἐν τῷ ποιῆσαι = κατὰ τὸ ποιῆσαι. — ἐν πολλοῖς ἔτεσι: ἀπὸ τοῦ Κλεισθένους (510) μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. — δις ἤδη, πρβλ. § 51. — αἱ φυγαῖ = αἱ φυγάδες (τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου). — συκοφάντης = πονηρὸς δημαγωγός. — ὑπὸ τῶν τυράννων, δηλ. τῶν Πεισιστρατιδῶν, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ὁποίων ἐπανήλθον εἰς τὰς Ἀθήνας 700 φυγάδες μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη οἰκογένεια τῶν Ἀλκμαϊωνιδῶν. — δόξαν: ἡ φήμη τοῦ Θρασυβούλου καὶ τοῦ Κλεισθένους ἦτο πολὺ μεγάλη. — ὥς = πῶς. — ἐφ' ἑκατέρων, δηλ. ἐπὶ τῶν δημαγωγῶν (συκοφαντῶν) καὶ ἐπὶ τῶν ἀρίστων ῥητόρων. — ἐκ τῶν παιρῶν ἐκπίπτω = χάνω τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ γίνομαι πένης. — φθονοῦμεν, καταχρηστικῶς ἀντὶ τοῦ νεμεσῶμεν, διότι φθονῶ = λυποῦμαι ἐπὶ τοῖς ἀξίως εὐτυχοῦσι νεμεσῶ — ὦ = λυποῦμαι ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὐτυχοῦσι — ἔχουσιν. . . . λαμβάνοντας. . . . πράττοντα. . . . γεγεννημένους, κατγργ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομένομεν. — διαβολὰς ἔχω = διαβάλλομαι. — ὥς = ὅτι. — τοὺτους δέ, δηλαδὴ τοὺς συκοφάντας. — ἐπικαρπία, εἶναι αἱ ἀπὸ τοῦ φόρου ὠφέλειαι καὶ τὰ κέρδη. — χειρὸν πράττω τινός = εὐρίσκαμαι εἰς χειροτέραν θέσιν πρὸς ἄλλους τις. — οἷς δ' οὐδὲν τοὺτους δέ: ὁ διπλοῦς σύνδεσμος δὲ ἀντιτίθεται εἰς τὸ προηγούμενον μὲν (τὸν μὲν δῆμον) ἢ ἀπόδοσις εἰς τὸν σύνδ. μὲν εἶναι τὸ τούτου δέ, τὸ δὲ οἷς δ' οὐδὲ εἶναι περιγραφή τοῦ τούτοις δέ, (πρβλ. § 55 ἐνθα ὑπάρχει διπλοῦς μὲν καὶ διπλοῦς δέ). — ταπεινός = πένης. — εὐδαίμων = πλούσιος. — χειρὸν φρονοῦσαν τὴν ἀρχὴν (δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν): ἢ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονία συνετέλεσεν ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς προτέρας σωφροσύνης καὶ τῆς αὐστηρότητος τῶν παλαιῶν ἡθῶν. — πολιτεύομαι = διοικῶμαι, κυβερνῶμαι. — ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμόν, ὅπως (οἱ συκοφάνται) οἱ πονηροὶ δημαγωγοί. — ἀνήνεγκεν ὀκτακισχίλια τάλαντα: πρᾶγματι 8000 τάλαντα ἐκομίσθησαν ἐκ τῆς Δήλου καὶ κατετέθησαν εἰς

τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος· ταῦτα σὺν τῷ χρόνῳ ἀνῆλ-
θον εἰς 10000 (προβλ. § 69). — **χωρὶς τῶν ἱερῶν**: οἱ ἱεροὶ
θησαυροὶ συνίσταντο εἰς διάφορα ἀναθήματα, ἱερὰ σκεύη καὶ
τὰ ἐκ τῶν Περσῶν λάφυρα· ἡ ἀξία τούτων ὑπερέβαινε τὰ πεν-
τακόσια τάλαντα. — **προσέχω τὸν νοῦν τινι** = προβλ. § 116. —
τὰ μὲν ἀμελοῦμενα (εἰρωνικῶς) = τὰ δῆθεν ἀμελούμενα. — **θα-**
φύμως = ἀνέτως. **οἱ μὲν οἱ δὲ** = οἱ μὲν πένητες . . . οἱ
δὲ πλούσιοι. — **πρὸς σφᾶς αὐτοὺς** = πρὸς ἀλλήλους· ἀναφέ-
ρεται δὲ εἰς τὸ διεξιέναι καὶ εἰς τὸ θορηνεῖν. — **τῶν λει-**
τουργιῶν: ἐνταῦθα νοοῦνται μόνον αἱ ἐγκύκλιοι, δηλαδὴ αἱ
τακτικαὶ λειτουργίαι (χορηγία, τριηραρχία, γυμνασιαρχία, ἐστία-
σις). — **τὰ κατὰ τὰ περὶ τὰς συμμορίας**: συμμορίαὶ ὀνομά-
ζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ 20 τάξεις, δύο ἐξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς
τὰς ὁποίας κατενέμοντο 1200 πλουσιώτατοι Ἀθηναῖοι ὑποχρεού-
μενοι εἰς εἰσφοράς καὶ τὰς ἄλλας λειτουργίας· εἰς τούτους κατε-
λέγετο καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσοκράτης. — **ἀντιδόσεις**: ἂν τις εἰς τὸν
ὅποιον ἐπεδλόγη λειτουργία ἐνόμιζεν ὅτι ἡδικοῖτο, διότι ἕτερος
ἦτο πλουσιώτερος αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ τὴν
λειτουργίαν, παρουσιάζετο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ προσέφερεν ἀν-
ταλλαγὴν τῆς περιουσίας του πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἐνόμιζε
πλουσιώτερόν του· ὁ τελευταῖος ὤφειλε ἢ νὰ δεχθῇ τὴν ἀνταλλα-
γὴν τῆς περιουσίας ἢ νὰ λειτουργήσῃ· ἡ προσφορά αὕτη τῆς ἀν-
ταλλαγῆς ἐκαλεῖτο **ἀντίδοσις**.

§ 129—132. **θαυμάζω...συνιδεῖν** = ἀπορῶ δὲ πῶς δὲν δύνα-
σθε νὰ ἐννοήσετε. — **πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κακοῖς**: ὅτι δηλ.
ἐξ αἰτίας αὐτῶν μισοῦν τὴν πόλιν οἱ Ἕλληνας, ἀποστατοῦν οἱ
σύμμιχοι κ.τ.λ. — **σπανίζω τινός** = ἔχω ἐλλειψίν τινος. — **ἐκ**
τῶν ιδίων δηλ. μέσων, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν
δικαστηρίων. — **τῆς πόλεως εἰμι καὶ τῶν λεγόντων τὰ βέλτι-**
στα = ἀνήκω, εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς συμ-
βουλευόντας τὰ συμφέροντα. — **ἀπὸ τῶν δικαστηρίων**, δηλ. τοῦ
δικαστικοῦ μισθοῦ. — **τῶν ἐκκλησιῶν**, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μι-
σθοῦ. — **λῆμμα** = εἰσόδημα. — **εἰμι ὑπὸ τινι** = ἐξερχῶμαι ἐκ τι-
νος. — **ὑφ' αὐτοῖς...εἶναι**, δηλ. ὑπὸ τοῖς δημικῶγοις· διότι ὅσον
περισσότερον οὗτοι ἐσυκοφάντων τὸν περισσότερο· δίκαι· ἐγί-
νοντο, τὰς ὁποίας ὁ λαὸς ἐδίκασε, — **εἰσαγγελία** = μήνυσις κατὰ

ἀρχόντων ἢ ἰδιωτῶν διὰ σπουδαῖα ἀδικήματα ὡς λ. χ. διὰ προδοσίαν (σήμερον λέγονται ἐγκλήματα καθοσιώσεως).—*γραφὴ* = ἔγγραφος κατηγορία.—*τεκμήριον* δὲ μέγιστον· οὐ γάρ . . . πρὸλ. § 95.—*ἐξ οὗ τρόπου* = τίνι τρόπῳ.—*βίος* = τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκασία.—*ὅπως* = πῶς.—*διείλεσθαι*, τοῦ *διαλέγομαι* *τι* = ἀναφέρω *τι*.—*ἐφεξῆς* = κατὰ σειράν.—ὡς ἕκαστον *τῷ* *καιρῷ* *συνέπιπεν* = ὅπως δι' ἕκαστον παρουσιάζετο ἡ κατάλληλος εὐκαιρία (ὅπως ἕκαστον ἢ περίστασις ἔφερε).—*ἐγγίγνεται* *τινι* (μετ' ἀπαρεμφ.) = εἶναι θυνάκτῳ εἰς *τινα* (νᾶ).—*τὰ μάליστα κατεπείγοντα* = τὰ ἀναγκαιότατα, τὰ σπουδαιότατα.—*ἐπανέρχομαι* *τι* = ἐπαλαλαμιδάνω *τι*.

13'. *Ἐπίλογος* I. Πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν παρόντων δεινῶν πρέπει νὰ παύσῃ ὁ λαὸς νὰ θεωρῇ φίλους τοὺς συκοφάντας (δημαγωγούς)· πρέπει νὰ θεωρῶμεν τοὺς συμμάχους ὡς φίλους· πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν τὴν ἐκτίμησιν πάντων τῶν Ἑλλήνων· καὶ τέλος πρέπει νὰ προστατεύωμεν τοὺς καταπιεζομένους, § 133—144.

§ 133—135. *ἔστι*, δηλ. τὰ μέσχα.—*ἐξ ὧν* = δι' ὧν.—*ἀν...* *βουληθεῖμεν*, ἐνν. ὑποθ. εἰ δεοίμεθα τοῦ συμβουλευόντος.—*καλοὶ κάγαθοι* = τίμιοι, ἔξοχοι.—*οὐδέτερον*, δηλ. οὔτε δημοκρατικὸς οὔτε ὀλιγαρχικός.—*ἐν ᾗ*, δηλ. πολιτείᾳ (= πολιτεύματι).—*τοῖς στρατηγοῖς*: ὁ ῥήτωρ ὑπονοεῖ τὸν Χάρητα, ὅστις περισσότερον πάντων τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐφορολόγει καὶ ἔφθειρε τοὺς συμμάχους.—*ἐκδίδωμί* *τινὰ* *τινι* = παρὰδίδω *τινὰ* εἰς *τινα*, ἀφήνω *τινὰ* εἰς τὴν διάκρισιν *τινος*.—*μηδὲν περὶ πλείονος ἡγοῦμαι τοῦ εὐδοκίμεῖν* (= τίποτε δὲν θεωρῶ λόγου ἄξιον ἀπὸ τοῦ νᾶ) = τίποτε δὲν ἐκτιμῶ περισσότερον ἀπὸ τὸ νὰ εὐδοκίμῳ.

§ 136—141. *ἐμμένω* *τινὶ* = μένω πιστός, σταθερὸς εἰς *τι*.—*ὄντας*, ἐκ τοῦ *παράσχητε*.—*ταῖς μελέταις* . . . *τῷ* *πράττειν*, δοτ. τοῦ *κατὰ* *τι*.—*μελέταις* = σχέδια, ἀσκήσεις.—*ὀκνήσουσι*, ἐνν. *πᾶσαι*, (ἐκ τῆς προηγουμένης ἀρνήσεως ἄλλη τῶν ἄλλων πόλεων οὐδεμία).—*ὀκνῶ* = οὐ *τολμῶ*.—*ἐφεδρεύουσα* = ἐπικειμένη, ἐπιτηροῦσα, ἐναντία· ἢ μεταφορᾷ ἐκ τῶν ἀθλητῶν· ὅταν δηλ. παλαίουσιν δύο, ἕτερος, ἐφεδρὸς καλούμενος, κάθηται· ἔχει πλησίον, ἑτοίμος νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς τὸν νικῆσαντα.—*τὸ ἡμίερον*, ἐνν. *πρᾶγμα* = ἡ ὑπόθεσις μας, τὰ καθ' ἡμᾶς.—*τὴν αἰτίαν*

ἔχω τούτου τοῦ ἀγαθοῦ=λέγουσιν ὅτι ἐγὼ εἶμαι αἷτιος τούτου τοῦ ἀγαθοῦ.—ἀπορῶ τινι=ἔχω ἔλλειψιν τινος.—ἀπορήσομεν ἐνν. ἀνδρῶν.—ἀμφοτέρω=συγχρόνως.—ὑπαρξάσης, ὑποθ. μτχ.—διὰ τὴν ἡλικίαν: ἦτο τότε ὁ Ἰσοκράτης 82 ἐτῶν (κατὰ τινὰς 79—80): ἡ δικαιοσύνη αὕτη τοῦ Ἰσοκράτους εἶναι βλῶς τυπική.—εὖ φρονήσαντας, χρν.—προΐσταμαί τινος=πρωτοστατῶ εἰς τι.—λυμεῶν=καταστραφεύς.—περίβλεπτος=θαυμαζόμενος, ἔξοχος.

§ 142—144. κεφάλαιον τούτων=ὡς γενικὸν συμπέρασμα τούτων.—συντείνω εἰς τι=σπεύδω εἰς τι, καταλήγω εἰς τι.—μισῆσαι ἀπάσας τὰς τυραννικὰς ἀρχὰς καὶ δυναστείας: ὁ ῥήτωρ προτρέπει νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος πᾶσαν τυραννικὴν ἐπὶ τῶν συμμάχων κυριαρχίαν διὰ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς, νὰ ἀφήσουν δηλ. αὐτοὺς ἐλευθέρους.—ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίων βασιλεῦσι.—οἱ συμπολιτευόμενοι=οἱ συμπολιταὶ.—ὑπὲρ ἐκείνων, δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων βασιλέων.

ΙΕ' Ἐπίλογος 2. Ζητεῖ συγγνώμην διότι δὲν δύναται νὰ εἴπῃ περισσότερα, καίτοι τὸ θέμα δὲν ἐξηγητήθη, καὶ προτρέπει τοὺς νεωτέρους νὰ λέγουν καὶ νὰ γράφουν ὅσα θὰ ὀδηγήσουν τὰς πόλεις πρὸς τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, § 145.

§ 145. Ἀμφοτέρω, ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν καὶ τὸ μῆκος... καὶ τὸ πλῆθος.—ἡγῶ=ἡ ἐγώ.—ἐξ ὧν, πρβλ. § 134.—ὡς αἰτιολγ.—τὰ τῶν φιλοσόφων πράγματα: πολὺ ὀρθῶς ἐκφράζεται ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα: μόνον εἰς εὐτυχοῦσαν πατρίδα προάγονται καὶ ἀναπτύσσονται αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ καλὰ τέχναι: ἡ εὐπραγία τῆς πατρίδος εἶναι καὶ εὐπραγία αὐτῶν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Ἀριθ. Πρωτοκ. 44429/15256

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου 5015 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 480 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῇ ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν γυμνασίων ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἰσοκράτους Λόγοι**» βιβλίον τοῦ Ν. Ζαφειρίου διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33 ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ὁ συγγραφεὺς συμμορφωθῇ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος

«**Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεικριμένων διδακτικῶν βιβλίων**»

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθεῖσης ἄνευ βιβλιοσήμευ τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς θαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ῆ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ περὶν ἄρθρον.

είπε
μην
παρα
μην

je ne dois pas être à la cour de gr...

88

